પાનો ૯૦

પો० नं० १२०५
પુ० न० २२६२

अर्हम्।

श्री सत्यविजयग्रन्थमाला नं ५

पंन्यासजी महाराज
कनक मुनि जी ग...

आचार्यश्रीविजयनीतिसूरीश्वरपादपद्मेभ्यो नमः

पण्डितश्रीशुभवर्धनगणिविरचितम्

॥ श्रीपांडवचरित्रं महाकाव्यम् ॥

प्रकाशकः—

सत्यविजयग्रन्थमालाना कार्यवाहक श्रेष्ठिवर्य बालाभाइ मूलचन्द—अमदावाद.

वीर संवत् २४४९ प्रथमावृत्तिः प्रत ५०० सने १९२२

श्री जैनएडवोकेट प्रि. प्रेसमां शा चिमनलाल गोकळदासे छाप्युं, घीकांटावाडी—अमदावाद.

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.

Jun Gun Aaradhak Trust

(आचार्यश्रीविजयनीतिसूरीश्वराणां स्तुत्यष्टकम्)

बाल्याच्छ्रीब्रह्मचारीसकलजनहितानन्दकःसत्यवादी
श्रीमच्छ्रीनीतिचारी गुणिजनसकलान् बोधयन् राजते वै ।
नीत्याद्यः सूरिराजश्च विजयचरमः शान्तमूर्तिर्दयालु-
राकापूर्णेन्दुवक्त्रस्त्रिदिवपतिगुरुः सर्वदेवेशमान्यः ॥ १ ॥
विद्याविचक्षणजनैः कृतकीर्तिगानं पञ्चव्रतादिपरिपालकमासवर्यम् ।
श्रीजैनसूरिमनिशं नमतु प्रकृष्टं भूमौ सुनीतिविजयं जनताघनाशम् ॥ २ ॥
शिष्यप्रशिष्यसद्वृन्दै-र्वन्दितस्तदनुज्ञया । प्रवर्त्तमानसच्छास्त्रै-र्युक्तैर्विजयतेतराम् ॥ ३ ॥
वर्चसा ब्रह्मचर्यस्य दीपयन्तं दिशो दश । श्रीनीतिविजयाचार्यं वन्दध्व सकला जनाः॥ ४ ॥
निर्मत्सरं मनः कृत्वा मान्यो गुणिजनैः स च । निर्मत्सरो हि साधूना-मात्मतत्त्वविचिन्तकः ॥५॥
पन्न्यासपदवांश्चैव तथा गणिपदं दधत् । श्रीहर्षविजयो नित्यं सुशास्त्रार्थविबोधकृत् ॥ ६ ॥
श्री मानविजयः प्राज्ञः कल्याणमंगलाभिधौ । सुमतिविजयश्चैव चत्वारः साधवः खलु ॥ ७ ॥
विक्रमार्कनृपस्याब्दे नन्दर्षिनन्दभूमिते । मार्गे सिते हि शुक्लास्ये सतेने रविणा कृताः ॥ ८ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

प्री० १२०५
पु० २२९२

पंन्यासजी महाराजश्री
कनक मुनीजी गणी.

अर्हम्।

श्रीसत्यविजयग्रन्थमाला नं ५

क्रियोद्धारकअनुयोगाचार्यपंन्यास श्रीसत्यविजयगणिपादपद्मेभ्यो नमः

पण्डितश्रीशुभवर्धनगणिविरचितम्

॥ श्रीपाडवचरितं महाकाव्यम् ॥

जगत्त्रयीपूजितपादपद्मः । श्रीनेमिनाथस्तनुतां शिवानि ॥
यो यौवनस्थोऽपि जगत्त्रयैक--मल्लं कलाकेलिभटं विजिग्ये ॥ १ ॥
जगत्त्रयख्यातयशोभराणां । भवेऽत्र दीक्षासमहोदयानां ॥
श्रीपांडवानां चरितं पवित्रं । विधीयते स्वप्रतिबोधहेतोः ॥ २ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

श्रीहस्तिनापुरमिहास्ति समस्तवस्तु-विस्तारधामकुरुदेशललामतुल्यं ॥
श्रीशांतिकुंथ्वरजिनत्रितयस्य चारु-चैत्यानि यत्र च महांति विभांति नित्यं ॥ ३ ॥
श्रीमारुदेवतनुजस्य कुरोर्नृपस्य । नाम्नान्वये त्वमितपूर्वनृराजितेऽत्र ॥
श्रीशांतनुर्नृपवरोऽजनि दर्पतुल्याकारः सुधाकरसमानयशःसमूहः ॥ ४ ॥
संपूर्णमंडलकलाधरवत्कलाभिः । पूर्णस्य तस्य जगतीपतिरम्यकस्य ॥
दोषो महान् खलु कलंक इवैक एव । मन्ये बभूव मृगयाव्यसनैकरूपः ॥ ५ ॥
आरुह्य वाजिनमथोमृगयेच्छयागात् । सिंहादिजीवकुलसंकुलकाननं सः ॥
संत्रासयंश्चपलतुंगतुरंगमस्थो । जीवान् शरासनशरोद्धतपाणिपद्मः ॥ ६ ॥
यूथानि नेशुर्मृगपुंगवानां । त्रेसुः शशा भूरिभयाः समंतात् ॥
कुर्वंति कोलाः किल घुर्घुरेति-शब्दान् प्रणेशुः खलु शांवराश्च ॥ ७ ॥
निकुंजमध्ये विविशुर्गजानां । कुलानि भीतानि च चित्रकाणां ॥
तस्मिन् शरान्मुंचति सर्वतश्च । हाहा ! ऽधमानां मृगयाविनोदः ॥ ८ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jin Gun Aaradhak Trust

दूराद्‌थैको हरिणो नरेन्द्रं । दृष्ट्वा कुरंगीं पुरतो विधाय ॥
विवेश कुंजांतरनुप्रपश्यन् । क्षणान्नरेन्द्रोऽनुपदं ततश्च ॥ ९ ॥
तुरंगगः सोऽपि निकुंजमध्ये । गच्छन् जवेन द्रुतमेक एव ॥
स्वधीमशोभाहरणप्रवीणं । प्रासादमेकं पुरतो ददर्श ॥ १० ॥
उत्तीर्य वर्यतुरगाद्वसुधाधवोऽयं । तत्सप्तभूमिकगृहं कुतुकावलोकी ॥
अध्यारुरोह कुतुकानि पदे पदे चा-पश्यत् प्रसारितदृशा विविधस्थितीनि ॥ ११ ॥
आरूढमात्रः किल सप्तमीं भुवं । स भूमिपालः कमलानिकेतनम् ॥
एकामपश्यद्वररूपशालिनीं । स्मेराननां तत्र कनीं खनीं श्रियः ॥ १२ ॥
नृपालमालोक्य ततः कनी सा । समर्पयामास निजासनं तम् ॥
न्यवीविशद्विस्मितचित्तवृत्तिः । पप्रच्छ भूपस्तदनु प्रसन्नः ॥ १३ ॥
कल्याणि कासि भवती निलयेऽत्र चित्र-सौख्यप्रदे गुरुवने किमु तिष्ठसीह ॥
प्राणोदयन्निजसखीं वितरीतुमेषा । कन्योत्तरं प्रमदकंचुकितांगभागा ॥ १४ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

सख्याह राजन्नवधारय त्वं । वैताढ्यशैले किल जह्नुनामा ॥
समग्रविद्याधरमौलिरत्नं । नृपोऽस्ति सद्रत्नपुरेश्वरश्च ॥ १५ ॥
गंगाभिधाना तनयास्य चंगा । गुणैरियं सर्वकला प्रवीणा ॥
क्रमेण सद्यौवनमाप यूनां । मनोहरं तप्तसुवर्णदेहा ॥ १६ ॥
अन्येद्युरेषाथ सभागपित्रा । क्रोडस्थिता प्रेमभरेण पृष्टा ॥
स्वच्छाशये पुत्रि वदाधुना त्वं । कस्ते वरेन्द्रः खलु रोचतेऽत्र ॥ १७ ॥
प्रोवाच कन्या वचनं मदीयं । यस्तात नातिक्रमतीह किंचित् ॥
योग्यो वरोऽसौ वरणीय एव । मया न चान्यो गुणवानपीह ॥ १८ ॥
श्रीजह्नुभूपेन ततो मुदालं । भूपालपुत्राः स्वकनीं वरीतुं ॥
प्रार्थ्यंत संधाकथनप्रपूर्वं । सर्वंभराप्राप्तयशोविलासाः ॥ १९ ॥
ते नाद्रियन्तेस्म परं गुणौघ—ख्यातामिमां स्त्रीपरतन्त्रतायाः ॥
भीतास्ततः खेदमियं प्रपन्ना । जिनेन्द्रधर्मं श्रयतिस्म साधोः ॥ २० ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

ततः प्रभृत्यत्र गृहे स्वविद्या—सिद्धैः सदा तिष्ठति नष्टभीतिः ॥
नमस्कृतिध्यानपरा त्रिसंध्यं । जिनेन्द्रपूजागुरुभक्तियुक्ता ॥ २१ ॥
तदद्य पुण्यैः फलितं किलास्या । यज्जह्नुरागान्नृपतिर्मुदात्र ॥
केनापि नैमित्तिकपुंगवेन । युक्तः प्रमोदादिति वाक्यमाख्यत् ॥ २२ ॥
वत्सेऽद्य नूनं मृगयातिसक्तः । श्रीशातनुर्भूमीपतिर्महौजाः ॥
आयास्यति प्राक् तव पुण्ययोगा—द्योग्यो वरस्ते भविता स एव ॥ २३ ॥
उक्त्वेष्टमेतद्वचनं स्वताते । जह्नौ गते भूमिपते विशेषात् ॥
चक्रे ऽद्य सद्यो जिनराजपूजां । विवेकिनीयं विविधोपचारैः ॥ २४ ॥
संप्रेरितः पुण्यभरादमुष्याः । प्राप्तोऽसि सौभाग्यगुणांबुराशे ॥
श्रीशांतनुक्ष्मापतिराह हृष्ट—स्ततो ममेष्टा प्रतिपत्तिरस्याः ॥ २५ ॥
नोल्लंघनीयं वचनं मयास्याः । कदाचिदप्यद्भुतरूपवत्याः ॥
समागतायाः स्वगृहे रमाया । अनादरं को हि बुधः करोति ॥ २६ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

यद्यहमस्या वचनव्यतिक्रमं । करोमि जात्वज्ञतया शुभाशया ॥
त्याज्योऽनयाहं खलु सर्वथा ध्रुवं—इंडो ममार्य भवतान्महान् यतः ॥ २७ ॥
अन्योन्यमेषामिति जायमाने । संजल्पने प्रेमभरेण तत्र ॥
भूमीपतेस्तस्य तदैव पश्चा-ल्लग्नं समागात्कटकं समग्रं ॥ २८ ॥
तत्रागतो जह्नुरपि स्वकन्या—संख्या च विज्ञापितमात्र एव ॥
हर्षप्रकर्षेण समालिलिङ्ग । श्रीशांतनुक्ष्मापतिमादरेण ॥ २९ ॥
गंगामनंगाधिपवासमन्दिरं । शृंगारसारां घनपुण्यदेहभां ॥
तदैत जह्नुः किल पर्यणाययद्—भूमीपतिं शांतनुमुत्सवेन ॥ ३० ॥
वैताढ्यलक्ष्मीं श्वशुरादवाप्य । स्वगौरवं शांतनुभूमिपालः ॥
गंगां गृहीत्वा सह सेनया स्वं । महोत्सवैः प्राप पुरं श्रिया वरम् ॥ ३१ ॥
सद्भोगभंगीं सह गंगयाति—प्रेम्णा सदा भुक्तवतः प्रकामम् ॥
कालः कियान् सौख्यमयो जगाम । महेश्वरस्येव नृपस्य तस्य ॥ ३२ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

काले दधौ प्राग्भवपुण्यपुण्यं । गंगा सुगर्भं वरशुक्तिकेव ॥
प्रासूत राज्ञी समये सुतं तत् । सल्लक्षणैर्लक्षितमुत्तमेऽह्नि ॥ ३३ ॥
ततः क्षमाभृद्विविधान् महोत्सवान् । विधाय संतोषितसर्वपूर्जनः ॥
गांगेयनाम्ना नृपतिः स्वनन्दनं । तत्कालमालापयदेष हर्षतः ॥ ३४ ॥
अलालयन् पंच विचक्षणास्तं । धात्र्योऽर्भकं भाग्यकलारसालम् ॥
यथात्मनोऽनेकवरेण्यभावै—र्मनः समग्रेन्द्रियबुद्धयश्च ॥ ३५ ॥
पापर्धिमन्येद्युरथो विधातुं । समुद्यतं शांतनुभूमिपालम् ॥
निरीक्ष्य गंगादयिता दयालु—चित्ता बभाषे मृदुभाषयेति ॥ ३६ ॥
सुनीतिभाजामथ शौर्यशालिना—मग्रेसरस्त्वं खलु वर्तसे विभो ॥
निघ्नान् मृगादीन् मृगयाविनोदकृत् । सुनिर्मलं कं लभसे गुणं सताम् ॥ ३७ ॥
क्रीडार्थ जीवांतकरी नराणां । भवांतरे स्यान्नरकाय नूनम् ॥
एवं विचार्य स्वहृदि त्वयात्र । कदापि कार्या मृगया न राजन् ॥ ३८ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jun Gun Aaradhak Trust

श्रुत्वेति राज्ञ्या गदितं वचोऽलं । जगाद भूपः शृणु सौख्यखाने ॥
तथ्यं च पथ्यं च वचस्त्वदीयं । सुनीतिमार्गं स्फुटमश्नुति द्राग् ॥ ३९ ॥
जानामि धर्मं करुणैकमूलम् । त्यक्तुं क्षमो न मृगयाभिलाषम् ॥
त्यक्षामि यावन्मृगयां हृदेति—ध्यायन्तमस्यां प्रणुदेऽनुमीम् ॥ ४० ॥
दुःखाय नूनं व्यसनान्यमूनि । विज्ञायमानोऽत्र भवे परत्र ॥
त्यक्तुं न शक्यानि मया मृगाक्षि । प्रकामकण्डूवदमन्ददोषात् ॥ ४१ ॥
हिंसामधर्मं सुविदन्नथाश्रवं । तमस्मरन्नप्यहमन्वयं खलु ॥
व्रजामि भद्रे मृगयाकृते यतः । स्थातुं न शक्नोमि करोमि किं हहा ॥ ४२ ॥
आखेटकाय प्रगतो नरेन्द्रः । प्रोच्येति सद्यः सुभटौघयुक्तः ॥
दूनाथ राज्ञी स्ववचोऽपमाना—द्वैताढ्यशैले हि गता सपुत्रा ॥ ४३ ॥
पापर्द्धिमाधाय चिरं नरेन्द्रः । प्राप्तः स्वगेहं किल सांगजायाः ॥
निशम्य राज्ञ्या गमनं स्वतात—गेहेऽपमानादतिदुःखमाप ॥ ४४ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

जायासुतात्यन्तवियोगदुखा—त्तनश्चतुर्विंशतिवत्सराणि ॥
आखेटकस्य व्यसनं विमुच्य । तस्थौ नराधीश्वरशान्तनुस्तु ॥ ४५ ॥
ततः प्रकृत्या समुदीरितोऽथा—वधूय भार्यासुतयोर्वियोगम् ॥
पुरातनं तं मृगयाविनोदं । कर्तुं रसादारभतेस्म सद्यः ॥ ४६ ॥
अत्रान्तरे कोऽपि युवा कुमारः । करस्थकोदण्डशरःशरण्यः ॥
विभूषिताङ्गः सुभगाकृतिस्तं । सकोप एवं वदतिस्म भूपम् ॥ ४७ ॥
किमत्र भो भो मृगया मृगादि—संहारिणा निर्दयमानसेन ॥
विधीयते धीवरवद्वनस्थे । मयि त्वया रक्षति सर्वजन्तून् ॥ ४८ ॥
ततो निवर्त्तस्व भवद्रुमूला—दाखेटकादत्र पवित्रसत्रे ॥
नो चेत्कथाशेषमहं भवन्तं । द्रुतं करिष्ये ह्यमुना शरेण ॥ ४९ ॥
स्मित्वा ततः शांतनुराह भूप—स्त्वद्वाक्यतोऽस्मान्न बिभेमि बाल ॥
मृगार्भकस्याशु रवं निशम्य । नश्यत्यहो किं हरिणाधिनाथः ॥ ५० ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

ततस्तयोरत्र शराशरिश्रा—गलीलगद्घोरतरं रणं च ॥
छिनत्ति कारुण्यतःकुमारः । शरैः शरांस्तस्य स नैव भूपम् ॥ ५१ ॥
भूपस्तु कोपेन मुमोच बाणां—स्तं प्रत्यसंख्यान् खलु तद्वधाय ॥
विद्याबलात्ते विफलीबभूवु—स्तस्मिन् यथाब्दा मरुतः पुरस्तात् ॥ ५२ ॥
नृपस्ततः सर्वबलेन युद्धं । कुर्वन् कुमारेण समं विषण्णः ॥
विचिन्तयत्येवमसौ परीक्षां करोति मे किं त्रिदशो हि कोऽपि ॥ ५३ ॥
तस्मिन्नरण्येऽथ समागता द्राग् । गङ्गा तयोराहवरौद्रशब्दान् ॥
श्रुत्वा स्वपुत्रं स्वपतिं च दृष्ट्वा । हृष्टा सती क्षिप्रमिदं जगाद ॥ ५४ ॥
स्ववंशमुक्ताफलवत्सुवत्स । गांगेय सद्गेयगुणाभिराम ॥
साकं स्वपित्रा समरं विधातुं । न युज्यते जातु भवादृशानां ॥ ५५ ॥
ततो विमुच्याशु रणं त्वमात्म–पितुः पदाब्जं प्रणमस्व भक्त्या ॥
यतः कुलीना मनसाप्यभक्ति । कुर्वन्ति पित्रोस्तनया न पुण्यात् ॥ ५६ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

निशम्य गांगेयकुमारकोऽपि । स्वमातुरेवं वचनं विबुद्धः ॥
विमुच्य युद्धं नमतिस्म तात—श्रीशांतनोर्भक्तिभरात्पदाब्जे ॥ ५७ ॥
श्रीशांतनुस्तं स्वसुतं विदित्वा । प्राणप्रियां तामवलोक्य गङ्गाम् ॥
दधौ तमानन्दममन्दमात्म—चित्ते विदित्वाखिलविघ्नमेव ॥ ५८ ॥
ततः समालिङ्गति गाढमात्म—तनूरुहं तं स च भूमिभर्ता ॥
भार्यां निजां प्रेमभरेण तां च । प्रीणाति सारैर्वचनामृतैर्द्राग् ॥ ५९ ॥
स्वतातगेहं गतया त्वया रया—द्विमुक्तमेतत्सकलं गृहं मम ॥
बभूव निःश्रीकमलं यथाब्जिनी—मुक्तं प्रिये प्रौढतरं सरोवरम् ॥ ६० ॥
प्रद्युम्नयुक्तां कमलां विना हरि—र्यथा रतिं नो लभते कदाचन ॥
तथा प्रिये त्वां ससुतां विना मनाग् । कदाप्यहं नैव लभे मनोधृतिम् ॥ ६१ ॥
कुलावतंसेन सुतेन साकं । ततः प्रियेऽलङ्कुरु मन्दिरं स्वम् ॥
यतः स्वकीये गृह एव शोभां । लभेत नूनं कुलजा मृगाक्षी ॥ ६२ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

स्वभर्तुराकर्ण्य वचस्तदेव--मुवाच गंगा सुभगानना तम् ॥
संसारकासारघनाघनाभा । भोगाश्च चित्तेऽथ धृतिं न कुर्युः ॥ ६३ ॥
ततः प्रियाहं विधिना जिनोक्त-मिहैव धर्मं विमलं करिष्ये ॥
स्वस्त्यस्तु ते भूप सुतेन साकं । कुरुष्व राज्यं चिरमात्मपुर्याम् ॥ ६४ ॥
कदाग्रहं घोरतरं प्रियाया--स्तस्या हि मत्वा नृपतिर्विखिन्नः ॥
गांगेयपुत्रेण समं ततश्च । जगाम पुर्यां विरहातुरश्च ॥ ६५ ॥
अथान्यदा शांतनुभूमिनेता । क्रीडां विधातुं विपिने प्रवृत्तः ॥
क्वचित्प्रदेशे तटिनीतटस्थां । कांचित्कनीं रूपवतीं ददर्श ॥ ६६ ॥
कस्यात्मजा का त्वमिह स्थिता किं । पृष्टेति भूपेन जगाद कन्या ॥
नृरत्न ! नौवाहकपुत्रिकाहं । नौवाहनायात्र तटे स्थितास्मि ॥ ६७ ॥
ख्याता जने सत्यवतीति नाम्ना—स्म्यहं निशम्येति स भूमिपालः ॥
तद्रूपसंजातदृढानुराग—भरेण तत्तातमुपाजगाम ॥ ६८ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

जगौ च भो नाविक रूपपात्रं । पुत्रीं निजां मे नृपतेः प्रदाय ॥
लब्धा मितर्द्धिः स्वजनेन साकं । सौख्यान्यसंख्यानि चिराय भुंक्ष्व ॥ ६९ ॥
स नाविकस्तद्वचनेन हृष्ट—स्त्विदं जगौ भूमिपते न तेऽहम् ॥
दास्ये स्वकीयां तनयां यतस्ते । गांगेयनामा प्रबलः सुतोऽस्ति ॥ ७० ॥
तस्मिन् सुते राज्यधरे प्रवर्त—माने कुतो मे तनयासुताय ॥
राज्यं ततोऽहं भवते न दास्ये । प्रशस्यरूपां तनयां मदीयाम् ॥ ७१ ॥
नृपस्ततोऽतीव विखिन्नचित्तः । स्वावासमागादसमाप्तवांछः ॥
तां किंवदंतीमवगत्य गाङ्गि—र्दध्यौ स्वकीये मनसीति दूनः ॥ ७२ ॥
धिगस्तु तेषां हि नराधमानां । जनुश्च दोर्वीर्यमथो वृथैव ॥
सुपूज्ययोर्दैवतवत्सुपित्रो—र्न पूर्यते यैरखिला किलाशा ॥ ७३ ॥
साधोरसाध्यैर्विविधैरुपायै—रतः कनीं तां यदि दापयामि ॥
पित्रे पवित्राय तदाखिलेषु । सदा नरेषूत्तमतां लभेऽहम् ॥ ७४ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.   Jun Gun Aaradhak Trust

एवं विमृश्यासजनैः परीत—स्तूर्णं कुमारः स तु नाविकस्य ॥
समीपमागत्य सुधासुधाकृ—द्गिरा गरिष्ठः स्वगुणैरुवाच ॥ ७५ ॥
श्रीशान्तनुक्ष्मापतयेऽनुरक्त—चित्ताय योग्याय कनीं निजां त्वम् ॥
दत्से न नौवाहक कारणेन । येनाशु तन्मे पुरतो वदाभीः ॥ ७६ ॥
ततोऽवदन्नाविकराड् कुमारः । कथं प्रयच्छामि कनीमहं त्वाम् ॥
ताताय ते येन सुतोऽसि राज्य—भृत्त्वं ततो मे तनयात्मजैः किम् ॥ ७७ ॥
गङ्गात्मजः प्राह भवेऽत्र राज्यो—पवेशने हि नियमो ममास्तु ॥
याचे कनीं द्राग् मम देहि पित्रे । हेतौ हते कः कुरुते विलम्बम् ॥ ७८ ॥
स्मित्वाह किञ्चिज्जलयानवाही । त्वया निषेधो विहितो हि राज्ये ॥
परं सुतास्ते सदृशास्तवैव । नो भाविनस्तत्स्वकनीं न दास्ये ॥ ७९ ॥
ततः कुमारः पितृभक्तिरक्त—चित्तोऽवदन्नाविकमेनमेवम् ॥
यदेति चेच्चेतसि तन्ममास्तु । ब्रह्मव्रतं घोरतरं भवेऽस्मिन् ॥ ८० ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

श्रुत्वेति वाचं कुमरस्य हृष्टः । स नाविकः प्राह कुमारमेनम् ॥
त्वं वै समादाय कनीमिमां मे । स्वकीयपित्रे परिणाययाशु ॥ ८१ ॥
स्वकार्यसिद्धेरतिहृष्टचेता । गङ्गातनूजः परिगृह्य कन्याम् ॥
तां पूरयामास मनोरथं स्व—पितुर्द्रुतं शांतनुभूमीशितुः ॥ ८२ ॥
लोकोत्तरस्फारगुणे प्रकामं । भक्तेऽथ गङ्गातनुजे तनूजे ॥
विन्यस्य सर्वां निजराज्यचिन्तां । भुङ्क्ते सुभोगान्नृपतिस्तया सः ॥ ८३ ॥
क्रमेण राज्ञा सह भुक्तवत्या । भोगान् यथेच्छं किल सत्यवत्याः ॥
सुतावभूतामथ चित्रवीर्य—विचित्रवीर्यौ भुजवीर्यवर्यौ ॥ ८४ ॥
काले कियत्यपि गते किल कालधर्मं । श्रीशान्तनुक्षितिपतावथ चित्रवीर्यम् ॥
गङ्गात्मजः क्षितिपतिं द्रुतमात्मराज्ये । चक्रे युवक्षितिपतिं च विचित्रवीर्यम् ॥ ८५ ॥
गङ्गाभवे क्वापि महाहवे गते । श्रीचित्रवीर्यो रिपुणा विनाशितः ॥
मत्वा चराद्भ्रातृवधमृत्युमाशु । जघान गङ्गातनुजोऽपि तं रिपुम् ॥ ८६ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

ततः प्रमोदेन विचित्रवीर्यं। संस्थाप्य राज्येऽद्भुतरूपभाजाम् ॥
भीष्मः कनीनां कृतवान् किलांबा—वाडांबिकानां च पतिं क्षणेन ॥ ८७ ॥
कामं तदासक्तिवशेन जात—राजयक्ष्मनामामयतो विपन्नः ॥
विचित्रवीर्यः सहसाथ तासां। क्रमेण जातास्तनया इमे च ॥ ८८ ॥
आद्यः सुतः श्रीधृतराष्ट्रनामा । पांडुर्द्वितीयो विदुरस्तृतीयः ॥
बभूव रूपद्गुणशालिनोऽमी । मन्ये नरार्थी इव सज्जनानाम् ॥ ८९ ॥
अष्टौ सुकन्याः सुभगाश्च गांधा—र्यीद्या नृपाणां धृतराष्ट्रसूनुः ॥
महैर्महर्घ्यां परिणायितः श्री—गङ्गात्मजेनात्मदृढव्रतेन ॥ ९० ॥
दुर्योधनाद्यास्तनया नयज्ञाः। क्रमेण तासां शतकौरवाश्च ॥
बभूव दुर्योधनजन्ममासै—स्त्रिशद्भिरत्रैव च दिव्यवाणी ॥ ९१ ॥
एष दुर्योधनो राजा । मधुपिङ्गललोचनः ॥
न केवलं कुलस्यान्तं क्षत्रस्यांतं करिष्यति ॥ ९२ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jun Gun Aaradhak Trust

सूरीपुरेशांधकवृष्णिराजः । कुन्तीसुतायां किल रूपलक्ष्म्याम् ॥
केनापि पुंसा बहुवर्णितायां । पांडोरभूद्भूरितरानुरागः ॥ ९३ ॥
सदःस्थितस्यान्धकवृष्णिराज्ञः । कौन्त्या कुमार्यांकनिषण्णयाथ ॥
केनापि पुंसा बहु वर्ण्यमानाः । पांडोः कुमारस्य गुणाः श्रुताश्च ॥ ९४ ॥
ततोऽनुरागं सुतरां दधाना । तस्मिन् प्रतिज्ञामकरोदिमां सा ॥
भवेऽत्र भर्ता मम पांडुरेष । भूयान्न चेत्संयमयोग एव ॥ ९५ ॥
ततः परं केलिवनात्मसख्या-लापादिकौतूहलमंडलेभ्यः ॥
मनः स्वकीयं विनिवृत्य कौन्त्या-स्थाप्यत्र पांडौ मुनिनात्मनीव ॥ ९६ ॥
शुभाशुभः पूर्वभवे बभूव । मेलापको यस्य हि येन साकम् ॥
तस्य श्रुतेर्दर्शनतोऽथवात्र । भवे भवेत्प्रीतिरमुत्र जन्तोः ॥ ९७ ॥
तस्या वियोगेन रतिं स्वगेहे--ऽप्यनाप्नुवन् पांडुकुमार एषः ॥
चरन् वनेऽपश्यदयःशरैः कं-चित्कीलितं मूर्छितमेव मर्त्यम् ॥ ९८ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

व्यलोकयत्तत्पुरतश्च खड्गं । ततो भृशं मुक्तवियोगदुःखः ॥
तद्दर्शनात्कोयमिति स्वचित्ते । व्यचिंतयत्सोऽलिदयार्द्रचेताः ॥ ९९ ॥
तस्मिन् कृपाणे पुनरौषधी युगं । दृष्ट्वा च मत्वा महिमानमस्य ॥
नरं विशल्यं स तमेकयाऽकरोद्गूढव्रणं जातकृपोऽन्यया च ॥ १०० ॥
कस्त्वं ह्यवस्था कथमीदृशी ते । प्रोक्ते जगावेष च पांडुनेति ॥
विद्याधरेन्द्रोऽनिलगत्यभिख्यः । प्रौढर्द्धिरस्मि प्रबलप्रतापः ॥ १०१ ॥
विद्याभृताऽशनिवता मदनातुरेण । प्राणप्रिया मम बलेन हृता समीपात् ॥
पृष्टानुगः प्रचुरकोपभरादवस्थां । संप्राप्तोऽस्मि सहसा सुभगेदृशीं च ॥ १०२ ॥
निष्कारणोपकृतिमान्मम भाग्ययोगा-न्नुन्नः समागमदिहात्रभवान् भवांस्तु ॥
कष्टादतो तरणदुःखकराद् दयार्द्र—सन्मानसः सुभग मां यदमोचयच्च ॥ १०३ ॥
प्राणप्रदस्येति करोम्यहं कं । वातस्तव प्रत्युपकारमाशु ॥
महौषधीयुग्ममिदं गृहाण । मुद्रामिमां त्वं च तथापि राजन् ॥ १०४ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

स्वचिंतितस्थानगमादि मुद्रा—योगाद्भविष्यत्यचिरेण बन्धो ॥
पुनः स्मृतोऽहं भवते प्रदास्ये। साहाय्यकं संशयहीनमाशु ॥ १०५ ॥
उक्त्वेति विद्याभृदसौ पदं स्वं। ययौ सदा तद्गुणहृष्टचित्तः ॥
ध्यायन् स्वचित्ते किल पांडुराजा। तं तां च सद्यः स्वपुरं जगाम ॥ १०६ ॥
अस्मिन् क्षणे पांडुवियोगदुःखा—कुलाथ कौन्ती किल तस्य योगम् ॥
मत्वा सुदुःप्रापमतीव खिन्ना। क्रीडावनं प्राप मृतीच्छयाशु ॥ १०७ ॥
अभ्यर्थयेऽहं कुलदेवतेऽदः। कृतांजलिर्दुर्लभभर्तृकाद्य ॥
प्रियेऽधुना निःशरणेतिवाद—मुक्त्वा गले पाशमबन्धयच्च ॥ १०८ ॥
यावद्भ्रमार्त्ता भ्रमति स्वचित्ते। कौन्ती स्मरन्ती खलु पांडुमेव ॥
मुद्राप्रभावेण तदेह तावत्। पांडुः समागादिति भाषमाणः ॥ ९ ॥
मृतिं प्रिये मा कुरु मा कुरु त्वं। त्वत्पुण्यतः पांडुरिहागतोऽस्मि ॥
प्रोच्येति चिच्छेद तदीयकण्ठा—त्पाशं कराभ्यां सहसाथ राजा ॥ ११० ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

स्ववल्लभं पांडुमिहागतं सा । विज्ञाय हर्षं सुतरां जगाम ॥
प्रस्वेदरोमांचकमुख्यमात्म—देहे स्वभावं खलु वर्धयन्ती ॥ १११ ॥
कुन्ता सतीत्वं हि समीहमाना । तदैव गान्धर्वविवाहयोगात् ॥
सख्योपनीतोचितसर्वभावा । तं पर्यणैषीत् किल हृष्टचित्ता ॥ ११२ ॥
सम्भोगतस्तत्र तदैव दैव—योगादृतुस्नाततयाथ कुन्ती ॥
गर्भं दधौ पांडुनृपाय दक्षा—वतंसिका चाकथयद् द्रुतं च ॥ ११३ ॥
स्वसिद्धकार्योऽथ नृपोऽपि मुद्रा—योगान्निजद्रंगमसौ जगाम ॥
गर्भं दधाना सुतरां जुगोप । स्वं कुन्त्यपि स्वीयजनव्रजेभ्यः ॥ ११३ ॥
संगोप्यमाना सततं स्वधात्री—सखीभिरेषा किल कुन्त्यसूत ॥
काले सुतं रोहणशैलधात्री । यथा सुगुप्तं रजसेव रत्नम् ॥ ११४ ॥
ह्रिया सती सा वरकांस्यपेटा—क्षिप्तं शिशुं तं मनसा विनैव ॥
प्रवाहयामास तदैव गङ्गा—महाप्रवाहे स्वसखीजनेन ॥ ११५ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.   Jun Gun Aaradhak Trust

पेटा प्रवाहेण च नीयमाना । श्रीहस्तिनाद्रङ्गमथागता सा ॥
सूताभिधानेन गतेन तत्र । प्रातस्ततः सारथिना गृहीता ॥ ११६ ॥
अब्दैर्विमुक्तं रविमंडलं यथा । कोकः समालोक्य किलातिमाद्यति ॥
हृष्टस्तथास्यां स विलोक्य बालकं । राधाप्रियायै सुतवत्समार्पयत् ॥ ११७ ॥
आलाप्यमानः स च कर्ण इत्या—ख्ययाथ ताभ्यां खलु वृद्धिमाप ॥
पदं गुणानामयमेव नून—मिति क्षितींद्रस्य स वल्लभोऽभूत् ॥ ११८ ॥
इतश्च कुन्त्याः किल चित्तभावं । धात्र्यावगम्यांधकवृष्णिभूपः ॥
तां पांडुना सार्धमथेन्दुना च । निशामिवोच्चैरुदवाहयच्च ॥ ११९ ॥
श्रीमद्रकस्याथ नरेश्वरस्य । पुत्री पवित्रा खलु मद्रिकेति ॥
स्वयंवराप्ता गुणरंजितैव । पांडोर्द्वितीया दयिता बभूव ॥ १२० ॥
ताभ्यां प्रियाभ्यां सह पांडुराजा । भुनक्ति भोगान् प्रसरत्प्रतापः ॥
कामं रतिप्रीतियुगेन साकं । यथा कलाकेलिरमेयशक्तिः ॥ १२१ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

स्वप्नेऽथ कुन्ती महिषी सुराद्रिं । क्षीराम्बुधिं भास्करमिन्दुबिम्बम् ॥
श्रियं च कस्मिन्नपि वासरे द्राग् । ददर्श रात्रौ बहुभागधेया ॥ १२२ ॥
तस्य प्रभावाद्दधतिस्म गर्भं । सा रत्नगर्भेव दिने दिनेऽपि ॥
निरन्तरं बन्धुरधर्मकर्म—मनोरथश्रेणिमचिन्तयच्च ॥ १२३ ॥
लग्ने शुभे शोभनवासरे च । पञ्चग्रहैरुच्चतराश्रयस्थैः ॥
असूत कुन्ता तनयं च याव—द्दिवः पपातौकसि पुष्पवृष्टिः ॥ १२४ ॥
लसद्दयादानदमादिसर्व—गुणान्वितोऽयं किल धर्मपुत्रः ॥
इत्युच्चरन्तस्त्रिदशास्तदा त—द्गेहे समाजग्मुरमन्दमोदात् ॥ १२५ ॥
सुवासरे देवगिरा महैश्च । युधिष्ठिरेति प्रथिताभिधानः ॥
बभूव बालः स सतां जनानां । तथ्यैर्गुणैस्तुष्टिकरः कलाभृत् ॥ १२६ ॥
समीरणेनात्मगृहांगणांतः । संरोपितं द्राग् फलितं च कुन्ती ॥
स्वप्ने निशि स्वःफलदं विलोक्य । बुद्धा प्रकामं मुदमाजगाम ॥ १२७ ॥

P. P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

स्वप्नानुभावाज्जगदुत्तमं सा । गर्भं दधौ मौक्तिकशुक्तिकेव ॥
विज्ञाय तत्पांडुनृपश्च तुष्टिं । पुनः प्रसत्तिं परमां जगाम ॥ १२८ ॥
असूत कुन्ती तनयं द्वितीयं । दुर्योधनात् त्रिप्रहरैश्च पश्चात् ॥
खे गीरभूद्वज्रवपुश्च भीमः । सुधर्मधीरग्रजभक्त एषः ॥ १२९ ॥
अथान्यदा क्वापि धराधरेन्द्रे । रन्तुं प्रवृत्ते किल पांडुभूपे ॥
कुन्ती कराब्जादपतद्धरायां । सुवज्रकायः शिशुभीमसेनः ॥ १३० ॥
पुरन्दरोन्मुक्तपवेः समाना—त्तत्पातघातादखिलाः शिलास्ताः ॥
चूर्णीबभूवुः सुतरां घरट्ट—योगाद्यथा मंजुलतण्डुला द्राग् ॥ १३१ ॥
सुवज्रकायोऽयमिदं वदन्तः । सुराः समादाय तमक्षतांगम् ॥
कुन्त्यै ददुः पुत्रमतः प्रमोदं । सागात्प्रकामं दयितेन साकम् ॥ १३२ ॥
पुनस्तृतीयं समयेऽथ कुन्ती । गर्भं बभाराद्भुतपुण्ययोगात् ॥
स्वप्ने गजारूढमियं सुरेन्द्रं विलोक्य बोधं समवाप चाशु ॥ १३३ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

दैत्याननेकान् दलयामि सद्यः । कोदण्डमारोप्य पुना रिपूणाम् ॥
वृक्षःस्थलं द्रागिह चूर्णयामी—त्याधत्त काले किल दोहदं सा ॥ १३४ ॥
पूर्णेऽथ काले जगदुत्तरं सा—सूनांगजं भास्करभानिभाङ्गम् ॥
श्रीइन्द्रपुत्रोऽर्जुन एष इत्या—मीद्भारती व्योमतले सुराणाम् ॥ १३५ ॥
सुरैर्विमुक्ता न्यपतत्सुमानां । वृष्टिस्तथा दुन्दुभयोऽनदन् खे ॥
स्वःसुन्दरीणां सह चारुनाट्यै—श्चक्रे महं पुत्रजनौ नरेन्द्रः ॥ १३६ ॥
मद्यामभूतां नकुलः कुलाब्धि—विधुस्तथा श्रीसहदेवनामा ॥
सुतावुभौ पांडुनरेन्द्रचन्द्र—स्तैः पञ्चभिर्भाति सुतैरवन्याम् ॥ १३७ ॥
क्रमेण पुत्रा धृतराष्ट्रराज्ञो—ऽभूवन् शतं शात्रवनाशनेशाः ॥
सर्वेऽपि शास्त्रोक्तकलाकलाप—केलीकला नन्दनचन्दनाभाः ॥ १३८ ॥
रेजे सुतैस्तैर्धृतराष्ट्रराजा । शतप्रमाणैः सुतरां शशीव ॥
विद्वेषि रामामुखपङ्कजौघ—म्लानिप्रदस्तारकवृन्दयुक्तः ॥ १३९ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

यात्राकृतेऽन्येद्युरगात्तु नाशि–क्याख्यं पुरं पांडुयुताथ कुन्ती ॥
तीर्थेशचन्द्रप्रभचारुचैत्य—मकारयत्तत्र महन्नवीनम् ॥ १४० ॥

जिनार्चनारात्रिकनृत्यदाना—दिकां क्रियां सा सकलां विधाय ॥
तत्र स्वभर्त्रा सममाजगाम । पुरीं निजां पुण्यपवित्रगात्रा ॥ १४१ ॥

चन्द्रप्रभं तीर्थंकरं च नाशि—क्याख्ये पुरे ये प्रणमन्ती भक्त्या ॥
आगामिके जन्मनि बोधिबीजं । सम्प्राप्य ते यान्ती परां गतिं च ॥ १४२ ॥

"श्रीमद्धर्मसुतो युधिष्ठिर इति ख्यातः स्वयं सत्यवाक् ।
भीमोऽयं पवनात्मजः पवनवद्दुर्वारदोर्विक्रमः ॥
श्रीमानऽर्जुन एष विश्वविजयी ह्याखण्डलस्यात्मजो ।
दोष्मन्तौ सहदेवनामनकुलौ पंचाप्यमी पांडवाः॥१४३॥"

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

इति तपागच्छाधिराजश्रीसोमसुन्दरसूरिसन्ताने श्रीलक्ष्मीसागरसूरिश्रीसुमतिसाधुसूरिपट्टप्र-
तिष्ठसम्प्रतिविजयमानश्रीहेमविमलसूरिराज्ये सकलवाचनाचार्यमण्डलीशिरोमणि-
श्रीसाधुविजयगणिशिष्यपरमाणुश्रीशुभवर्धनगणिविरचिते-
श्रीपांडवचरित्रे महाकाव्ये पांडवोत्पत्तिनाम
॥ प्रथमः सर्गः समाप्तः॥श्रीरस्तु ॥

॥ अथ द्वितीयः सर्गः प्रारभ्यते ॥

जगत्त्रयत्राधिपदह्वयाया--र्हते च सत्संस्मरणीयनाम्ने ॥
श्रीनेमये नम्रशचीवराय । नमोऽस्तु सन्मुक्तिरताय नित्यम् ॥ १ ॥
दुर्योधनाद्या धृतराष्ट्रपुत्रा--स्ते पांडवाः पांडुसुताश्च पंच ॥
कर्णस्तु सूतस्य सुतश्च सर्वे--ऽप्यखेलयन्नित्यमथो मिलित्वा ॥ २ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

दुर्योधनस्तु छलतत्परात्मा । स्वखेलनैर्व्यथयति प्रकामम् ॥
श्रीपांडुपुत्रान् सरलस्वभावा—नहर्निशं रुद्धमतिः सबन्धुः ॥ ३ ॥
भीमः प्रकृत्यानिशमुद्धतात्मा । विमृश्य मायां शतकौरवाणाम् ॥
तान् कुट्टयत्यात्मबलेन सद्यो । दोर्दण्डवीर्यादपि नाशयेच ॥ ४ ॥
सुप्तं छलाद्भीममम्भुं निबध्य । ते दुर्धियश्चिक्षिपुरंभसि द्राग् ॥
क्षणात्प्रबुद्धः किल भीमसेनो । रज्जूनिमांस्त्रोटयति स्ववीर्यात् ॥ ५ ॥
सन्तर्जयन्त्येव रुषा समीर—सुतं सदा श्रीधृतराष्ट्रपुत्राः ॥
भीमस्तु सद्यो भुजपीडनैस्तान् । पराभवेद्विष्णुरिवासुरेन्द्रम् ॥ ६ ॥
भीमस्य भोज्ये विषमं विषं च । दुर्योधनो दुष्टमतिर्ददाति ॥
तदेव तत्प्राक्तनपुण्ययोगा—त्पीयूषतां याति तदद्भुतं च ॥ ७ ॥
यत्प्रत्यनीकं पवनात्मजस्य । चकार दुर्योधन एष रोषात् ॥
तत्तस्य जातं सकलं मुधैव । दानं प्रदत्तं हि यथा कुपात्रे ॥ ८ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

दुर्योधनाद्या धृतराष्ट्रपुत्रा । युधिष्ठिराद्याः किल पांडुपुत्राः ॥
कर्णस्तु सूतांगभवश्च विद्या—भ्यासं कृपाचार्यगुरोर्वितेनुः ॥ ९ ॥
प्रज्ञागुणेनाधिकतां गतौ तौ । कर्णाऽर्जुनावेषु च पाठकेषु ॥
द्वौ द्वेष्टि दुर्योधन एव कूट—चित्तश्च निःशंकतया सदैव ॥ १० ॥
तेषामनध्यायदिनेऽन्यदापत—त्क्रीडाकृतां कन्दुककोऽवटे स्फुटम् ॥
ततस्तदाकृष्टिविधौ गतौजस—स्ते कूपकण्ठे परितो भ्रमन्ती च ॥ ११ ॥
इतश्च तत्रागमदाशु विप्रो—ऽश्वत्थामपुत्रेण युतो भ्रमंश्च ॥
द्रोणो धनुर्वेदसमग्रवेत्ता । तानित्यवोचत्कुमरानशेषान् ॥ १२ ॥
सम्भूय कूपस्य कथं भवन्तः । कण्ठे स्थिता भो कुमरा विखिन्नाः ॥
निर्भागधेया इव पैत्रिकर्द्धि । संवेष्ट्य पुत्रा विगतोद्यमाश्च ॥ १३ ॥
पपात नः कन्दुक एष कूपे । प्रोक्तते कुमारैरिति तत्पुरस्तात् ॥
शरैरनुस्यूततति: क्षणेना—चकर्ष विप्रः स तु कन्दुकं तम् ॥ १४ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

तस्येति विज्ञाय धनुर्धरत्वं । गङ्गासुतः कौतुककारि लोके ॥
तस्मै धनुर्वेदशिशिक्षया श्री—कृपाज्ञया ह्यर्पयदङ्गजांस्तान् ॥ १५ ॥
अदीप्यतामीषु ततो महोभिः । कर्णस्तु तारेषु यथा शशांकः ॥
भास्वानिवोस्रैरधिकं ततोऽपि । देदीप्यते शक्रसुतस्तु नित्यम् ॥ १६ ॥
संयोजने लालनकेऽथ शीघ्र—संकर्षणे दूरनिपातने च ॥
दृढप्रहारेऽपि यदेक एवा—ऽर्जुनोऽधिकस्तेषु बभूव नूनम् ॥ १७ ॥
क्षिपन्निजां दृष्टिमहर्निशं स । द्रोणः कुमारेषु बलोद्धतेषु ॥
विनीततायां भुजविक्रमे च । शौर्ये च पार्थं बहुमन्यतेस्म ॥ १८ ॥
प्रक्रीडतः शिष्यगणेन सार्कं । द्रोणस्य नद्यां पविपुत्रिकायाम् ॥
केनापि जीवेन जलोद्भवेन । क्रमः समाकर्षि बलेन सद्यः ॥ १९ ॥
फूत्कारमुच्चैर्विनयं विनेय–गणस्य जिज्ञासुरसौ चकार ॥
अधावतान्येष्वखिलेषु मान्द्यं । गतेषु हृद्भक्तिवशेन पार्थः ॥ २० ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

स शक्रसूनुः स्वशरासनस्य । प्रोच्चैष्टणत्काररवेण सद्यः ॥
अमोचयद् द्रोणगुरुं क्षणेन जन्तोस्ततः क्षुद्रतराच्च भक्त्या ॥ २१ ॥
तस्येदृशीं भक्तिमिदं च सर्वं । विलोक्य हृष्टः स गुरुर्गुणज्ञः ॥
द्विषन्तु मास्मिन्नितरे च मास्म । भूयान्मदोऽपीति शशंस नैनम् ॥ २२ ॥
रहस्त्वकार्षीदिति शक्रसूनो--र्द्रोणः पुरोऽन्येद्युरथ प्रतिज्ञाम् ॥
त्वत्तोऽपरं सुन्दर शिक्षयामि । धनुःकलां नो सकलां कदापि ॥ २३ ॥
धनुःकलां द्रोणमथैकलव्या--भिधः पुलिन्द्रः किल याचतेस्म ॥
द्रोणोऽवदन्नीचकुलोद्भवाय । तुभ्यं धनुर्वेदमहं न दास्ये ॥ २४ ॥
गुरोरभावे स ततश्चकार द्रोणस्य मूर्तिं मुदितो द्रुमाधः ॥
अभ्यस्तवानेष धनुःकलां तां । तत्साक्षिकं भक्तिरतः सदैव ॥ २५ ॥
तस्येति भक्तस्य गुरावहर्निशं । धनुःकलाभ्यासमलं वितन्वतः ॥
विचित्रपत्रोल्लिखनेऽतिलाघवं । बभूव विश्वाद्भुतकारि सत्वरम् ॥ २६ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

तत्रान्यदा द्रोणयुतः समागात् । परिभ्रमन् शक्रसुतः कलावान् ॥
विलोक्य तत्रामितपत्रछेदा-दिकं द्रुतं स्वं गुरुमाबभाषे ॥ २७ ॥
नूनं धनुर्वेदमहं विना त्वां । नो शिक्षयामीतरमत्र शिष्यम् ॥
इति प्रतिज्ञा विहिता त्वया या । मुधैव सानेन निदर्शनेन ॥ २८ ॥
द्रोणोऽथ तं विस्मितहृद्बभाषे । वचो वृथा मे न हि पार्थ भूयते ॥
जाने ततोऽहं नृषु दैवतेषु । कोऽप्येष धन्वी खलु भूतलेऽभूत् ॥ २९ ॥
सुरोऽसुरो वा खचरो नरो वा । यः कश्चिदत्रास्ति धनुःकलाभृत् ॥
भूत्वा स सद्यः प्रकटः कलां तां । स्वीयां च मे दर्शयतु द्रुतं च ॥ ३० ॥
द्रोणोक्तमाकर्ण्य तदैकलव्य—स्तूणीरको दण्डधरः पुलिन्द्रः ॥
वनादुपागत्य गुरुं ननाम । साक्षादितो नाम निजं प्रजल्पन् ॥ ३१ ॥
अस्यां कलायां गुरुरस्ति ते कौ । भल्लः स तु द्रोणगिरेति नुन्नः ॥
श्रीद्रोण एवास्ति गुरुर्मदीयः । कोऽन्यः पुमानित्थमवोचदुच्चैः ॥ ३२ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jun Gun Aaradhak Trust

द्रोणः स एको गुरुरेव मेऽस्ति । मुदेत्युदित्वा स तदैव भिल्लः ॥
अदर्शयत्तामनयोरखण्ड—पुष्पार्चितां मृन्मयमूर्तिमाशु ॥ ३३ ॥

मृन्मूर्तिमुच्चैर्महितां स्वकीयां । पश्यन्नयं शक्रसुतोपमो मा ॥
भूयादिति द्रोणगुरुस्तमाह्वां—गुष्ठं गुरोर्दक्षिणमर्पय त्वम् ॥ ३४ ॥

स्वांगुष्ठमस्मै रभसा विकृत्य । ददौ च भक्त्या प्रणतिं चकार ॥
धनुःकला सा हि निजांगुलीभि—रभ्यस्यमानास्य बभूव भक्त्या ॥ ३५ ॥

अशिक्षयच्छक्रसुतस्य राधा—वेधं मुदा द्रोणगुरुर्गुणज्ञः ॥
अमुग्धधीभीमसुयोधनौ तौ । तद्वद्गदाभ्यासमकारयच्च ॥ ३६ ॥

शस्त्रेषु दक्षो नकुलो बभूव । युधिष्ठिरश्रीसहदेववीरौ ॥
तुल्यस्तु कर्णाऽर्जुनयोः किलाश्व—त्थामा स्वधाम्ना च भुजाबलेन ॥ ३७ ॥

द्रोणाज्ञया मञ्चकसञ्चयं श्री—गङ्गात्मजोऽन्येद्युरकारयत्सः ॥
मुदा रणारम्भदिदृक्षयाशु । महाभटानां निजपुत्रकाणाम् ॥ ३८ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

श्रीद्रोणपांडुधृतराष्ट्रगरिष्टगङ्गा—पुत्रेषु तत्र मुदितात्मसु संस्थितेषु ॥
द्रागाययुः सकलशास्त्रभृतः सुवीर्य—वर्या युधिष्ठिरमुखा निखिलाः कुमाराः ॥ ३९ ॥

सर्वेऽपि ते समररङ्गभृतः स्वशस्त्रा—भ्यासं भृशं सपदि संसदि दर्शयन्तः ॥
तं विस्मयं व्यरचयन् सकलक्षितीश—चित्तेषु यं सकलवेदिवरो विवेद ॥ ४० ॥

आसाद्य तत्रावसरं तु भीम—दुर्योधनौ वीरवरौ मिथश्च ॥
विरोधयन्तौ बलगर्वतोऽश्व—त्थाम्ना निषिद्धौ स्वगुरोर्निदेशात् ॥ ४१ ॥

भ्रूसंज्ञया स्वीयगुरोरथाभ्यु—त्तस्थौ मुदा शक्रसुतश्च नुन्नः ॥
निजैर्भुजास्फोटरवैर्नितांतं । संक्षोभयन् भूमिभृतां मनांसि ॥ ४२ ॥

श्रीअर्जुनोन्मुक्तशरौघपक्ष—वातैर्धुतक्षोणिधरैः खमासीत् ॥
खमेव नष्टग्रहतारकत्वात् । त्रस्यद्विस्यंदनचञ्चलाभ्रम् ॥ ४३ ॥

कलां जनाश्चर्यंकरीं च राधा—वेधस्य तस्येन्द्रसुतस्य दृष्ट्वा ॥
के के तदा भूपवराभुजङ्गा । न जातहर्षा दुधुवुः शिरांसि ॥ ४४ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jun Gun Aaradhak Trust

दुर्योधनप्रेरित एव कर्णः । स्वमश्वकात्कोपभरादुदस्थात् ॥
समुन्नतांभोधरवन्निनादं गर्जन् भुजास्फोटरवं वितन्वन् ॥ ४५ ॥
तत्तादृशं तस्य धनुर्धरत्वं । भुजाबलं च प्रविलोक्य हृष्टः ॥
दुर्योधनः शक्रसुतारयेऽस्मै । चम्पां पुरीं स्वर्गपुरीमिवादात् ॥ ४६ ॥
तत्रागमत्सारथिसूतनामा । कर्णेन भक्त्या पितुराननश्च ॥
निवेशितः सर्वनरेश्वराणां । ततः पुरस्ताद्बहुमानपूर्वम् ॥ ४७ ॥
क्रुद्धोऽर्जुनोऽथाह सुदुर्धरेण । भीमेन साकं च सुयोधनाय ॥
अस्मायरे हीनकुलोद्भवाय । चम्पा त्वया मूढ कथं प्रदत्ता ॥ ४८ ॥
अथ त्वदन्यायमहं सहिष्ये । ननं कुलाचारविवर्जितारे ॥
उक्त्वैवमास्फाल्य शरासनं स्व––मसज्जतां क्षिप्रमुभौ रणाय ॥ ४९ ॥
दुर्योधनः कर्णभटस्ततोऽन्ये । तन्मित्रभूपाश्च महाबलिष्ठाः ॥
युद्धाय मश्चात्क्षणतोऽवतेरुः । सुमल्लसद्वीररसा निकामम् ॥ ५० ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

तेषां भुजास्फोटरवैस्तदा च । क्ष्वेडानिनादैः सदृढैः समन्तात् ॥
ययौ रविस्त्रस्ततुरङ्गमः किं । सद्योऽस्तभूभृच्छिखरान्तरा च ॥ ५१ ॥

एषां भटानां जगतां त्रयं मा—क्षोभीद्रणारम्भभरैरतीव ॥
इत्थं समुत्थाय गुरुर्गरिष्ठा—देतानपासारयदाहवाच्च ॥ ५२ ॥

इतश्च सूतो धृतराष्ट्रपृष्टः । प्रोचे मुदा कर्णकुलादिकं च ॥
गङ्गाप्रवाहे च मया सुपेटा—प्रतिष्ठितोऽसौ रभसेन लब्धः ॥ ५३ ॥

कुन्तीसुतोऽज्ञायि मयैष मुद्रा—रत्नाक्षराद्द्भुतदेहदीप्त्या ॥
ततो गृहीतः किल पद्मबन्धोः । स्वप्नोपदिष्टः स्फुटविक्रमश्च ॥ ५४ ॥

श्रुत्वेति हृष्टो धृतराष्ट्रराजा । कर्णं समादाय तनूजयुक्तः ॥
चित्ते भृशं मत्सरभृच्च पांडु—नृपात्मजेषु स्वगृहं जगाम ॥ ५५ ॥

गुणैरनन्यैरथ पांडवेषु । लोकोऽभवत्प्रीतिपदं हि यद्वत् ॥
विरागवांस्तद्वदभूच्च बाढं । दुर्योधनाद्येष्वनयादिदोषैः ॥ ५६ ॥

Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

कुशस्थलद्रङ्गमदात्सदेशं । परस्परं मत्सरनाशनार्थम् ॥
श्रीपांडुभूमान् धृतराष्ट्रभूप—तनूभवेभ्यः स्फुटधर्मशाली ॥ ५७ ॥

पांडुश्रीधृतराष्ट्रभीष्मगुरवः पर्षत्समक्षं मुदा—न्योन्यं दोर्बलमण्डलस्य विविधां दक्षाः परीक्षामिमाम् ॥
कृत्वा पांडुभुवां सुयोधननृपादीनां सुतानां तथा । सद्यः स्वीयगृहांगणेषु सुतरां हृष्टाशयाश्चाययुः॥५८॥

इति तपागच्छाधिराजश्रीसोमसुन्दरसूरिसन्ताने सकलवाचनाचार्यशिरोमणिश्रीसाधु-
विजयगणिशिष्यपरमाणुपण्डितश्रीशुभवर्धनगणिविरचिते श्रीपांडवचरित्रे
महाकाव्ये पांडवकौरवीयविद्याभ्यास बलपरीक्षावर्णनोनाम
॥ द्वितीयः सर्गः समाप्तः ॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ तृतीयः सर्गः प्रारभ्यते ॥

अथान्यदा दिव्यसभानिविष्टं । श्रीपांडुभूपं द्रुपदस्य राज्ञः ॥
स्ववेत्रिविज्ञप्त इह प्रणम्य । व्यजिज्ञपत्तुष्टमनाश्च दूतः ॥ १ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

भूमीपतेः श्रीद्रुपदस्य नेतः । सुकुक्षिजा श्रीचुलनाजनन्याः ॥
जगज्जनाश्चर्यकरैकरूपा—स्ति द्रौपदीनामसुता वरेण्या ॥ २ ॥

सर्वे दशार्हा बलशौरियुक्ता । रुक्मी तथा श्रीशिशुपालकर्णौ ॥
सुयोधनो वै दमदन्तनामा । महौजसोऽन्ये तनया नृपाणाम् ॥

स्वयंवरेऽस्या द्रुपदेन राज्ञा—हूताश्चरैरायुरत्र सद्यः ॥
अलंकुरु त्वं तनयैरमीभिः । स्वयंवरं मण्डपमेत्य तं द्राग् ॥ ४ ॥युग्मम्॥

सैन्यैरगण्यैः सह पञ्चभिश्च ।पुत्रैः पवित्रैः खलु पांडुभूपः ॥
वाद्येषु सर्वेषु ततश्च वाद्य—मानेषु कांपिल्यपुरं जगाम ॥ ५ ॥

ज्ञात्वा गतं पांडुनृपं सपुत्रं । हृष्टः स्वचित्त द्रुपदः क्षितीशः ॥
पुरप्रवेशं सुमहोत्सवैश्च । चक्रेऽतिवक्रेतरचित्तभावः ॥ ६ ॥

सच्चंदनागुरुसुकाष्ठभरैश्च रत्न—माणिक्यहेमकलधौतभरैरुदारैः ॥
तत्राभवत्सपदि मञ्चकसञ्चयश्च । शोभाविनिर्जितविमानवराभिमानः ॥ ७ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

तत्र प्रतिद्वारमिमेषु मञ्चा--स्पदेषु रेजुर्वरतोरणानि ॥
कामेन कामं त्रिजगद्विजेतुं । सज्जीकृतानीन्द्रधनूंषि किं वा ॥ ८ ॥
सौवर्णसिंहासनमञ्चकेषु । तत्रावनीपालसुता निविष्टाः ॥
विरेजिरे दिव्यविमानसंस्था । यथा सुरेन्द्रास्तनुदीप्तिमन्तः ॥ ९ ॥

तत्रावनीपालसुतेषु तेषु । सुतोत्तमैस्तः किल पञ्चसंख्यैः ॥
पांडुर्नरेन्द्रः शुशुभेऽधिकं च । शरैरुदारैरिव मन्मथोऽयम् ॥ १० ॥

क्षीरोदवस्त्रावरणा समग्रा–लङ्कारमालां दधती मनोज्ञाम् ॥
पूर्णेन्दुवक्त्रा गजगामिनी च । रूपश्रिया निर्जितकामपत्नी ॥ ११ ॥

स्नातार्चितार्हत्प्रतिमा समेत्या–थ द्रौपदी स्तम्भतटे निषण्णा ॥
पितुः पुरस्ताद्वरमालिकां स्वे । पाणौ दधाना सह चेटिकाभिः ॥ १२ ॥ युग्मं ॥
इतश्च भूपद्रुपदस्तदैव । धनुः समानीय रयेण वेद्या ॥
राधामहास्तम्भसमीपसंस्थः । सर्वावनीशानिति संबभाषे ॥ १३ ॥

Pu. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

भो भो नरेन्द्राः शृणुतेति चक्र--मत्यद्भुतं स्तम्भपुरो यदस्ति ॥
भ्रमन्त्यमी द्वादश बन्धुरारा--स्तस्योच्चकैर्दक्षिणवामपार्श्वे ॥ १४ ॥

सर्पिःकटाहे प्रतिबिम्बितं च । दृष्ट्वाथ भित्वा स्वशरैश्च चक्रम् ॥
राधामिमां विध्यतु वीर्यशाली । यः कश्चन क्षोणिभृतां धनुष्मान् ॥ १५ ॥

समुद्वहत्वेष सुवीरमानी । सर्वाङ्गनामण्डलमौलिरत्नम् ॥
महासतीं भाग्यभरेण राधा—पणीकृतां श्रीद्रुपदांगजां ताम् ॥ १६ ॥

धनुःधृतौ न प्रभवश्च केऽपि । नारोपणे केऽपि नृपाः समर्थाः ॥
विज्ञाय सामर्थ्यमथ स्वकीयं । तथैव केऽप्यस्थुरहो सलज्जाः ॥ १७ ॥

इतोऽर्जुनः सर्वधनुर्धराग्रणीः । श्रीभीमसेनेन समं च दोष्मता ॥
मञ्चादथोत्तीर्य मृगेन्द्रवद्बली । मुदानमच्चक्रमिदं च दैवतम् ॥ १८ ॥

लज्जावनम्रात्ममुखांबुजानां । द्रागपश्यतां भूमिभृतां पुरस्तात् ॥
स्वपाणिना वज्रनिभेन तेषां । मानेन सार्धं धनुरग्रहीत्सः ॥ १९ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.

Jun Gun Aaradhak Trust

दिशां पतीनूर्ध्वकरस्ततोऽसौ । जगाद बाढं किल भीमसेनः ॥
निःशेषभूभारधृतौ भव त्वं । सुनिश्चलः शेषभुजङ्गमाहे ॥ २० ॥
भोमो महेन्द्राग्नियमानिलेश—विरंचिमुख्याः किल लोकपालाः ॥
तमस्तविश्वस्थितितत्पराश्च । यूयं स्थिराः पश्यत सावधानाः ॥ २१ ॥
उच्चैर्धनुर्ध्वानविधानपाद—न्यासैरमन्दैर्मम बन्धुरेषः ॥
समग्रभूमीपतिवर्गवत्स । धनुर्दृढं नामयिता किल द्राग् ॥ २२ ॥
धनुः समारोप्य ततो बलेन । दृष्टिभिरिन्द्रस्य सुतश्च तेषाम् ॥
समग्रभूपालसभासमक्ष—मूर्ध्वं चकर्षाद्भुतलाघवेन ॥ २३ ॥
सुनिष्ठुरं चारुधनुर्निनादै—र्बाधिर्यकृद्भिः श्रवणद्वयस्य ॥
सद्यः प्रसुप्तं भुवि कातरौघै—स्त्रस्तं पुनर्भीरुभिरंजसा हि ॥ २४ ॥
सन्तप्तसर्पिर्भरदत्तदृष्टि—श्चक्रान्तराले प्रतिबिम्बितां ताम् ॥
विलोक्य चारान्तरसौ स्वबाणं । मुक्त्वा विवेधाशु सभासमक्षम् ॥ २५ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

जयजयेति रवः प्रकटोऽभव--द्दिवि तथा सुरन्दुदुभिरध्वनत् ॥
कुसुमवर्षणमाशु तदा मुदा । विरचितं त्रिदशैरभितस्ततः ॥ २६ ॥
जातानुरागा द्रुपदस्य पुत्री । चिक्षेप कण्ठेऽर्जुनपांडवस्य ॥
ततोऽतिवेगाद्वरमालिकां तां । कदापि निष्पुण्यजनैरलभ्याम् ॥ २७ ॥
तत्कालमेकापि च पञ्चधा सा । भूत्वाथ माला वरणस्य नूनम् ॥
स्थिताधिकण्ठं समपांडवेषु । सत्यं मनःशक्तिरिवेन्द्रियेषु ॥ २८ ॥
पञ्चापि नूनं विषयाश्रया यथा । सच्चेतनां शिश्रियुरादरेण ॥
अमी तथा पांडुसुताः प्रियामिमा--मित्यानृशंश्चेतसि भूधवा न के ॥ २९ ॥
गङ्गात्मजे चेतसि लज्जमाने । विच्छाय वक्त्रे द्रुपदे नरेन्द्रे ॥
शेषेषु लोकेषु सविस्मयेषु । ज्ञानी मुनिः कश्चिदुपाययौ च ॥ ३० ॥
अस्याः सुमुख्याः खलु पञ्च नाथाः । किमु स्युरित्थं हरिमुख्यभूपैः ॥
स चारणर्षी रभसेन पृष्टः । स्पष्टं जगादेति परोपकृत्यै ॥ ३१ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.   Jun Gun Aaradhak Trust

प्राग्जन्मबद्धेन कुकर्मणेयं । नूनं वरा द्रौपदी पञ्चभर्तृका ॥
भविष्यतीत्यद्भुतमत्र किं वः । कुकर्मणां यद्विषमा गतिश्च ॥ ३२ ॥

चम्पानगर्यां सुकुमारिकाख्या । सुश्रेष्ठिनः सागरदत्तनाम्नः ॥
सुता सुभद्रावरकुक्षिजाता । निःशेषदौर्भाग्यपदं बभूव ॥ ३३ ॥

सा यौवने सागरसूनुनेभ्य—वयस्य हर्षाज्जिनदत्तनाम्नः ॥
अथोपयेमे स तया च सार्धं—मशिश्रयत्तल्पमनाकुलश्च ॥ ३४ ॥

निद्रायमाणं दयितामिमां स । मुक्त्वा च नष्ट्वा स्वगृहे जगाम ॥
पतिं निजं साप्यविलोकयन्ती । निद्राविरामे सुतरां रुरोद ॥ ३५ ॥

दुर्गंधदेहामथ तां सुतां स्वां । ज्ञात्वा ततः सागरमोक्षणेन ॥
अस्थापयद्दानपरां स्वकीये । गेहे मुदा सागरदत्तनामा ॥ ३६ ॥

गोपालिकाया सविधे व्रतं सा—ऽन्यदा ललौ भूरिविरागयोगात् ॥
चतुर्थषष्ठाष्टममुख्यमेषा । तपो विचित्रं सततं चकार ॥ ३७ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.   Jun Gun Aaradhak Trust

ग्रीष्मेऽन्यदार्यविनिवारितापि । तपस्विनी सा विपिनस्थिता च ॥
परीषहं सोढुमनाश्चिरेण । ह्यातापनामातनुतेस्म नित्यम् ॥ ३८ ॥

तत्र स्थितां पञ्चभिरन्यदा नृभिः । पुरस्कृतां सप्रणयैः स्मरातुरैः ॥
सा देवदत्तां च ददर्श वारां—गनां श्रिया निर्जितकामयोषितम् ॥ ३९ ॥

कदाप्यसम्पूर्णरताभिलाषा । चित्ते निदानं व्रतिनीति चक्रे ॥
भूयांसमागामिभवे ह्यमीभि—स्तपोभरैः पञ्चसुभर्तृकाहम् ॥ ४० ॥

कृताष्टमा सा ह्यतिचारमुक्ता । संलेखनां कर्मविभेदिनीं च ॥
मृता ह्यनालोच्य नवप्रमाण—पल्याद्यकल्पेऽजनि दिव्यदेवी ॥ ४१ ॥

च्युत्वाथ साभूद् द्रुपदात्मजेयं । तत्कर्मणा पूर्वभवार्जितेन ॥
अमी ततोऽस्याः पतयो हि पञ्च । जातास्ततः कस्तव विस्मयोऽत्र ॥ ४२ ॥

मुनीन्द्रवाक्यादिति साधुसाधु । व्योम्नीति वाणी प्रकटीबभूव ॥
कृष्णादयः प्राहुरिदं ततोऽस्याः । सुवल्लभा साधु बभूवुरेते ॥ ४४ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

तैरेव राजस्वजनैः स्वयंवरा—गतैः समक्षं विहितोत्सवं ततः ॥
द्राग् पर्यणेषुर्द्रुपदात्मजामिमां । ते पांडवाः पांडुनिदेशतो मुदा ॥ ४५ ॥

ततः स पांडुक्षितिभृद्दशार्हा—स्तान् कृष्णमन्यांश्च नरेन्द्रचन्द्रान् ॥
कामं विवाहार्थमिहागतान् द्राग् । सुगौरवादात्मपुरेऽनयच्च ॥ ४६ ॥

अथार्चितः श्रीद्रुपदेन राज्ञा । पांडुर्नरेन्द्रः सममात्मपुत्रैः ॥
महोत्सवैस्तैरथ हस्तिनाख्यं । पुनः स्वकीयं पुरमाससाद ॥ ४७ ॥

इतोऽन्यदा धर्मसुते निषण्णे । निवासगेहे द्रुपदात्मजायाः ॥
सुकामचारो भुवि नारदर्षि—स्तेनार्चितस्तत्र समागमच्च ॥ ४८ ॥

प्रीतस्ततो नारदतापसेन्द्रः । शेषान् समाहूय च पांडुपुत्रान् ॥
पांचालिकेयं समये निषेव्या । सर्वैरिति द्रागकरोद्व्यवस्थाम् ॥ ४९ ॥

युष्माकमेकोऽपि यदीह यायात् । सत्येकके भ्रातरि वासगेहे ॥
वर्षाणि स द्वादश तीर्थवासी । भविष्यति क्षिप्रमिति व्यवस्था ॥ ५० ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

तत्र स्थिते धर्मसुतेऽन्यदाथा—ऽजानन् सुराधीशसुतस्तु गच्छन् ॥
व्यावृत्य यात्राकृतये स सत्य—संघोऽचलद्बन्धुनिवारितोऽपि ॥ ५१ ॥

तीर्थेषु सर्वेषु ततो नमस्यन् । जिनेश्वराणां प्रतिमा मुदासौ ॥
क्रमेण वैताढ्यनगेन्द्रमाप्य । तत्रादिमं तीर्थकरं ननाम ॥ ५२ ॥

विद्याधरः कश्चिदितश्च तत्र । गच्छन् निकामं विधुरश्च पृष्टः ॥
कथं सशोकः खलु दृश्यसे भोः । शक्रस्य पुत्रेण जगाविति द्राग् ॥ ५३ ॥

वैताढ्यशैले मणिचूडनामा । सदुत्तरश्रेणिपतिर्नृपोऽहम् ॥
लात्वा हि राज्यं रिपुणा द्रुतं मे । निष्कासितस्तेन विषण्णचित्तः ॥ ५४ ॥

श्रुत्वेति पार्थोऽपि विजित्य तस्य । रिपुं दयार्द्रः स्वबलेन तूर्णम् ॥
समेत्य सार्धं च पुरीं तदीया—मस्थापयत्तं पुनरेव राज्ये ॥ ५५ ॥

हेमांगदश्रीमणिचूडमुख्यै—र्विद्याधरेन्द्रैश्च निषेव्यमानः ॥
स्थित्वा कियत्कालमिहैव शक्र—सुतोऽचलद्दिव्यविमानसंस्थः ॥ ५६ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.   Jun Gun Aaradhak Trust

अष्टापदाद्येषु पवित्रभूषु । तीर्थेषु सर्वेषु नमन् जिनेन्द्रान् ॥
संतुष्टचित्तः किल शक्रसूनु—र्ययौ मुदा रैवतकाचलेन्द्रम् ॥ ५७ ॥
श्रीश्रीपुरे क्षत्रमितश्च पूर्वं । बभूव भूमौ पृथुराख्यया च ॥
ख्याता सुदुर्गं धतया च दुर्गं—धा तस्य पुत्री स्वककर्मदोषात् ॥ ५८ ॥
उपायतान्येद्युरिमां च सोम—देवः प्रदत्तां जनकेन मोदात् ॥
तदीयदुर्गन्धविरक्तचित्त—श्छन्नं निशायां स ययौ रयेण ॥ ५९ ॥
पित्रोरपि द्वेषपदं स्वभर्तु—र्द्वेषाद्बभूवेयमतो विमुक्ता ॥
स्वबन्धुवर्गेण यतः स्वभर्तृ—प्रीत्यैव सर्वत्र हि पूज्यते स्त्री ॥ ६० ॥
सर्वत्र सैवं च पराभिभूता । त्यक्त्वा निशायां निजगेहमाशु ॥
बभ्राम दुःकर्मविनाशनाय । तीर्थेषु सर्वेषु च सोद्यमांगी ॥ ६१ ॥
प्राचीनकर्मक्षय एषु न स्या—दितीव विज्ञाय सुदुःखिनी सा ॥
झंपाप्रदानाय समुद्यताभूद् । द्रागमतुंकामो न भवेत्किमार्त्तः ॥ ६२ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

यांत्यन्यदान्तर्विपिनं ततः सा । जटाधरं वल्कलिनं यतीन्द्रम् ॥
दृष्ट्वा नमत्सोऽपि निकाममस्या । दुर्गन्धयोगेन पराङ्मुखोऽभूत् ॥ ६४ ॥

तमाह सा वीक्ष्य तथा मुनीन्द्रम् । मुनिर्ममस्त्वं च भवन् कथं माम् ॥
व्यावर्तयस्यद्य समस्ति कोऽन्य—स्त्राता त्रिलोक्याममितांहसो मे ॥ ६५ ॥

ततस्तपस्वी पुनराह वत्से । त्रिकालवेदी गुरुरस्ति मेऽत्र ॥
प्रतिक्रियामेष तवैव कर्ता । गत्वा तमाख्याहि ततः स्वभक्त्या ॥ ६६ ॥

ततो निशम्येति तपोधनांघ्रि—सेवापरा तत्र च काननांतः ॥
ध्यायन्तमन्तर्वृषभं जिनेन्द्रम् । जटाधरं तं मुनिमानमत्सा ॥ ६७ ॥

दुर्गन्धतोऽस्या गुरुरेष वक्री—कृत्य स्वनासं च कुशासने ताम् ॥
दुर्गन्धदेहां विनियान्निविष्टा—मेवं जगादामितपापहन्ता ॥ ६८ ॥

दुर्गन्धदोषाद्विधुरासि किं वा । किमागता त्वं विपिनेऽत्र सद्यः ॥
दुर्गन्धपूरस्तव देहजोऽयं । विजृंभते किं जनदुःखदायी ॥ ६९ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jun Gun Aaradhak Trust

श्रुत्वैवमश्रूणि भृशं विमुंचं--त्युवाच सेति व्यथिताथ दुःखैः ॥
वाचंयम प्राच्यकुकर्मयोगाद् । दुर्गन्ध एषः प्रसरीसरीति ॥ ७० ॥
आबाल्यकालादपि दुःखिताहं । त्यक्ता स्वभर्त्राथ कुगन्धदोषात् ॥
समस्ततीर्थेष्वहमभ्रमं च । परं ममाद्यापि न तत्क्षयोऽभूत् ॥ ७१ ॥
आधार एवासि सुधर्मदानान्नूनं जनानामनिशं मुनीश ॥
प्राग्जन्मपापात् किल दुःखितां त्वं । भवांबुधेस्तारय मां क्षणेन ॥ ७२ ॥
वाचंयमः सोऽपि पुनर्जगाद । ज्ञानं न मे तादृशमस्ति वत्से ॥
तथापि शत्रुञ्जयमध्यगे त्वं । श्रीरैवताख्ये व्रज भूधरित्रे ॥ ७३ ॥
पानीयमानीय गजेन्द्रपाद--कुंडादिह ज्ञानिवरोपदिष्टात् ॥
स्नानं च कुर्याद्भवती सती त्वं । सदा दधाना जिनभक्तियुक्ता ॥ ७४ ॥
श्रुत्वेति तद्वाक्यमियं शमीश--पादौ प्रणम्याचलपुण्डरीकम् ॥
कृत्वा स्वचित्ते गिरिनारशैलं--प्रति प्रमोदेन चचाल बाला ॥ ७५ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

नित्यं चलन्ती कतिभिर्दिनैः सा । श्रीपुंडरीकाचलतीर्थमाप ॥
तत्रादिदेवं कृतविश्वसेवं । विलोक्य हृष्टा प्रणनाम सा च ॥ ७६ ॥

प्रदक्षिणीकृत्य ततस्तमद्रिं । चचाल सा सत्वरमुज्जयन्ते ॥
शिवाङ्गजं तीर्थंकरं च नन्तुं । हन्तुं पुराचीर्णकुकर्मराशिम् ॥ ७७ ॥

सा पद्यया चोन्नतया नगेन्द्र—मारुह्य तं शुद्धतरस्वभावा ॥
ततः समासाद्य गजेन्द्रपादा—ख्यं कुण्डमेषा मुदमाजगाम ॥ ७८ ॥

अर्हद्विहारे त्विभपादकुण्डे । प्रवेशनं कर्तुमलं ह्यशक्ता ॥
पानीयमानाय्य बहिः स्थिता सा स्नानं चरीकर्ति सुवासना च ॥ ७९ ॥

बभूव सा सप्तदिनैः सुगन्ध—देहा स्वदुर्गन्धविनाशतो हि ॥
ततः समुद्भूतहृदेकभक्ति—रचीकृतेऽगाज्जिनमन्दिरे सा ॥ ८० ॥

तत्र स्थितः शक्रसुतस्तदा चा—र्हत्पूजनानन्तरमेव तस्याः ॥
पूर्वं भवं ज्ञानधरेण कथ्य—मानं शृणोतिस्म सविस्मयश्च ॥ ८१ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jun Gun Aaradhak Trust

प्राग्जन्मनि त्वं यदभूर्द्विजेश—कुलप्रसूता जिनधर्ममुक्ता ॥
मुनीश्वरं जैनमिति द्विषन्त्य—वादीः सहासं स्वसखीपुरस्तात् ॥ ८२ ॥

सदा जलस्नानविवर्जितत्वा—दिमे यतीशाश्च वनौकसोऽपि ॥
शुभ्राण्यमून्यंबरकाणि नूनं । प्रकुर्वते हा मलिनानि कामम् ॥ ८३ ॥

शुश्राव सापि स्वकरौ कटीं च । द्राग्मोटयन्ती वदनं स्वकीयम् ॥
यदर्जितं तीव्रकुकर्म वत्से । ततस्त्वयाकर्णय तत्फलं हि ॥ ८४ ॥

जातासि मृत्वा नरके ततश्च । योनावभूस्त्वंत्यजवंशजातेः ॥
ग्रामेऽथ शूकर्यभवस्ततस्त्वं । ततः क्रमात्त्वं किल मानुषी स्त्री ॥ ८५ ॥

तत्रापि नाम्ना परिणामतश्च । दुर्गन्धदेहा विदिताभवश्च ॥
भवेऽत्र भ्रांत्वा विपदां पदं त्वं । दुःकर्मणा किं लभते न जीवः ॥ ८६ ॥युग्मम्॥

यो योगिनामस्ति जिनः सुपूज्यः । श्रेष्ठस्त्रिलोकी तलवासिनां च ॥
निंद्याः कथं स्युर्मनुजास्तदीय—मुद्राभृतो निःक्रियका अपीह ॥ ८७ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

ये भूरिमिथ्यात्वविनाशका ये । महाव्रतश्रीधरणे समर्थाः ॥
येऽर्हन्मताम्भोजविकाशनार्का । निन्द्याः कथं ते मुनयस्त्रिलोक्याम् ॥ ८८ ॥
क्षिप्त्वाऽथ कर्माण्यखिलानि तीर्थ—प्रभावतस्त्वं सुभगा भवित्री ॥
श्रीतीर्थसेवामनिशं कुरु त्वं । क्षिप्रं ततः प्राप्स्यसि बोधिबीजम् ॥ ८९ ॥
एवं गदित्वा विरतेऽथ तस्मिन् । दुर्गन्धदेहापि सुरेन्द्रसूनुः ॥
प्रणेमतुस्तीर्थकरं गुरुं च । तीर्थप्रभावं मुदितौ च मत्वा ॥ ९० ॥
तीर्थेऽथ तस्मिन्नचिरेण धन्यं—मन्योऽर्जुनः शुभ्रतरस्वभावः ॥
मित्रेण साकं मणिचूडनाम्ना । हर्षादतिष्ठद्दिवसत्रयं च ॥ ९१ ॥
ज्ञात्वा विदग्धं तमथो मुकुन्दः । पुरीं समाकार्य ततः सुभद्राम् ॥
ददौ मुदास्मै भगिनीं स्वकीयां । परस्परं प्रीतिविवृद्धये च ॥ ९२ ॥
शत्रुञ्जयाष्टापदतीर्थयोश्च । स आदशाब्दीममरेन्द्रसूनुः ॥
अस्थात् स्वकर्मक्षतये प्रमोदा—दन्येषु तीर्थेषु च पूतदेहः ॥ ९३ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jun Gun Aaradhak Trust

ततः समा निजां प्रतिज्ञां । विद्याधरेन्द्रैरमितैः समं सः ॥
आच्छादयन् व्योम निजैर्विमानैः । श्रीहस्तिनाद्रङ्गमगाच्च पार्थः ॥ ९४ ॥
ज्ञात्वा तमायान्तमथो सभार्यः । पांडुः समं तैस्तनयैश्चतुर्भिः ॥
पार्थस्य सोत्कंठमनाः प्रवेशो—त्सवं मुदाकारयदप्रमत्तः ॥ ९५ ॥
प्रभावतीं द्राग्भगिनीं तदैव । विद्याभृतः श्रीमणिचूडनाम्नः ॥
हृतां छलात्केचन खेचरेण । ततः शृणोतिस्म सुरेन्द्रसूनुः ॥ ९६ ॥
पार्थोऽथ सार्धं मणिचूडविद्या—भृतो द्रुतं न्यायपथा बलीयान् ॥
गत्वा च हत्वा तमरिं बलेन । प्रभावतीमानयतिस्म पश्चात् ॥ ९७ ॥
नभो नभो रत्नरुचा यथाशुभत् । यथा ध्वजेन प्रवरः सुरालयः ॥
यशःपवित्रेण तथा महात्मना । युधिष्ठिरेणापि बभौ भृशं जगत् ॥ ९८ ॥
अस्यैव भीमप्रमुखाश्च बन्धवः । सैन्यैः समं सर्वदिशो विजित्य च ॥
युधिष्ठिराज्ञावशतः क्षितीश्वरैः । सहागमन् स्वीयपुरे महामहम् ॥ ९९ ॥

© P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

श्रीधर्मपुत्रादिकपांडवानां । क्रमेण जाता द्रुपदात्मजायाम् ॥
पुत्राः पवित्राः किल पञ्च पञ्चा—ननोपमा भूरितमौजसा च ॥ ९९ ॥
सुबन्धुवत्पत्तिवदङ्गजन्मवत् । सुमित्रवद्धारुनिजांगवच्च ॥
युधिष्ठिरस्यात्मसहोदरास्ते । नातिक्रमन्तिस्म कदापि मुद्राम् ॥ १०० ॥
तत्प्रीतितः श्रीमणिचूडनामा । विद्याबलात्खेचरराड् नवीनाम् ॥
आखण्डलाखण्डसभानिभां द्राग्मनोहराभां च सभां चकार ॥ १ ॥
सुनिर्मलास्तत्र महामणीनां । स्तम्भा बभुर्विस्मयकारिशोभाः ॥
दिव्यस्वरूपाः किल शालभंज्यः । सुरत्नमय्योऽप्सरसां समानाः ॥ २ ॥
स्नेहादिह श्रीमणिचूडविद्या—धरः सुवर्णासनसंस्थितं द्राग् ॥
युधिष्ठिरं बन्धुनिभं विधाय । मैत्रीं स्वकीयां सफलां व्यधाच्च ॥ ३ ॥
इतश्च तीर्थाधिपतेश्च शांते—रकारयत्तत्र नवं विहारम् ॥
श्रीधर्मपुत्रः कनकस्य मूर्तिं । स्वश्रेयसेऽनर्घ्यमणिप्रशस्याम् ॥ ४ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

कल्याणकानां त्रितयं च यत्र । बभूव शान्तेस्त्रिजगत्पतेस्य ॥
तद्धस्तिनागाख्यमनेन तीर्थ—मस्थापि विश्वत्रयपुण्यहेतुः ॥ ५ ॥
स दिग्जयानीतसमग्रलक्ष्मी—स्ववेल्लिकायाः फलमुत्तमं तत् ॥
क्राग्मन्यमानो धरणीधवोऽसौ । तत्राकरोत्प्रौढमहोत्सवं च ॥ ६ ॥
तथा दशार्हा बलदेवकृष्णा—वन्ये च भूपा द्रुपदश्च भूमान् ॥
आकारितास्तेन समागमंश्च । चैत्यप्रतिष्ठासमये महाय ॥ ७ ॥
अथो निषण्णेषु नृपेषु तेषु । तत्रामितस्तंभसुचित्रितेषु ॥
तत्रागमद्बन्धुयुतः क्षितीशा—हूतः ससैन्यः खलु धार्तराष्ट्रः ॥ ८ ॥
सयादवान् पांडुसुतांश्च रत्न—सिंहासनस्थानिह निर्मलत्वात् ॥
कामं नभःस्थानिव सोऽथ वीक्ष्य । विसिस्मये चेतसि धार्तराष्ट्रः ॥ ९ ॥
सनीलकुट्टिमतले जलशङ्कया स । सङ्कोचयन् वसनमाशु सबन्धुरेषः ॥
सुस्फाटिके तु सुतरां गगनस्य बुद्ध्या । कुर्वन् समुत्प्लुतिगतिं हसितः क्षितीशैः ॥ १० ॥

P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

तथास्फलन्निर्मलरत्नभित्तौ । संक्रान्तमूर्तिष्ववनीश्वरेषु ॥
सुभ्रान्तिमानेष पुनः प्रवेशं । कुर्वन्न कैः कैर्हसितो नरेन्द्रैः ॥ ११ ॥

सुखाप्यशीतः किल सूर्यकांत—वद्वारणीशाखिवदेष नूनम् ॥
अन्तःस्फुरत्क्रोधदवाग्नियुक्तः । सुयोधनस्तत्र महं चकार ॥ १२ ॥

श्रीधर्मपुत्रेऽमितदानशौंडे । तदा समग्राः सुरपादपाद्याः ॥
तथा सुलज्जानिभृता यथामी । सद्यः सुमेरोः शिखरेषु जग्मुः ॥ १३ ॥

सर्वस्य धर्मस्य दयैव मूल—मेवं विचिन्त्याथ युधिष्ठिरश्च ॥
अप्रोगयद्वारणसाधुमुख्यान् । मुनीन्नृपादीनखिलांश्च दानैः ॥ १४ ॥

सुयोधनोऽपि स्वकबन्धुयुक्तः । सुसत्कृतो भूषणवस्त्रमुख्यैः ॥
प्राप्यात्मनः श्रीनगरं स्वपित्रा । समातुलेनेत्यमृशत् सुगूढम् ॥ १५ ॥

आबाल्यकालात्किल पांडुपुत्रा । अमी प्रकामं कपटे पटिष्ठाः ॥
शठाः स्वगेहे हृदयेऽतिदुष्टा । बहिर्भृशं कोमलवाग्विलासाः ॥ १६ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

एतैः सगर्वैः किल रामकृष्णा—भ्यामेव साम्राज्यमदोद्धतैश्च ॥
विचेष्टितं यन्मयि तत्र पूज्या—स्तच्छल्यवन्मे हृदयं दुनोति ॥ १७ ॥
छलादपि स्वीयबलादपीह । साध्योऽथ वैरीति नयोऽस्ति लोके ॥
ततो हरिष्यामि हि पांडवेभ्यः । स्वामर्षपोषाय समग्रराज्यम् ॥ १८ ॥
उक्त्वेति शिल्पिप्रकरैः सुरम्यां । सभां नवीनां धनकोटिभिः प्राक् ॥
स कारयामास मुदा तदीय—स्पर्धानिबद्धात्ममनाः सगर्वः ॥ १९ ॥
मुदा तदा लोकनकौतुकाय । तदा दशार्हान् किल पांडुपुत्रान् ॥
श्रीरामकृष्णावितरान्नरेन्द्रा—नाकारयत्तत्र सुयोधनश्च ॥ २० ॥
तीर्थस्थापनपात्रपोषणमहद्दानप्रदानादिभि—र्विश्वाश्चर्यकरैस्तथा जिनपतिस्पष्टप्रतिष्ठोत्सवैः ॥
सत्पुण्यैर्मुदिताशयाः किल समाहूताश्चरैः पांडवाः । सम्प्राप्ता रभसा सुयोधनपुरि प्रौढप्रवेशोत्सवैः॥२१॥

इति तपागच्छाधिराजश्रीसोमसुन्दरसूरिसन्ताने सकलवाचनाचार्यमण्डलीशिरोमणिपण्डितश्रीसाधुविजयगणिशिष्यपरमाणुपण्डितश्रीशुभवर्धनगणिभि-

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

विरचिते श्रीपांडवचरित्रे महाकाव्ये द्रौपदीस्वयंवरार्जुन
राधावेधसाधनपाणिग्रहणादिवर्णनो नाम
तृतीयः सर्गः समाप्तः॥श्रीरस्तु ॥

॥ अथ चतुर्थः सर्गः प्रारभ्यते ॥

अथातिहृष्टश्च सुयोधनः स्वैः । सहोदरैः कृत्रिममानदायी ॥
तेषां च सत्कारविशेषदान—भक्तादिभिस्तोषमलंचकार ॥ १ ॥

भोज्यादिसद्भक्तिमहावनैक—क्रीडापयोयन्त्रकुतूहलैश्च ॥
तान् पांडवानात्मवशे विधाय । न्यमन्त्रयद् द्यूतकृते सदम्भः ॥ २ ॥

निषेधितः श्रीविदुरेण धर्म—धर्मप्रवीणेन गुणानुरागात् ॥
स्वकर्मदोषान्निरराम नैव । द्यूतादथज्ञोऽपि स धर्मपुत्रः ॥ ३ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

दीव्यंश्छलेनैव स धार्तराष्ट्रः । कामं स्वदैवस्य विपर्ययेण ॥
नो लक्षितः पांडुसुतैः समग्र—कलाप्रवीणैरपि शुद्धभावैः ॥ ४ ॥
आश्वं तथैभं रथिकं च सर्व—ग्रामान् पुराणि क्रमतोऽथ राज्यम् ॥
व्यहारयद्धर्मसुतस्तु सर्वं । धनादि च प्राग्भवकर्मयोगात् ॥ ५ ॥
जयाशया धर्मसुतस्तु यथत् । पण व्यधाद् द्यूतरसे निमग्नः ॥
ततस्तदशा स्फुरदेणतृष्णा—पयोऽनुरूपं बहुतृष्णयार्त्तः ॥ ६ ॥
पणीकृतां द्यूतविवृद्धतृष्णः । स्वां द्रौपदीं सद्दयितां क्षणेन ॥
स हारयामास च सत्यसंघः । श्रीधर्मजो हा कुविधेर्विलासः ॥ ७ ॥
कृत्वा निजायत्तमिदं समग्रं । सुयोधनः श्रीद्रुपदात्मजायाः ॥
दुःशासनं त्वानयनाय सद्यः । स प्राहिणोद् दुष्टतमस्वभावः ॥ ८ ॥
रे द्रौपदि त्वं किल हारितासि । न चाधुनासि प्रमदा तदीया ॥
विडंबिनः पांडुनरेन्द्रपुत्रान् । जहीहि जल्पन् स ययौ गृहांतः ॥ ९ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

श्रुत्वेति तप्तत्रपुसन्निभं त—द्वाक्यं तदार्त्ता द्रुपदात्मजां ताम् ॥
धृत्वा कबर्यां स्वकरात्सभान्त—रानीतवानेष विशेषदुष्टः ॥ १० ॥

सदोनिषण्णेष्वथ भीष्मकर्ण—द्रोणादिषु श्रीविदुरे सती सा ॥
मौढापमानेन च लज्जमाना । जगाविति क्रोधगिरं कठोराम् ॥ ११ ॥

रे रे कुलांगार विमुक्तलज्ज । दुःशासन त्वं किल पापमूर्तं ॥
एवं प्रकुर्वन् वृजिनं च घोरं । भविष्यसि व्यर्थतमात्मवीर्यः ॥ १२ ॥

यथा यथास्याः सुनितंबतोऽसौ । गृह्णाति वासांसि दुराशयः स्राक् ॥
तथा तथा निर्मलशीललक्ष्मी—प्रभावतस्तानि नवान्यभूवन् ॥ १३ ॥

अष्टोत्तरं चीरशतं च तस्या—स्ततः समाकृष्य विषण्ण एषः ॥
निषादतुल्यो निषसाद दुःशा—सनः सदोन्तः कलुषस्वभावः ॥ १४ ॥

दुर्योधनस्योपरि भीमसेन—कोपाग्निरुच्चैर्ज्वलितोऽपि शांतः ॥
श्रीधर्मपुत्रोक्तिजलैस्तथापि । प्राकट्यमासः खलु वाङ्मिषेण ॥ १५ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jun Gun Aaradhak Trust

संचूर्णयामि द्रुतमेव दुर्यो–धनं सबन्धुं गदयानयाहम् ॥
यद्यन्तरा तीव्ररुषां भरस्य । ममाभवन्नो गुरुवाग्गियं च ॥ १६ ॥
गर्जन्तमेवं बलिनं निशम्य । श्रीभीमसेनं धरणीधवाश्च ॥
अवाङ्मुखाःकेचिद्लं बभूवुः । सुदुःखिताः केऽपि भृशं भयार्त्ताः ॥ १७ ॥
दृष्ट्वा विरूपं घनरोषभीष्मः । श्रीभीष्मभूमानथ तं जगाद ॥
पाप्मन् किमारब्धमरेन्धसूनो । सत्या महत्याः सुविडम्बनं च ॥ १८ ॥
भीमार्जुनाद्या बलिनो भवन्तं । समुद्यता हन्तुममी दुरात्मन् ॥
श्रीधर्मपुत्रेण भृशं निषिद्धाः । सविक्रमोऽयं विनयः सतां हि ॥ १९ ॥
रेरे कुलांगार विमुंच कृष्णां । पतिव्रतां त्वत्कुलकालरात्रिम् ॥
अन्धो बहिस्ते जनकोऽथमन्त—र्बहिश्च रे त्वं किल पापमूर्ते ॥ २० ॥
एवं निशम्य द्रुतमाह भीष्मं । दुर्योधनो द्वादशवत्सरांश्च ॥
अमी भजन्तां वनमेकवर्षं । सुनष्टचर्यां च युधिष्ठिराद्याः ॥ २१ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

त्रयोदशोऽहं किल वत्सरेऽमून् । ज्ञास्ये स्थितान् क्वापि वने पुरे चेत् ॥
तदापरद्वादशवत्सराणि । संप्रापयिष्येऽहममूंश्च नूनम् ॥ २२ ॥
श्रीधर्मपुत्रोऽपि समग्रभङ्गी—कृत्येदमानम्य गुरूनथाशु ॥
श्रीहस्तिनाख्यं नगरं जगाम । ततः स्वजायानुजसंयुतश्च ॥ २३ ॥
प्रणम्य पित्रोः पुरतः समग्रं । तदैव दुर्योधनजं चरित्रम् ॥
शशंस सद्यः किल धर्मपुत्रः । खेदं मनाग्नो हृदये दधानः ॥ २४ ॥
पांडुस्तदाकर्ण्य मुहूर्तमस्था—न्मौनं समुद्भूतहृदर्त्तिपूरः ॥
सत्यप्रतिज्ञः पुनराह सोऽपि । पूर्णीकरिष्ये द्रुतमेव सन्धाम् ॥ २५ ॥
साम्राज्यनाशेऽपि समग्रराज्ये—ऽप्यरण्यमध्ये नगरस्य मध्ये ॥
स्वोक्तं सदा पालयतां नराणां । समृद्धयः स्युः सकलेऽपि लोके ॥ २६ ॥
धीरोऽसि वीरोऽसि पितस्त्वमेव । धैर्यं ततः क्षत्रकुलार्हमत्र ॥
धृत्वानुमन्यस्व वनाय नश्च निजप्रतिज्ञाकरणैकचित्तान् ॥ २७ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

सम्प्राप्य तातानुमतिं बलेन । ततः प्रसूं स्वां मृदुवाक्प्रपञ्चैः ॥
प्रसाद्य सद्यः स्वकबन्धुपत्नी—युतोऽचलङ्धर्मसुतो वनाय ॥ २८ ॥
विसृज्य तातं पितृमातरं च । लोकानशेषान् स्वगुणैकरक्तान् ॥
कुन्तासुभद्राद्रुपदात्मजाभिः । सार्धं ययौ धर्मसुतः सबन्धुः ॥ २९ ॥
दुर्योधनाज्ञावशतोऽथ मार्गे । द्राग् क्रूरकर्मारिमहापलादौ ॥
कृष्णामकृष्णां किल भापयन्तौ । विनिर्जितौ श्रीपवनात्मजेन ॥ ३० ॥
श्रीपांडुपुत्रान् विदुरः समेत्यो—पायेषु कामं विदुरोऽखिलेषु ॥
विद्याप्रदानैरनुशास्य सद्य—स्तैः पूजितः स्वं नगरं जगाम ॥ ३१ ॥
श्रीद्रौपदीबन्धुरवेत्य धृष्ट—द्युम्नः समेत्याथ च पांडुपुत्रान् ॥
पाञ्चालदेशाभरणे प्रमोदा—न्निन्ये स्वकांपील्यपुरेऽचिरेण ॥ ३२ ॥
समुद्रविजयाज्ञया सुभटकोटिभिः संश्रितो । हरिर्हरिपराक्रमः प्रणमनाय कुन्त्यांह्रये ॥
अगादिह तदा मुदा सपदि पार्थवियाहृतैः । सविस्मयमभोजयंस्तमशनैरलं पांडवाः ॥ ३३ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

अथो हरिस्तानवदन्मुदाहं । जाने सदम्भान् किल धार्तराष्ट्रान् ॥
दिव्यद्भिरेतैः कपटेन जित्वा । निर्वासिता यूयमहो स्वराज्यात् ॥ ३४ ॥
ततो भवन्तः स्वपदं व्रजन्तु । निहन्मि युष्माकमरातिवर्गम् ॥
दुराशयानां हननादकाले--ऽप्यहो यतो नो नियमस्य भङ्गः ॥ ३५ ॥
ततः सगर्वं हरिणैवमुक्ते । श्रीधर्मपुत्रः पुनराह हृष्टः ॥
संभाव्यते सर्वमिदं मुकुन्द । त्वयि प्रकामं हरिविक्रमे हि ॥ ३६ ॥
त्रयोदशासाद्य समा वनाश्रमं । नूनं हनिष्याम इमानरीनहो ॥
सहायिना श्रीभवताधुना व्रज । युष्मत्प्रसादाच्छुभमेव भावि नः ॥ ३७ ॥
युधिष्ठिरेणेति निगद्य सद्यः । शौरिर्विसृष्टो भगिनीं सपुत्राम् ॥
निजां सुभद्रां स्वरथं वरेण्य—मारोप्य सम्प्राप पुरीं क्रमेण ॥ ३८ ॥
पश्चापि ते मातृकलत्रयुक्ताः । क्रमाद्व्रजन्तो विषयान्तरं च ॥
दुर्योधनस्याथ पुरोधसा द्राग् । तदोचिरे वै कपटांचितेन ॥ ३९ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

नत्वा भवन्तं निजभूरिभक्त्या । भूमिमिलद्भालकरः सबन्धुः ॥
सुयोधनो मद्वदनेन नीत्या । हे पांडवा विज्ञपयत्यदो वः ॥ ४० ॥

अज्ञानतोऽर्वाग्विहितं मया य—द्विरूपमेतत् किल धर्मसूनोः ॥
ज्येष्ठो गुणैः स्वैर्वयसा स बन्धु–स्ततः समग्रं सहतां ममागः ॥ ४१ ॥

कृत्वानुकम्पां मयि सापराधे । तथानुतापं हृदये दधाने ॥
ततः पुरस्याधिपतित्वमिन्द्र—प्रस्थस्य निष्ठं भज धर्मसूनो ॥ ४२ ॥

एवं हृदि क्षुद्रमतेः सुवाक्ये । सौम्यस्य तस्य क्षितिभृद्वचस्तत् ॥
श्रुत्वा सबन्धुः सरलः किलेन्द्र—प्रस्थं महाप्रङ्गमवाप हृष्टः ॥ ४३ ॥

विज्ञाय दुर्योधनकूटमेत—ल्लेखाक्षरैः श्रीविदुरस्तदैव ॥
कुलावतंसं किल धर्मपुत्रं । विज्ञापयत्याशु हितैकचित्तः ॥ ४४ ॥

वासाय वो निर्मितमस्ति लाक्षा—गृहं नवीनं च सुयोधनेन ॥
तत्र स्थितानेष दुराशयो वः । कृशानुना धक्ष्यति गुप्तमाशु ॥ ४५ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jun Gun Aaradhak Trust

यत्फाल्गुनस्यैष सुयोधनेन । चतुर्दशीकृष्णमहानिशायाम् ॥
महात्मनां श्रीभवतां विनाशं । विधातुमुच्चैः प्रहितोऽहितेन ॥ ४६ ॥

दुर्वारवीर्यः खलु भीमसेनः । श्रुत्वा तदैवं निजगाद सद्यः ॥
सहोदरं ज्येष्ठमतीवकोपा—द्बन्धो क्षमा ते बहुकष्टकर्त्री ॥ ४७ ॥

त्वदाज्ञयाहं समरेऽरिरूपं । दुर्योधनं तं गदया रयेण ॥
एकः कुलोद्भूतकलङ्कपङ्क—मिव द्रुतं हन्मि कृतापराधम् ॥ ४८ ॥

एवं तदीयं घनकोपवह्निं । नयक्षमावाक्यभरामृतेन ॥
श्रीधर्मपुत्रोऽशमयत्क्षणेन । समर्चयन् दुष्टपुरोधसं तम् ॥ ४९ ॥

पुरोधनस्तत्र विशेषमाना—द्दानैरमानैः किल पांडुपुत्रान् ॥
संवासयामास ततः स्वयं स । लाक्षागृहे कृत्रिमभक्तियुक्तः ॥ ५० ॥

इतश्च तस्मिन् दिवसे हि दैवात् । सपश्चपुत्रा जरती च काचित् ॥
निजैकवध्वा सममाययौ द्राक् । संवासिता हृत्कृपया च कुन्त्या ॥ ५१ ॥

P.P. Ac. Gunrathasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

तत्रामुचद्गुप्तमथो निशीथे । पुरोधनोऽलं रभसेन वह्निम् ॥
लाक्षागृहे तु ज्वलितेऽनशंस्ते । प्राग्गुण्यपुण्याद्विवराध्वनैव ॥ ५२ ॥
स्थित्वाथ पश्चादिह भीमसेनः । क्षिप्त्वा कृशानौ च पुरोधनं तम् ॥
वेगेन गत्वामिलदात्मनो हि । सहोदरेभ्यः प्रसरत्प्रतापः ॥ ५३ ॥
इतः प्रभातेऽथ जनांस्तु दग्धान् । ससापि तांस्तत्र विलोक्य लोकः ॥
संशोचयामास सुयोधनं तं । निनिन्द कामं पुनरेव पापम् ॥ ५४ ॥
तेषामरीणां किल शङ्कयाथ । महाबलिष्ठा अपि पांडवास्ते ॥
निजोक्तनिर्वाहकृते चलन्ति--स्माहोनिशं त्यक्तसमग्रसौख्याः ॥ ५५ ॥
द्रुमेषु चैत्येऽपि नदीतटेऽपि । वनेऽपि शैलेऽपि पुरान्तरेऽपि ॥
विश्राममेते बलिनोऽपि नीत्या । न क्वापि चक्रुः सुदृढप्रतिज्ञाः ॥ ५६ ॥
इतश्च कुन्ती सुतरां श्रमार्त्ता । श्रांता ह्यशक्ता चलितुं पथीह ॥
जगाद भीमं कियदस्ति वत्स । गन्तव्यमद्यापि किलात्मनां च ॥ ५७ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

पन्मात्रमेषा क्रमितुं न शक्ता—स्म्यहं तथेयं द्रुपदात्मजापि ॥
अमू कनिष्ठौ स्वसहोदरौ च । व्रीडावशात्तौ चलतः पुरो हि ॥ ५८ ॥

श्रुत्वेति भार्याजननीद्वयं चा—ध्यारोपयत् स्कन्धयुगेऽथ भीमः ॥
बबन्ध बन्धू च कटीतटे द्रा—ग्दधौ स्वपाण्योरपरौ च बन्धू ॥ ५९ ॥

स सञ्चरेन्नेवमतोऽथ वेगा—न्निःसीमवीर्यः खलु भीमसेनः ॥
निशामतिक्रम्य ततः प्रभाते । किमप्यवापद्वनमप्रमाणम् ६० ॥

निद्रायमाणेष्वखिलेषु तेषु । श्रांतेषु भीमः सुतरां जलार्थी ॥
तत्र भ्रमश्चाप किमप्यमात्रं । महासरः शीतलवारिपूर्णम् ॥ ६१ ॥

स्नानादि कृत्वा क्षणमात्रमत्र । स्थित्वा चलत्यम्बुयुतोऽथ यावत् ॥
पश्चाद्वलक्षीन्यमर्यां च भीमः । काश्चिन्मृगाक्षीं द्रुतमाददर्श ६२ ॥

सा क्रूरदेहा प्रथमं त्वरे रे । त्वं तिष्ठ तिष्ठेति भृशं वदन्ती ॥
भीमं समालोक्य च दिव्यरूपा । बभूव भूयोवरभक्तियुक्ता ॥ ६३ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

सल्लीलया तत्पुरतः समेत्य । घ्नन्ती च तं नेत्रविकूणितैः स्वैः ॥
गाढं स्खलन्त्या मृदुभाषया सा । जगाद कामं मदनातुराङ्गी ॥ ६४ ॥
रूपश्रिया निर्जितपञ्चबाण । शृणूत्तम त्वं धरणीधरेऽस्मिन् ॥
हिडम्बनामा ह्यमरोऽस्ति तस्य । नाम्ना स्वसा हन्त हिडम्बिकाहम् ॥ ६५ ॥

ततः प्रसादाभिमुखोऽत्र भूत्वा । कामं निमग्नां मदनाब्धिमध्ये ॥
स्वकीयपाणिग्रहयानपात्रा—न्मां जीवितेशोद्धर सद्यस्त्वम् ॥ ६६ ॥

प्रकुर्वतां श्रीभवतां निवास—मस्मिन् वनांतर्हि सहायमेव ॥
शक्त्या करिष्येऽहमतो विवेकिन् । मामुद्वह त्वं करुणां विधाय ॥ ६७ ॥

इत्यालपन्तीं पवनात्मजस्तां । भीमो जगौ सम्प्रति मा वदेदम् ॥
अस्माकमस्मिन् विपिनस्थिताना—मेतद्विलोलाक्षि न युज्यते यत् ॥ ६८ ॥

तयोर्विवादं परितन्वतेद्रीण् । सुभीषणांगो विकरालनेत्रः ॥
अताडयत्तां भगिनीं स्वपाणि—घातैर्हिडम्बः खलु यातुधानः ॥ ६९ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

तां ताडयमानामवलोक्य भीमः । प्राह त्वया राक्षस निर्दयेन ॥
बाला त्वियं मत्पुरतस्त्वजित्वा । रणोद्यतं मां खलु ताडयते किम् ॥ ७० ॥
इत्युक्तितो भीषणरूपधारी । प्रोन्मूल्य वृक्षं स तु यातुधानः ॥
प्रत्यस्य क्रोधादथ पिंगनेत्रो । द्रुतं दधावे हननाय तस्य ॥ ७१ ॥
रोषेण भीमोऽपि महामहीरुहं । प्रोन्मूल्य सच्छत्र इवातिभीषणः ॥
सुसिंहनादं च सृजन् सुदारुणं । युद्धाय तस्यानु रयाद्धावत ॥ ७२ ॥
अन्योन्यसंघट्टवशेन पाद—चारान्महांभोनिधिसंयुता हि ॥
सद्यश्चकम्पे धरणी प्रकामं । प्रकीर्णयन्ती धरणीधरांश्च ॥ ७३ ॥
एवं तयो रौद्ररणेऽथ धर्म—सुतादिकान् सत्वरनष्टनिद्रान् ॥
प्रणम्य कुन्तीं च जगौ हिडम्बा । मातः सुतस्ते किल मायतेऽसौ ॥ ७४ ॥
मातः सहायत्वकृते ततोऽस्य । त्वं प्रेषय प्रेषय कञ्चनेषु ॥
जातास्म्यहं निर्मलतद्गुणोघ-क्रीता हिडंबेति हि भीमचेटी ॥ ७५ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.   Jun Gun Aaradhak Trust

इतः पलादप्रबलप्रहारो—श्रीमं समालोक्य च जर्जराङ्गम् ॥
अधावत क्रोधवशात्कृपाण—पाणिस्तु धर्मात्मज आक्षिपंस्तम् ॥ ७६ ॥

पुनर्गदापाणिरसौ च सज्जी—भूय क्षुधा श्रीपवनात्मजश्च ॥
आक्रु तं प्रहारेण तथा जघान । प्राणैर्यथामोचि भियेव सोऽपि ॥ ७७ ॥

हते हिडम्बेऽथ हिडम्बिका सा । श्रीभीमरूपेण विमोहिता च ॥
बभूव पृष्ठानुगतिश्च तेषां । सेवापरा साधितदेवतेव ॥ ७८ ॥

अथान्यदा क्वापि वने भ्रमन्ती । तेभ्यो वियुक्ता द्रुपदात्मजा सा ॥
बभ्राम क्षुत्तृड्व्यथिता च यूथ-भ्रष्टा मृगीवातिभयाकुलाङ्गी ॥ ७९ ॥

शार्दूलदन्तावलशूकरादि—जीवा न हि दुष्टतमस्वभावाः ॥
तस्याः स्वशीलेन कृतावनायाः । पराभवं कर्तुमलं भवेयुः ॥ ८० ॥

महावने भूधरकन्दरे च । सरोवरे तेऽपि विलोकयन्तः ॥
पश्चापि ह्येनां सुरवल्लरीव—न्न लेभिरे क्वापि च जातखेदाः ॥ ८१ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

ततो विषण्णेष्वथ तेषु भीमा--देशं समासाद्य मुदा हिडम्बा ॥
विलोक्य तत्कालमिमां च कृष्णां । तत्रानयच्छक्तिरिव श्रियं च ॥ ८२ ॥

स्वाधीनकुन्तीद्रुपदात्मजा च । वात्सल्यमेष्वेव समुद्वहन्ती ॥
समीहितांभोऽशनवस्त्रदात्री । मार्गेऽचलत्सा पुरतस्त्वमीषाम् ॥ ८३ ॥

भीमेन साकमुदवाहयतां हिडम्बां । कुन्ती युधिष्ठिरनृपावतिहृष्टचित्तौ ॥
चन्द्रेण रात्रिमिव ते सहदेवपार्थ--मुख्या महोत्सवमिहैव वितेनिरेऽलम् ॥ ८४ ॥

सा हृद्यरागाद्विविधानि सौधा--न्याधाय तेषां च वितन्वतीष्टम् ॥
अरंस्त भीमेन समं यथेच्छं । सुभोगभङ्गीभिरनेकरूपा ॥ ८५ ॥

तथा समानीतजलान्नवस्त्र--निश्चिन्तचित्तैः श्रमवर्जितैस्तैः ॥
द्विजन्मनां वेषधरैर्यदेक--चक्राभिधं द्रङ्गमवापि रम्यम् ॥ ८६ ॥

श्रीधर्मपुत्रेण च देवशर्म--द्विजालयान्तर्वसता सतेति ॥
अवादि वात्सल्यकरी प्रकामं । तथा हिडम्बा बहुमानपूर्वम् ॥ ८७ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

सोढव्यमस्माभिरमेयदुःखं । निःकाममाद्वादशवत्सरांश्च ॥
अहर्निशं स्वव्रतपालनाय । ततो वधु त्वं स्वगृहं प्रयाहि ॥ ८८ ॥

श्रीधर्मपुत्रानुमतिं हिडम्बा । संप्राप्य कुन्तां विनिवेद्य गर्भम् ॥
काले स्मृतेर्गोचरमाननीया । ह्येवं वदन्ती च तिरोदधे सा ॥ ८९ ॥

तत्रावसन्तः सुदृशः किलैते—ऽन्यदा समासन्नगृहे समन्तात् ॥
आक्रन्दनं मस्तककुट्टनं च । हाहेति भाषां सुतरामशृण्वन् ॥ ९० ॥

तद्दुःखदुःखी किल भीमसेनः । श्रीदेवशर्माणमथैत्य सद्यः ॥
पप्रच्छ किं शोकसमुद्रमग्नं । कुटुम्बकं ते द्विज दृश्यतेऽदः ॥ ९१ ॥

स्वपाणिना भालमलं स्पृशंश्च । स दैव दैवेति मुहुर्वदंश्च ॥
जगाद भो नूनमभाग्यमेव । निदानमेवं त्वमवेहि विद्वन् ॥ ९२ ॥

दुःखार्त्तमर्त्यामि-दुःखहारि—न्नाकस्मिकामेष विडम्बनां स्वाम् ॥
कथं पुरो वच्मि च निःशरण्य—स्तथापि सद्यः शृणु वत्सल त्वम् ॥ ९३ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

पूर्वं बकाख्यः खलु राक्षसेन्द्रः । सुसिद्धविद्यो घनभीषणाङ्गः ॥
महाशिलां व्योम्नि विकृत्य संजि—हीर्षुः समागादिह दुष्टचित्तः ॥ ९४ ॥
भीतस्तदा भूमिपतिः सलोकः । स्मरन् जिनेन्द्रं परमेष्ठिमन्त्रम् ॥
गाढं पठन् धर्मपरश्च कायो—त्सर्गं चकाराशु विशुद्धचित्तः ॥ ९५ ॥

तस्य प्रभावान्न जनार्दनेऽलं—भूष्णुः पलादः स जगावितीशम् ॥
हन्तुं जनान् भूप समुद्यतोऽपि । नास्मि ह्यलं ते जिनभक्तितोऽहम् ॥ ९६ ॥
लोकानतो हन्मि न चाव्यवस्थं । परं ममैकं कुरु वांछितं तत् ॥
एकैकमर्त्यं च दिने दिने त्वं । दत्त्वा चिरं तिष्ठ सुखी सलोकः ॥ ९७ ॥
अङ्गीकृतेऽस्मिन्नरनायकेन । संहृत्य सद्यः स शिलां जगाम ॥
कुम्भात्कुमारीपरिकर्षिताख्या—पत्रं नरं चात्ति सदैकमेकम् ॥ ९८ ॥
मन्नामपत्री पुरुषोत्तमाद्य । विनिर्गता प्राग्भवपापयोगात् ॥
नूनं मदाकारणहेतवे धिग् । नरा इमे भूमिपतेः समागुः ॥ ९९ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

नैमित्तिको भूपतिनाथ पृष्टो । रक्षःक्षयं प्राह स पांडवेभ्यः ॥
अद्यापि ते नात्र समागता भोः । किं त्वागतः शीघ्रतरं क्षयो मे ॥ १०० ॥
एवं तदीयं वचनं निशम्य । भीमस्तमालोक्य भयातुरं च ॥
तद्दुःखदुःखादतिपीडितः सन् । दध्यौ हृदन्तः करुणैकचित्तः ॥ १०१ ॥
धिग् धिग् शरीरं मम पौरुषं धिग् । भवेन्न येनापरजीवरक्षा ॥
चित्ते विचिन्त्येति तमाह भीम—स्त्वं तिष्ठ रे यामि पदे त्वदीये ॥ १०२ ॥
ततस्त्वहृष्टो निजगाद विप्रो । नूनं तवैतत्खलु युज्यते तत् ॥
परोपकारैकरताः पुमांसो । देहादिसर्वं सुतरां तृणन्ति ॥ १०३ ॥
प्राघूर्णकोऽसीह परं मम त्वं । स्थाने ततो मे मरणं न युक्तम् ॥
तवोपकारित्विथ तेन तिष्ठ । गच्छाम्यहं कर्मवशानुगश्च ॥ १०४ ॥
इत्युच्चरन्तं द्विजमेनमुच्चैः । संस्थाप्य भीमः स्वगृहे बलेन ॥
जगाम रक्षोभुवनं नरेन्द्र—नरैः समं विश्वजनोपकारी ॥ १०५ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

रक्षःसमूहेन समं समेत्य । स यातुधानस्तमवेक्ष्य च द्राक् ॥
संपुष्टदेहं च मनोहरं च । हृज्जातहर्षादवदत्स्वभृत्यान् ॥ १०६ ॥
मद्भाग्यतोऽयं च महाशरीरः । समागमत्कोऽपि सपूरुषोऽद्य ॥
बुभुक्षितानामयमेक एवा—स्माकं च तृप्तिं जनयिष्यति द्राक् ॥ १०७ ॥
एवं निगद्य क्रकचाकृतीन् स्वान् । निपेषयन् द्राग्दशनान्मुहुश्च ॥
विलोलयन्नाननपङ्कजे च । लोलां क्षुधा भ्रान्ततराक्षयुग्मः ॥ १०८ ॥
प्रलोभयन्नन्यपलादवारं । तद्दर्शने कृत्तिकयातिभीष्मः ॥
नानाट्टहासान् विपुलांश्च कुर्वन् । यावत्समभ्येति पुरः पलादः ॥ १०९ ॥ युग्मम् ॥
विमुच्य तावत्स्वपटीं पटूष्मा । भीमोऽतिभीमाकृतिरेव सद्यः ॥
कोपादुदस्थाच्छयनाद्धराभृत्—समः करे लोहगदां दधानः ॥ ११० ॥
जनार्दनोद्भूतमघं पलाद । तवोदितं रे स्मर दैवतं स्वम् ॥
नूनं कथाशेषमहं करिष्ये । भवन्तमद्येति तमाक्षिपत्सः ॥ १११ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

इत्याक्षेपात् त्रस्तधैर्यः पलादः । सोऽपि क्रोधेनोद्दधावे स्वदण्डम् ॥
ऊर्ध्वीकृत्यान्यैः पलादैः समस्तै—र्दुर्जेयं तं भीमसेनं निहन्तुम् ॥ ११२ ॥

श्रीभीमरक्षःपदघाततो यत् । क्षोभोऽभवद्भूवलये समन्तात् ॥
तेनोदधेरुच्छलितानि यन्त्रो—न्मुक्तानि किं सर्वजलानि जाने ॥ ११३ ॥

जितश्रमोऽसौ समरेऽथ भीम—स्तं योधयन्नेवमलं बलेन ॥
गदाप्रहारेण शिरस्तदीयं । पुस्फोट मृत्कुम्भमिवातिकोपात् ॥ ११४ ॥

तेनापि घातेन महाशरीरः । पतन् पलादाधिपतिः समन्तात् ॥
स कम्पयामास महीमशेषां । निपातयन्नप्यवनीरुहश्च ॥ ११५ ॥

पपात तन्मूर्ध्नि सुपुष्पवृष्टि—र्व्योम्नस्ततोऽभूत्सुरवो जयेति ॥
श्रुत्वा सलोकः किल तत्पुरीराट् । वर्धापयामास मुदाथ भीमम् ॥ ११६ ॥

तत्पौरुषाद् ज्ञानिगिरापि मत्वा । तान् पांडवान् द्राक्प्रकटान् विधाय ॥
नानोत्सवैः सर्वपुरीसमक्षं । भूमीपतिर्भक्तियुतोऽर्चयच्च ॥ ११७ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

तस्मिन्नरिष्टे सुतरां गरिष्टे । श्रीभीमतेजःप्रकराद्विनष्टे ॥
सर्वेषु चैत्येषु जना जिनार्चाः । समर्चयन्तिस्म हृदः प्रमोदात् ॥ ११८ ॥

शत्रोर्भिया पांडुसुता निशायां । ततः पुरं तद्बकसेन मुक्त्वा ॥
कृतोटजा द्वैतवनं तथाप्य । तस्थुः सुगुप्ताः सुदृढप्रतिज्ञाः ॥ ११९ ॥

तत्रागतान् पांडुसुतानितश्च । ज्ञात्वाथ रक्षोहननं निशम्य ॥
अन्तर्विषादो बहिरेव हर्षं । ततान दुर्योधनराडपि द्राग् ॥ १२० ॥

सुयोधनस्याशु च पांडुपुत्र—विनाशभावं विदुरो विदित्वा ॥
प्रियंवदं नाम चरं प्रवीणं । स प्राहिणोत् पांडुसुतान्प्रति द्राग् ॥ १२१ ॥

सम्प्राप स द्वैतवनं चरेन्द्रो । नत्वाथ तान् पांडुसुतानिति द्राग् ॥
तद्वाचिकं श्रीविदुरस्य सम्य—ग्जगौ चिरं क्षेमकरं समग्रम् ॥ १२२ ॥

द्वैताख्यकांतारकृतोटजान् वो । विज्ञाय दुर्योधनभूमिपालः ॥
कर्णेन साकं च समेष्यतीह । स्थेयं भवद्भिस्तदलं सचित्तैः ॥ १२३ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

भूयो निशम्येत्यथ याज्ञसेनी । जगौ समुत्पन्नघनप्रकोपा ॥
अद्यापि किं किं खलु पापिनस्ते । कर्त्तार एवात्यशुभं नवं नः ॥ १२४ ॥

सत्योक्तितः प्रौढतरं च राज्यं । त्यक्तं स्वद्रङ्गं धनसैन्ययुक्तम् ॥
अद्याप्यपूर्णं किमु तच्च कर्त्ता—रोऽस्मासु तेषां पुनरागतिर्यत् ॥ २२५ ॥

धिग्मां हि यद्यूयमिमे वृताश्च । पञ्चापि पांडोस्तनया नयज्ञाः ॥
क्षात्रं च धिग्धिग्भवतां च वीर्यं । धिग्धिग्भवच्छत्रपरिग्रहं च ॥ १२६ ॥

असूयत क्लीबनरांस्तनूजान् । वीरप्रियाप्यम्ब कथं च कुन्ती ॥
यद्धार्त्तराष्ट्रैरधमैस्तदा मे । विडम्बनाकार्यधमोचिता हि ॥ १२७ ॥

सोढं तदप्येभिरलं विमुक्त—लज्जैर्विमुच्याधिपतामरण्यम् ॥
श्रितास्तदद्यापि च धार्त्तराष्ट्रा । वैरादहो नो विरमन्ति हाहा ॥ १२८ ॥

श्रुत्वेति कान्तामुखतः करेणा—स्फाल्यावनीं शीघ्रमसावुदस्थात् ॥
श्रीभीमसेनः खलु कोपकम्प्रः । सन्मूर्तिमान् वीररसः किमेषः ॥ १२९ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

गर्जंश्च पर्जन्य इवेन्द्रसूनु—र्विवर्धयन्नेष कषायवह्निम् ॥
क्षुब्धोद्धताष्टापदकेसरीभं । टंकारमुच्चैर्धनुषश्चकार ॥ १३० ॥

किं मूर्तिमन्तौ प्रतिबिम्बरूपौ । तयोस्ततो लोहितलोचनास्यौ ॥
माद्रीसुतौ द्वावपि वैरिकालौ । प्रोल्लालितासी सुतरामभूताम् ॥ १३१ ॥

तान् बांधवान् वैरिगजेन्द्रपञ्चा—ननानलं क्षुब्धतरान्निरीक्ष्य ॥
ज्येष्ठोऽवदद्धो विरमन्तु वीरा । विपक्षहृद्वेध्मि हि दोर्बलं वः ॥ १३२ ॥

भवद्भिरुध्यत्समरोद्यतैर्मा । मद्वागसत्यास्त्विवति भो विनीताः ॥
ततः प्रतीक्षध्वमनेहसं च । कियन्तमात्मावसरावधिं च ॥ १३३ ॥

ज्येष्ठाज्ञयैवं पवनात्मजाद्याः । सहप्रसूतां प्रकृतिं च जग्मुः ॥
युधिष्ठिरः श्राग्विदुरोक्तमन्तः । स्मरंश्चरं तु विससर्ज सद्यः ॥ १३४ ॥

त्यक्त्वाऽथ देशं तमथो महीधरं जग्मुः किलैते वरगन्धमादनम् ॥
तत्राप्यपश्यन् पुरतो धराधरं । तथेन्द्रकीलाभिधमद्भुतश्रियम् ॥ १३५ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.   Jun Gun Aaradhak Trust

विज्ञाय पार्थः समयं ततश्चा—नुज्ञाप्य धर्मांगजमार्यवर्यम् ॥
विद्या मुदा साधयितुं जगाम । तत्राशु कृत्वा मनसः समाधिम् ॥ १३६ ॥
नत्वात्र नाभेयजिनं स्थिरोऽभूत् । संसाधितुं श्रीमणिचूडमुख्यैः ॥
दत्ताः स्वविद्याः कमलासनोऽसौ । ध्यानाधिरूढस्तु रसालवच्च ॥ १३७ ॥
भूतादयः सिंहगजेन्द्रमुख्या—स्तं नाशकंश्चालयितुं सचित्तम् ॥
ततः प्रसन्नाः समयेऽथ विद्या—देव्यो बभूव प्रकटास्तदग्रे ॥ १३८ ॥
तुष्टा वयं वत्स वरं वृणुष्वे—त्येता जगुस्तं स्थिरमानसं द्राग् ॥
ध्यानादथोत्थाय महेन्द्रसूनु—स्तासामकार्षीत् प्रणतिं स्वभक्त्या ॥ १३९ ॥
सश्चक्रमुस्ताश्च शरीरमस्य । संसिद्धविद्यस्तदिलाधरेन्द्रे ॥
दृष्टोऽथ पार्थः किल हन्यमानम् । व्याधेन तं शूकरमाददर्श ॥ १४० ॥
अथावदत्तं दययेति पार्थो । मामेति कामं प्रलपन् मुहुश्च ॥
अहो सुतीर्थेऽत्र मदीयदृष्टौ । निहंसि किं पोत्रिणमुद्धतस्त्वम् ॥ १४१ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

कुलं वरं चामितविज्ञता ते वृथैव मे भाति दयोज्झितस्य ॥
अमुं च तीर्थे त्वमहो निहंसि । येनापराधेन विवर्जितं च ॥ १४२ ॥

सन्तर्जितोऽप्येवमुवाच पार्थं । व्याधः कथं पांथ मुधा वनेऽत्र ॥
निषेधयस्याशु निजेच्छयैव । मां सञ्चरन्तं घनवीर्यवर्यम् ॥ १४३ ॥

न कोऽप्यमीषां वनवासिनां च । त्राता मयि क्रोधवशात्प्रवृत्ते ॥
नूनं निजक्षात्रबलेन यत्त्वं । संरक्षितामुं किल रक्ष रक्ष ॥ १४४ ॥

कोदण्डमुद्दण्डमथार्जुनोऽपि । धृत्वा कराब्जे यमदण्डवच्च ॥
कोपेन कांडैर्गगनं समग्र—मपूरयद् दूरितवैरिवर्गः ॥ १४५ ॥

व्याधोऽपि योध्धुं समधत्त तूर्णं । शरासनं स्वीयकरांबुजे द्राक् ॥
स्वलाघवाद्बाणगणान् विपत्रान् । कुर्वन्नशेषान् फलदान् पुरस्तात् ॥ १४६ ॥

तयोर्निरस्तार्ककरेण स्वे च । विसर्पिणा मार्गणमण्डलेन ॥
घनांधकारैः स्फुरितं समन्ता—द्यथा कुराज्यं कुनयैरमेयैः ॥ १४७ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

अपाहरत्पार्थधनुः स माया—व्याधस्ततः सोऽपि निगृह्य खड्गम् ॥
क्रोधादधावेऽथ निहन्तुमेनं । तदप्यनेनापहृतं क्षणेन ॥ १४८ ॥
तमाह्वयद् द्वन्द्वरणं विधातुं । क्ष्वेडानिनादैर्भयकृत्स पार्थः ॥
मिथोंगमङ्गेन निपीडयन्ता—वुभावभूतां तदलं बलिष्ठौ ॥ १४९ ॥

धृत्वा रणे तं चरणे च पार्थ—स्तथा बलेनाभ्रमयत्पटीवत् ॥
ततः पतत्कौसुमवृष्टितोऽनु । ददर्श कश्चित्पुरतो नरं सः ॥ १५० ॥

किमेतदित्यद्भुतसङ्कुलं तं । पार्थं जगौ सोऽपि पुमांश्च हृष्टः ॥
तुष्टोऽस्मि ते सत्वगुणेन पार्थ । त्वं प्रार्थयेष्टं स ततोऽप्यवोचत् ॥ १५१ ॥
त्वां प्रार्थयिष्ये समये वरं च । नूनं मनोऽभीष्टमनिष्टनाशि ॥
कोऽसि त्वमाख्यं खलु ते किमस्ति । वृत्तांतमेनं सकलं वद त्वम् ॥ १५२ ॥
श्रुत्वेति हृष्टः स जगौ शृणु त्वं । वैताढ्यशैले रथनूपुराख्ये ॥
पुरेऽस्ति विद्याधरराट् किलेन्द्र—नामा सदा दिक्पतिसेव्यमानः ॥ १५३ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

तस्यानुजो लोलमनाश्च विद्यु—न्मालीति लोकव्रजशोककारी ॥
निर्वासितः स्वीयपुराद्धि राज्ञा । रक्षः पुरेऽगाद् द्रुतमेव कोपात् ॥ १५४ ॥

तत्सङ्गतास्ते तलतालकाद्या । रक्षोगणास्तत्र महेन्द्रदेशे ॥
संक्लेशमुच्चैरसृजन्नकस्मा—दापाततो लुंटनबन्धदक्षाः ॥ १५५ ॥

त्वां केवलज्ञानिगिरात्र मत्वा । त्वदागमाय प्रजिघाय मां सः ॥
त्वदन्तिकं तत्कवचं किरीटं । धनुर्गृहाणाश्रय मद्रथं च ॥ १५६ ॥

पार्थः किरीटी कवची निषंगी । धन्वी रथी चामितवीर्यशाली ॥
प्राप्तस्ततो राक्षसपत्तने द्रा—क्पुण्याधिकानां किमगम्यमस्ति ॥ १५७ ॥

महारणं घोरतरं विधाय । धनंजयस्तांश्च निहत्य तत्र ॥
वैताढ्यमासाद्य तथेन्द्रपादान् । मुदानमत् प्राप्तजयातिदीप्तः ॥ १५८ ॥

ततः समभ्येत्य सुरेन्द्रसूनु—रस्थापि चेन्द्रेण निजासनार्धे ॥
तल्लोकपाला निखिला अपीमं । नेमुस्तदाज्ञावशतो जयाढ्यम् ॥ १५९ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

निजांगजायेव ददौ स दिव्या—युधानि पार्थाय ततोऽतितुष्टः ॥
धनुःकलामिन्द्रसुतोऽपि चित्रां—गदाय सत्प्रीतिविवृद्धयेऽदात् ॥ १६० ॥
सम्प्राप्य शक्रानुमतिं किरीटी । प्रोत्कण्ठितः स्वाम्बसहोदरेषु ॥
स व्याप्नुवद्व्योम ततो विमानैः । पुनर्निजस्थानमवाप सद्यः ॥ १६१ ॥
ज्येष्ठौ च बन्धू प्रणनाम कुन्ती—मालाप्य तौ स्नेहगिरा लघू च ॥
सुदृष्टिदानैर्द्रुपदात्मजां च । प्राज्यैस्तदा प्रीणयतिस्म पार्थः ॥ १६२ ॥
निगद्य चित्रांगदखेचरोऽपि । तेषां पुरः पार्थपराक्रमं तम् ॥
तन्निर्विसृष्टः खलु शक्रदृष्टौ । पीयूषवृष्टिप्रतिमोऽभवच्च ॥ १६३ ॥
तेषामितोऽमन्दमुदां च मध्या—द्व्योम्नोऽपतत्काञ्चनपङ्कजं च ॥
ततस्तदादाय करेण कृष्णा । सद्यः समाघ्राय च भीममाह ॥ १६४ ॥
प्रियाणि पद्मानि ममेदृशानि । समर्पय प्रेमभरेण तानि ॥
आनीय सद्यः सरितो गरीयः—सरोवराद्वा ह्रदतोऽपि कस्मात् ॥ १६५ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

भीमोऽपि पद्मानि वनांतराच्चा--न्वेष्टुं स्मरन् पञ्चनमस्कृतिं च ॥
गतस्ततो धर्मसुतस्य वामं । पुस्फोर नेत्रं घनविघ्नदायि ॥ १६६ ॥
अरिष्टमेतन्मनसातिमत्वा । जगौ स्वबन्धून् किल धर्मपुत्रः ॥
न कोऽपि सोऽस्तीह च भीमबन्धोः । पराभवं कर्तुमलं भवेद्यः ॥ १६७ ॥
संसूचयत्येव मदक्षि भीमे । विघ्नं परं भूरितरं च घोरम् ॥
यूयं तदुत्तिष्ठत तस्य पृष्ठे । शस्त्रैर्युता गच्छत सावधानाः ॥ १६८ ॥
आलोकयन्तः खलु सर्वतस्ते । गतास्तरूणां गहनप्रदेशे ॥
ऐक्षन्त न क्वापि च भीममेनं । भाग्येन हीना धनसेवधिं व ॥ १६९ ॥
मोहेन मूर्छावशतः पतन्त--स्ते द्राग् हिडम्बोक्तमथ स्मरन्ति ॥
नामस्मृतेरेव समागता सा । तानाह कार्यं च किमस्ति पूज्याः ॥ १७० ॥
भीमस्वरूपे कथिते हिडम्बा--प्यारोप्य तान् मूर्धनि भीमपार्श्वे ॥
नीत्वा ततः क्षिप्रमथ प्रमोदा--कुला गता सा हितकार्यकर्त्री ॥ १७१ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jun Gun Aaradhak Trust

भीमस्तु तत्पद्मसरोवरस्य । सेतुस्थितो मार्गसुदुर्गतिं स्वाम् ॥
सहोदरेभ्यः प्रणिगद्य सद्यः । कामं सदानन्दकरो बभूव ॥ १७२ ॥
सौवर्णपद्मैर्द्रुपदात्मजेच्छा--पूर्त्यै ततः श्रीपवनात्मजोऽयम् ॥
सरोवरं गाहति यावदेत--दहश्यतां तावदगात्क्षणेन ॥ १७३ ॥
पार्थोऽपि तत्पृष्ठगतोऽप्यदृश्य--स्ततोऽभवत्सत्वरमेव तत्र ॥
सर्वाङ्गिनिप्राणभृतां यदेक--स्मिन्मीलिते मीलति नूनमन्यत् ॥ १७४ ॥
युधिष्ठिरो भ्रात्रनुगो बभूव । महोदभूतां यमलावपि द्राग् ॥
ततो भयार्त्ते विपिनेऽथ कृष्णा--कुन्त्यावभूतां किल तानदृष्ट्वा ॥ १७५ ॥
सत्यावुभे ते रभसेन कायो--त्सर्गस्थिते चक्रतुरेकचित्ते ॥
स्वशांतिहेतोः परमेष्ठिमन्त्र--ध्यानं ततो विघ्नविनाशदक्षम् ॥ १७६ ॥
ध्यानस्थयोर्निश्चलचेतसोस्तयो--रत्यक्रमद्धि प्रहराष्टकं ततः ॥
व्योम्नः समुत्तीर्य दिने द्वितीयके । नेमुर्निजांबां किल पांडवाः प्रगे ॥ १७७ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jun Gun Aaradhak Trust

उत्सर्गमुत्सृज्य निजांस्तनूजान् । समागतान् वीक्ष्य मुदाथ कुन्ती ॥
पृष्ठा च तेषां कुशलां सुयात्रां । समागतामन्दमुदं च तूर्णम् ॥ १७८ ॥

सुखं स्थितां तत्र सपांडवां च । कुन्तीं पणम्याथ नरश्च कश्चित् ॥
तैस्तैस्तदीयैश्चरितैः समस्तै–र्विस्मापयंस्तां सुतरामुवाच ॥ १७९ ॥

मातः शृणु त्वं खलु गच्छतो हरे–र्निर्मातुमुच्चैर्मुनिकेवलोत्सवम् ॥
सद्यो विमानं स्खलितं भवत्यो–रूर्ध्वं समागच्छदहो सुशीलम् ॥ १८० ॥

तत्कारणं ज्ञातुमथाहमत्र । बिडौजसा द्राक्प्रहिताभिधानः ॥
सम्प्रेषितः प्रेष्यतया भवत्योः । सत्योर्निरीक्ष्यागममिंद्रपार्श्वम् ॥ १८१ ॥

विज्ञाय सत्योः परमेष्ठिमन्त्र–ध्यानक्रियां दुस्सहविघ्नहर्त्रीम् ॥
हेतुं विमानस्खलने सुरेन्द्रः । स्वमानसे चिन्तयतिस्म चाशु ॥ १८२ ॥

मामित्यवादीदथ याज्ञसेनी–वाक्यादमी पांडुसुताश्च पञ्च ॥
स्नातुं सुपद्मान्यविशन् सरोन्तः । स्फुरन्महाव्यालभरैर्विशाले ॥ १८३ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

श्रीशंखचूडः सरसोऽस्य भोगि—पाशैरधीशः सुदृढं निबद्धश्च ॥
अमूननैषीद्भवनं स्वकीयं । धिग्धिग्न केनापि पुनर्न्यषेधि ॥ १८४ ॥
सत्योरियं श्रीपरमेष्ठिमन्त्र—स्मृतिस्तयोः सुन्दर तन्निमित्ता ॥
अस्मिन् विमानस्खलने किलैत—ज्ज्ञानोहि तत्त्वेन च कारणं भोः ॥ १८५ ॥
गत्वा ततस्त्वं किल शंखचूडा—त्तान् मोचयित्वा मम शासनेन ॥
आनीय सत्योः सविधिं विधिज्ञ । ध्यानं द्रुतं मोचय मोचयाथ ॥१८६॥
पाताललोकं तदहं च गत्वा । निरागसः पांडुसुतान् किमेतान् ॥
निरायुधान् बन्धितवानहीश । तमाक्षिपं चेति भृशं वचोभिः ॥ १८७ ॥
मदीयकासारसरोजवांछा—करानथा बन्धिषमित्यमूंश्च ॥
उदीरिते तेन पुरन्दराज्ञा—मस्मै तदा शंसितवानहं च ॥ १८८ ॥
पुरन्दरादेशमवाप्य राज्ये । न्यवेशयत्तान् किल शंखचूडः ॥
यतः सुराधीश्वरशासनं हि । मान्यं सदा मर्त्यसुरासुराणाम् ॥ १८९ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

सुनिस्पृहै राज्यसुखेष्वमीभि—स्त्वदीयपादांबुजषट्पदाभैः ॥
पार्थस्य सान्निध्यकरः फणीन्द्र—श्चक्रे रणेऽस्यावसरेऽथ हृष्टः ॥ १९० ॥

अङ्गीकृत्य वचस्तदद्भुततरं हारं प्रदायाहिपः । पार्थीयांगदमौलिकुण्डलमहाविद्याश्चतुर्भ्यस्तथा ॥
सर्वांस्ते च सुतानथो नयरतान् साकं मया प्रैषयत् । तन्मामिन्द्रविमानयानकृतये त्वं प्रेषयद्रागतः ॥१९१॥

तत्तादृक्तनयागतिप्रमुदिता कुन्ती वधूटीयुता । देवं त्वं विससर्ज वर्यवचनैरानन्दकृद्भिर्भृशम् ॥
पस्पर्श स्वकपाणिपद्मवलयैश्चांगं सुतानां मुदा । तेऽप्युच्चैर्विनयेन मातृचरणौ भक्त्या प्रणेमुस्तदा॥१९२॥

इति तपागच्छाधिराजश्रीसोमसुंदरसूरिसन्ताने सकलवाचनाचार्यचक्रमण्डलीशिरोमणिपंडित-
श्रीसाधुविजयगणिशिष्यपरमाणुपण्डितश्रीशुभवर्धनगणिभिःप्रणीते श्री-
पांडवचरित्रे महाकाव्ये पांडवद्यूतक्रीडावनवासादिवर्णनो नाम
॥ चतुर्थः सर्गः समाप्तः ॥ श्रीरस्तु ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

॥ अथ पञ्चमः सर्गः प्रारभ्यते ॥

स्वभक्तिभाजामखिलान्तराय—हरं सदा सौख्यकरं च लोके ॥
वन्दे मुदा श्रीअजितं जिनेन्द्रं । महोदयश्रीकरणप्रवीणम् ॥ १ ॥
ते पांडवाः षट् विषमाः समाश्चा–तिक्रम्य सद्विक्रमविश्रुताख्याः ॥
पुनर्ययुर्द्वैतवनं नयश्री—विराजिताः सौख्यनिवासहेतोः ॥ २ ॥
तत्रागतान् पांडुसुतानितश्च । विदंश्चरेभ्यः स हि धार्त्तराष्ट्रः ॥
समेत्य वेगेन बलं समस्तं । न्यवेशयद् द्वैतसरस्तटे च ॥ ३ ॥
तत्रैत्य चित्रांगदखेचरेणा—नुगम्यमानोऽनुचरैर्नरेन्द्रः ॥
निषिध्यमानोऽपि सुयोधनाख्यो—ऽवागाहतोच्चैः सहसा सरस्तत् ॥ ४ ॥
स खेचरः कोपवशात्ततस्तं । दुर्योधनं सानुजमाजहार ॥
तदङ्गना धर्मसुतं समेत्य जगू रुदन्त्यो द्रुतमेवमुच्चैः ॥ ५ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

युष्मासु चेज्ज्येष्ठ किलापराद्धं । मुग्धैर्भृशं श्रीधृतराष्ट्रपुत्रैः ॥
कृपां कुरु त्वं ह्यनुजेषु धर्म—समुद्भवत्वाच्च विवृद्धभावात् ॥ ६ ॥
तद्वाक्यमाकर्ण्य दयार्द्रचेता । विमुक्तकोपः किल धर्मसूनुः ॥
ततः समर्थं रणकर्मणि श्री—पार्थं समादिक्षदिहैव कार्ये ॥ ७ ॥
गत्वेन्द्रसूनुः किल खेचरेन्द्रं । तमाह्वयं प्रार्थितवान् क्षणेन ॥
न्यावर्त्तत क्रोधवशेन सोऽप्या—रक्तेक्षणस्तत्क्षणमात्मखेटैः ॥ ८ ॥
प्रवर्षतो लोहशरैरमन्दं । गुणान्वितैरेव च गर्जतः श्राग् ॥
धाराधरस्येव धनंजयस्या—शुष्यन्महावैरिजवासकद्रुः ॥ ९ ॥
तदा विहस्तोऽस्तबलः स शत्रु—र्व्रजंस्तु दासत्वमशक्तिभावात् ॥
ननाम पार्थं सहसैत्य दुर्यो—धनं मुमोचाशु सहानुजैश्च ॥ १० ॥
अथावदत्खेचरमेष वाणीं । वणीकृतां निर्मलनीतिभिः श्राग् ॥
धनञ्जयोऽहं गुरुबन्धुवाचा—ऽकार्ये निबद्धः समरं सखे द्राग् ॥ ११ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jun Gun Aaradhak Trust

अभ्येत्य बन्धोः ससुयोधनस्त्वं । नमस्व तं श्रीगुरुवत्स्वकीयम् ॥
निरागसं मित्रमिवाथ सेव्यं । संधिं कुरु प्रीतिविवृद्धयेऽस्य ॥ १२ ॥
इत्युक्तमात्रः स विमानसंस्थ—स्तुष्टाशयः प्रौढतमोत्सवेन ॥
अग्रेसरं पार्थमथो विधाय । श्रीधर्मपुत्रांतिकमाजगाम ॥ १३ ॥
युधिष्ठिरं सानुजमत्र दृष्ट्वा । शिरोऽर्त्तिशल्यव्यथितांगभृद्वत् ॥
दुर्योधनः कीलितवज्रनामा—ननस्फुरत्कोपभरः प्रकामम् ॥ १४ ॥
चित्रांगदेन प्रणतांह्रियुग्मः । सुयोधनं तं किल धर्मसूनुः ॥
मुहुर्मुहुः स्नेहललोचनाभ्या—मपश्यदेतद्धि सतां चरित्रम् ॥ १५ ॥
यस्ते गुरुस्ते ह्यपराधसोढा । यश्चास्ति ते जीवितदानदक्षः ॥
नमस्य रे मूढ न तं किलेति । तेऽनामयंस्तं च बलेन तस्य ॥ १६ ॥
नमन्तमालिंग्य युधिष्ठिरस्तं । पप्रच्छ कामं कुशलं निजानाम् ॥
प्रीत्या ततः सोऽपि च धर्मपुत्र । प्रोवाच सद्यः स्वकचित्तसंस्थम् ॥ १७ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

स्वराज्यनाशः खलु वैरिपीडा । व्रीडाकृते मे न तथा बभूव ॥
यथा प्रणामस्त्वयि बाधते मां । सुदुस्सहोऽयं हृदि धर्मपुत्र ॥ १८ ॥

एवं समाकर्ण्य निरस्तकोपः । कामं तमाश्वास्य युधिष्ठिरः प्राक् ॥
प्रैषीन्निजं द्रङ्गमतो हि सन्तो । हितैषिणः स्वहितचिन्तकेषु ॥ १९ ॥

गङ्गासुतद्रोणमुखास्तमाहु—र्दुष्ट त्वया पार्थबलस्य लेशः ॥
ज्ञातो हि तं मूढ विचार्य चित्ते । सन्धेहि सद्यः सह तैर्महद्भिः ॥ २० ॥

इत्यादि तेषां हितमुक्तमुच्चै—रजीगणन्नेष सुयोधनश्च ॥
त्रिदोषजो व्याधिरिवौषधानि । नानाविधान्यायतदौष्ट्यभावः ॥ २१ ॥

व्रजन्नितस्तत्र जयद्रथो दुः—शल्यापतिः स्वीयसुतापतित्वात् ॥
निमन्त्रितः स्नेहवशेन कुन्त्या । तस्थौ तदाध्वन्यपि हृष्टचित्तः ॥ २२ ॥

स्वदिव्यशक्त्या त्रिदशेशसूनु—रानीय भोज्यान्यमृतोपमानि ॥
अभोजयत्तं प्रथमं फलं य—त्सद्भोजनं प्रीतिभरस्य नूनम् ॥ २३ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

पद्माननां श्रीद्रुपदात्मजां तां । सम्पश्यतस्तस्य मनोमरालः ॥
तदीयलावण्यसरोवरांत—र्भूकूभृशं खेलितुमुत्सुको द्राग् ॥ २४ ॥
किञ्चिच्छलं सोऽपि विलोक्य पांडु—पुत्रानिमानत्र च वञ्चयित्वा ॥
रथे समारोप्य च याज्ञसेनीं । द्रुतं ययौ मूर्त्तिमतीं श्रियं किम् ॥ २५ ॥
प्रधावमानौ तमनु प्रकोपा—द्भीमार्जुनावेवमथाह कुन्ती ॥
नूनं भवद्भ्यां भगिनीपतित्वा—न्महापराध्येष न मारणीयः ॥ २६ ॥
धनञ्जयोऽप्यत्र नरेश्वरस्य । सेनां समग्रामपि बाणवारैः ॥
प्रकाममुन्मार्गगतिं चकार । शरासनत्कृतिनादघोरैः ॥ २७ ॥
गदाप्रहारैः पवनात्मजोऽपि । शालिव्रजालिं मुद्गलैरिव द्राक् ॥
अपीडयद्दन्तिघटां च तस्यो—च्छलन्महाशोणितसङ्कुलां हि ॥ २८ ॥
ततोऽर्धचन्द्राशुगसञ्चयेन । तत्केतुकूर्चोर्ध्वकचादि सद्यः ॥
पार्थोऽथ चिच्छेद च मातृवाक्या—त्तज्जीवितव्यं न जहार शक्तः ॥ २९ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

प्रत्यानयामासतुराशु कृष्णां । ततः समारोप्य रथे भटौ तौ ॥
प्रणेमतुर्मातृपदारविन्दे । तत्तादृशात्युग्रबलौ प्रमोदात् ॥ ३० ॥
रणाश्रमस्वेदकदम्बकेन । सुपिच्छलांगौ किल भीमपार्थौ ॥
तौ प्रोच्छलत्प्रेमभरेण कुन्ती । मुदास्पृशत्पाणिपयोरुहाभ्याम् ॥ ३१ ॥
तेषां महत्तोषभृतामितश्च । श्रीनारदर्षिस्तु दिवोऽवतीर्य ॥
मुदा तदन्तर्निषसाद कामं । तदर्थितस्तादृशभक्तियोगात् ॥ ३२ ॥
नीत्वाथ तान्नारदतापसर्षी—रहःप्रदेशे हितमाह चेति ॥
दुर्योधनस्याभिमतं समग्रं । स्वस्थात्मचित्ताः शृणुताद्य यूयम् ॥ ३३ ॥
दुर्योधनः क्लिष्टमतिस्तु युष्मा—द्विमोचितः प्राप पुरीं तदाब्धि ॥
कृतप्रयत्नो भवतां विनाशे । समस्ति पापाद्विफलप्रयासः ॥ ३४ ॥
हन्तुं यदासौ स्वयमप्रभुर्वो । नानाप्रकारैः कपटैः प्रकामम् ॥
उद्घोषणामेष तदा पुरान्त—रचीकरत्सर्वत एवमुच्चैः ॥ ३५ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

यः कोऽपि मायावशतोऽथ बाहु—बलेन नूनं पुरुषोत्तमश्च ॥
निहन्ति पांडोस्तनयानिमान् स्व—राज्यार्धमस्मै वितरामि सम्यग् ॥ ३६ ॥
एवं निशम्यात्मपितुर्विनाश—वैरेण विप्रेशपुरोहितस्य ॥
व्यजिज्ञपद् भूपतिमङ्गजश्च । कोऽत्र प्रयासो भवतां नरेन्द्र ॥ ३७ ॥
कृत्याभिधा मे वरदास्ति विद्या । समस्तकृत्यप्रथने समर्था ॥
तस्याः प्रभावात् त्रिजगज्जनौघं । क्षोभं नये किं किल पांडवास्तान् ॥ ३८ ॥
हृष्टस्ततः पापमतिः स दुष्टः । समुद्यतं स्वेष्टकृतौ द्विजं तम् ॥
सुवस्त्रदिव्याभरणावलीभि—रानर्च्य हर्षात्प्रशशंस चाशु ॥ ३९ ॥
संसाधयन्नस्ति ततोऽथ विद्यां । निश्छद्मचित्तेषु स पापबुद्धिः ॥
अमोघया ह्येष तया समग्रं । विश्वं स्यान्नाशयितुं समर्थः ॥ ४० ॥
साधर्मिकप्रेमवशान्मयैत—न्निवेदितं वो विमृशध्वमन्तः ॥
ततः प्रतीकारमलं तदस्याः । कमप्यहो पांडुनरेन्द्रपुत्राः ॥ ४१ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

साधूक्तमेतद्भवता हिताया—विज्ञातमात्रं प्रभवत्यदो नः ॥
श्रीधर्मसूनुस्तमिदं निशम्य । सन्मानदानाद्विससर्ज तूर्णम् ॥ ४२ ॥

कुन्त्या कलत्रेण च पांडुपुत्रा । विमृश्य कृत्याबलवारणाय ॥
प्रमाणयन्तोऽथ तपश्च कायो—त्सर्गं मुदा चक्रुरतीव तुष्टाः ॥ ४३ ॥

तथैकपादाविरुहाग्रसंस्थाः । प्रदत्तनेत्राः किल तिग्मरश्मौ ॥
ते पांडवाः श्रीपरमेष्ठिमन्त्र—ध्यानस्थितास्तस्थुरतीव धैर्यौः ॥ ४४ ॥

दिनानि सप्तापि सुशीततापा—दिक्लेशभाजां किल पांडवानाम् ॥
जिनेश्वरध्यानसमाधिलीना—त्मनां सुखेन व्यतिचक्रमुश्च ॥ ४५ ॥

अथाष्टमेऽह्नि क्षितिभृच्छिरांसि । प्रोत्पाटयन् वायुरलं ससार ॥
यथा यथैषां स्थिरतां जगाम । तथा तथा ध्यानमहाप्रदीपः ॥ ४६ ॥

विश्वो रुनिःस्वानरवैर्गजेन्द्र—गर्जारवैरश्वसुहेषितैश्च ॥
समाह्वयन् किं दशदिग्नरेन्द्रान् । कुतोऽप्यकस्मात्कटकं समागात् ॥ ४७ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

ध्यानस्थिते कश्चिदुपेत्य कुन्ती—कृष्णौ हयस्कन्धमथाधिरोप्य ॥
समाययौ स्वं कटकं क्षणेन । भयंकरं मत्तगजाश्ववारैः ॥ ४८ ॥
हा वत्स हा भीम रणेऽतिशूर । हा पार्थ दुर्वारविपक्षकाल ॥
नौ ताड्यमाने सुतराममीभी । रक्षध्वमुच्चैर्निजमातृभक्ताः ॥ ४९ ॥

कुन्ती सकृष्णा घनताड्यमाना—तिरोषतस्तैस्तु कशाप्रहारैः ॥
प्रोच्चैर्विलापान् कुरुतेस्म पुत्रा—भिधां गृहीत्वा करुणस्वरेण ॥ ५० ॥

ततो निशम्येति विमुक्तशुद्ध-ध्याना गृहीताखिलदिव्यशस्त्राः ॥
दधाविरे तूर्णमिभारिनादै—र्गर्जन्त एव प्रलयाब्धिवत्ते ॥ ५१ ॥
तच्छत्रुसैन्यं घनपार्थबाणा—सारैरपारैर्विदधे विभिन्नम् ॥
गदाप्रहारैर्निपतद्गजेन्द्रं । नश्यद्भटं वायुसुतश्च चक्रे ॥ ५२ ॥
कृपाणपाणिः किल धर्मसूनु—रन्यूनसंग्रामरसप्रसारः ॥
उदग्रकोपः खलु कालमूर्ति—रिवात्र भातिस्म तथा सरोषः ॥ ५३ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

तावस्खलन्तौ यमलौ च वर्षं—तौ प्रोल्लसन्मार्गणधोरणीश्च ॥
कोपाच्चरन्तावपि तच्चमूंषु । सुदुस्सहौ द्राग्सुतरामभूताम् ॥ ५४ ॥
धनञ्जयोग्रत्पवनांगजन्म—नाराचसश्चारगदाप्रहारैः ॥
सा दीनभावं प्रगता च सेना । निपीडितालं सहसा ननाश ॥ ५५ ॥
सैन्ये च नष्टे क्षणदृष्टभावे । द्रुतं च ताल्वोष्टविशोषिणी च ॥
तान् पांडुपुत्रान् सुतरामुदन्या । कृत्येव कामं परिबाधतेस्म ॥ ५६ ॥
तृषातुरा वारिविलोकनाय । वने भ्रमन्तः किल ते पुरस्तात् ॥
सरोजसंशोभितमध्यदेशं । व्यलोकयंस्तत्र तडागमेकम् ॥ ५७ ॥
संमूर्छिता इव तदंबुनिपातनस्ते । संसारिवत्क्षितितले व्यलुठन्नकस्मात् ॥
प्राग्निर्मितं किल कुकर्म न जायते हा । येनान्यथा भगवतां बलिनामपीह ॥ ५८ ॥
तत्र भ्रमन्ती द्रुपदात्मजापि । समागतात्मीयपतीन्निकामम् ॥
दुःखार्दितांस्तान् लुठतो निरीक्ष्य । व्यलोकयत्सर्वदिशोऽतिखिन्ना ॥ ५९ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

इतस्त्वकस्माद्घनवल्लिजालै—र्निबद्धकेशप्रवराथ काचित् ॥
वनेचरस्त्री प्रकटीबभूव । तदग्रतो वल्कलचारुवस्त्रा ॥ ६० ॥

विवक्ति यावद् द्रुपदात्मजापि । किञ्चिन्निवृत्ता किल तत्पुरस्था ॥
धूम्येव तावद्धवलासितांगी । समागता द्राग्गगनाध्वना च ॥ ६१ ॥

विशीर्णकेशप्रकरा दवाग्नि—पीतं स्वशीर्षं सुतरां दधाना ॥
महत्कपालं च तदन्तराले । रौद्रानना रौद्रविलोचना च ॥ ६२ ॥

सा कृत्तिका प्रौढकपालपाणि—र्महाट्टहासैरतिभीषणा च ॥
कृत्याभिधाना खलु राक्षसीयं । संक्षोभयंत्याविरभूत् त्रिलोकम् ॥ ६३ ॥

तान् वीक्ष्य भूमौ लुठतः प्रकामं । कृत्या स्वकृत्यैकनिबद्धचित्ता ॥
बभ्राम तस्याः परितो विलोलां । लोलां मुखाब्जे किल लोलयन्ती ॥ ६४ ॥

तद्दर्शनोद्भूतभयाकुलाङ्गीम् । विधाय कृष्णां च निजांतरे द्राग् ॥
सा भिल्लपत्नी निजगाद कृत्या—मकृत्यगां कोमलया गिरेति ॥ ६५ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

त्वदागमोद्दंडसमीरणेना––तिव्याकुलाश्चमंशरीरिणोऽमी ॥
भयेन मूर्छामगमंश्च देवि । प्राणानपि क्षिप्रमलं जहुश्च ॥ ६६ ॥
न कोऽपि दैत्यामरमानवेषु । समस्मि विश्वत्रितयेऽपि देवि ॥
सहेत यस्ते सुतरां प्रकोपं । वज्रं यथा वज्रधरस्य लोके ॥ ६७ ॥

स्वयं मृतानेव पुनः किमेतान् । कृत्ये ततो मारयसीह देवि ॥
न विद्यते पौरुषमत्र किञ्चि—ज्जगज्जनक्षोभकृतस्तवैव ॥ ६८ ॥

सम्बोधितैवं बहुभक्तियुक्त––वाग्भिस्तया स्वं कृतकृत्यमन्तः ॥
द्राग्मन्यमाना सुतरां हसित्वा । कृत्या ययौ काप्यफलप्रयासा ॥ ६९ ॥
अथोपसृत्य द्रुपदात्मजापि । मृतानिवालोक्य पतीन् स्वकीयान् ॥
मूर्छावसाने प्रललाप कामं । पुनः पुनर्भर्तृवियोगदुःखात् ॥ ७० ॥
तस्याः प्रमार्ज्याश्रुभरं जगाद । हृष्टाशया भिल्लनितंबिनीयम् ॥
बाले कथं रोदिषि हा सुशीले । वृथा महारण्यगता सती त्वम् ॥ ७१ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.		Jun Gun Aaradhak Trust

संमूर्छितान् सुन्दरि मायर्यैतान् । जलैः पवित्रैर्मणिकालिकायाः ॥
नद्याः स्वभर्तृनमृतैरिवाभि—षिच्य क्षणाज्जीवय शुद्धशीले ॥ ७२ ॥
तया तथैव प्रकृतेऽथ सुसो—त्थिता इवैते द्रुपदात्मजायाः ॥
सुकोमलैः सद्वचनैः स्वचित्ते । द्राग् चिन्तयामासुरितीदमुच्चैः ॥ ७३ ॥
कोऽयं नरेन्द्रः स्वकसैन्यभारै—रत्रागमत्केन च याज्ञसेनी ॥
तथा ह्यपाहारि सरः क चैत—द्विषांबुमन्नः किल मूर्छनं किम् ॥ ७४ ॥
अस्याः पुलिंद्या वचनप्रपञ्चैः । प्राणप्रियाथ स्वयमागतात्र ॥
नद्या जलौघैर्मणिकालिकायाः । प्रमोदतोऽस्मानुदजीवयद्वा ॥ ७५ ॥
किमस्ति चित्ते खलु विभ्रमोऽयं । किं वा महद्दैवविजृंभितं किम् ॥
सुस्वप्नदृष्टार्थं इवाद्भुतं श्री—निबन्धनं तत्किमिदं स्वरूपम् ॥ ७६ ॥
चिन्तापरेष्वेवमिमेष सद्यो । विद्योतयन् भास्वरतेजसाशाः ॥
वृन्दारकः कोऽपि पुरोऽथ भूत्वा । शुद्धात्मनस्तानिति भाषतेस्म ॥ ७७ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

चिन्ताथ मे चतसि धर्मसूनो । कर्मण्यमुष्मिन् कथमाशु यस्मात् ॥
मायेयमुच्चै रचिता मयाहो । कृत्यानिताकृयत्विधानदक्षा ॥ ७८ ॥

युष्माकमुच्चैः परमेष्ठिमन्त्र—ध्यानेन तुष्टो हरिणैगमेष्यहम् ॥
सुरेश्वरानीकपतिर्विधाय । मायां ततोऽवञ्चयमाशु कृत्याम् ॥ ७९ ॥

काले भवद्भिः स्मरणीय एवे—त्युक्त्वा समग्राभरणानि दत्वा ॥
विसर्जितस्तैः सुरलोकमाप । वृन्दारकोऽसौ परमर्द्धिकः श्राक् ॥ ८० ॥

प्राक्पुण्ययोगाद्विगतान्तराया । विशेषतस्ते खलु पांडुपुत्राः ॥
सदा जिनध्यानविधानलीनाः । सर्वे बभूवुः सुसमाधिभाजः ॥ ८१ ॥

मध्याह्नकाले त्वशनेऽथ जाते—ऽन्यदा सदा पुण्यपवित्रगात्रः ॥
कश्चिन्महात्मा तपसोऽवसाने । तत्रागमत्पारणकाय साधुः ॥ ८२ ॥

क्षमासुधाधाम निरीक्ष्य साक्षात् । साधुं पवित्रं खलु पांडुपुत्राः ॥
प्रदक्षिणापूर्वमथ प्रणेमु—र्हर्षप्रकर्षेण विशुद्धभावाः ॥ ८३ ॥

P.P.A.C. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

रोमांचचञ्चद्वपुषोऽथ भेत्तुं । समुद्यताः पापभरं स्तुवन्तः ॥
सुदानमानन्दभरेण भक्त्या । मुनीश्वराय प्रददुर्विशुद्धम् ॥ ८४ ॥
नेदुर्भृशं दुन्दुभयस्तदा खे । तथाभवन् काचनवृष्टयश्च ॥
सच्चेलवृष्टिश्च जयेत्यमेया । वाणी विनाशिनी च पापराशेः ॥ ८५ ॥

सद्दानमाहात्म्यवशेन वत्सा—स्तुष्टास्म्यहं शासनदेवता वः ॥
सा द्वादशाब्दी किल दुस्सहैवं । जगाम वः प्राग्भवपुण्ययोगात् ॥ ८६ ॥

त्रयोदशं वर्षमितोऽथ मत्स्य—देशस्थिता नूनमहो भवन्तः ॥
सर्वे परावर्तपराः स्ववेष--श्रियाः शिवार्थं किल पूरयन्तु ॥ ८७ ॥

सेत्युक्तिपूर्वं च तिरोबभूव । ते पांडुपुत्रा अपि तद्वचोऽलम् ॥
सम्भूय भूयो विमृशंति तत्र । जानन्त एव स्वघनप्रतिज्ञाम् ॥ ८८ ॥

कङ्काभिधानो द्विजवेषधारी । स्थास्येऽथ वैराटनरेन्द्रगेहे ॥
जगाविति स्वेप्सितजातसिद्धि—निबन्धनं धर्मसुतोऽनुजाग्रे ॥ ८९ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

भीमोऽप्यधत्तात्र नरेन्द्रसूदः । स्थास्ये ततो पल्लवनामधारी ॥
बृहन्नडाख्यो भविताहमेष । तदाम्नि पार्थोऽप्यवदत्किलेति ॥ ९० ॥
अश्वाधिभूर्ग्रन्थिकनामधारी । स्थाताहमस्मिन्नकुलो जगौ च ॥
स्थास्यामि गोविन्द इहैव तत्र । पालाभिधः प्राह लघुस्त्वदीयः ॥ ९१ ॥
सैरन्ध्र्यहं तस्य नृपस्य पत्न्या । नूनं भविष्यामि जगौ च कृष्णा ॥
विराटराष्ट्रं च यथोक्तवेष—भृतोऽगुरज्ञाततमास्ततस्ते ॥ ९२ ॥
ततः श्मशाने नगरीसमीपे । तिरोहिते प्रौढशतेन शम्याः ॥
स्कन्धेऽप्यधुः स्वीयसमस्तशस्त्र—चयं ततः पांडुनरेन्द्रपुत्राः ॥ ९३ ॥
प्राप्ताः सभां तत्र विराटराज्ञा । ते स्वस्वकृत्ये क्रमतो नियुक्ताः ॥
सन्मानितास्तत्र सुखेन तस्थु—स्ते गुप्तवेषाः किल पांडुपुत्राः ॥ ९४ ॥
प्रातः समुत्थाय च मातरं स्वां । गुप्तां क्वचिद्वेश्मनि नेमुरुच्चैः ॥
ते प्रत्यहं पांडुसुतास्तदुक्तां । शिक्षां हितां संदधुरादरात्‍च ॥ ९५ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

सम्प्रेषितान् मल्लभटांश्च दुर्यो—धनेन भीमः किल सूदवृत्त्या ॥
तत्र स्थितोऽसौ निजघान युद्धे । विशेषतो मानमवाप राज्ञः ॥ ९६ ॥
पञ्चोत्तरं तत्र शतं सुदेष्णा—सहोदरा भूपतिशालकाश्च ॥
बभूवुरेतेषु हि कीचकाख्यः । समस्ति मुख्यो भुजवीर्यशाली ॥ ९७ ॥
कदापि मोहाद्भगिनीसुदेष्णागेहं गतः सोऽपि ददर्श कृष्णाम् ॥
तद्रूपलावण्यमगण्यमुच्चै—र्विलोक्य मोहं समवाप चाशु ॥ ९८ ॥
रोमाञ्चदम्भेन मनोजबाणा—निवबाहन्नेष समग्रदेहे ॥
गजाम सद्यो निजवासगेहे । धुन्वन् स्वमूर्धानमथादरेण ॥ ९९ ॥
स्मरोपचारप्रवरैर्वचोभिः । स प्रार्थयंस्तां द्रुपदात्मजां च ॥
धिक्कारमस्याः समवाप यस्मा—दकार्यतः को लघुतां न याति ॥ १०० ॥
कामं कलाकेलिपिशाचचण्ड—च्छलप्रणष्टानुचेतनः सः ॥
ततः सुदेष्णास्वसुरात्मभावं । न्यवेदयत्कृत्स्नमथातिकृष्णः ॥ १०१ ॥

R.P.A.C. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

कामज्वरार्त्तं सुतरां सुदेष्णा । तमाह केनापि मिषेण बन्धो ॥
समेष्यति त्वन्निलयं ममैषा—देशात्ततः स्वेष्टमतः कुरु त्वम् ॥ १०२ ॥
आश्वासितस्तूर्णमसौ तयेति । जगाम गेहं स्मरतापतप्तः ॥
व्याजेन केनापि ततो महिष्या । सम्प्रेषिता कीचकधाम्नि कृष्णा ॥ १०३ ॥
भून्यस्तनेत्रां द्रुपदात्मजां चा—यातां स्वगेहे स च कीचकः प्राक् ॥
उत्थाय विस्तारितपाणिपद्मो । जगौ च कामोग्रतयातितप्तः ॥ १०४ ॥
एह्येहि लोलाक्षि मदीयदेहे । ह्यालिंगनं त्वं रभसेन देहि ॥
ततः परिष्वङ्गमनन्ततापतप्तं च मां प्रीणय दिव्यरूपे ॥ १०५ ॥
श्रुत्वेति कर्णासुखकारि तस्याः । वाक्यं पुनः प्राह च याज्ञसेनी ॥
रे मूढ मावोच इतीह मह्यं । दुष्टात्मवन्नीचकुलोचितं हा ॥ १०६ ॥
गुप्ता मदीयाः पतयो भवन्त—मुन्मार्गगं नीतिविमुक्तमुच्चैः ॥
नूनं नयिष्यन्ति यमस्य सद्म—समाश्रयत्वं खलु तत्त्वमेवम् ॥ १०७ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

इत्यालपन्तीं द्रुपदात्मजां तां । धृत्वा कबर्यां चरणैर्जघान ॥
सा जातशीलातिशयोग्रवीर्या—स्तन्मोक्षमासाद्य नृपं समागात् ॥ १०८ ॥

युधिष्ठिरं तत्र विलोक्य कीर्ण—केशाथ कृष्णा विललाप गाढम् ॥
स्वभर्तृगुप्तोदितनामवर्णं—पूर्वं सती सा वदतीति राज्ञः ॥ १०९ ॥

स्थिरा रणे ये किल भूमिनाथा—स्तथा जयांकाः किल दोर्भृतोऽपि ॥
तेषु प्रियेषु क्षितिपाल सत्सु । कदर्थिताहं किल कीचकेन ॥ ११० ॥

इत्यालपन्तीं किल कूटरोषा—क्षरं च कृष्णां समुवाच कङ्कः ॥
चेत्संति गुप्ताः पतयः क्वचित्ते । केचिन्महावीर्ययुजश्चलाक्षि ॥ १११ ॥

कोऽप्यस्ति भीमस्तव वल्लभश्चेत् । त्राता स हि त्वां नियमेन कामम् ॥
पंकेरुहास्ये किल मात्र विघ्नी—भूया व्रज स्वीयनिकेतनं च ॥ ११२ ॥

सैवं निशम्य प्रगता निशाया—मचीकथत्तत्पवनात्मजाय ॥
आश्वास्य भीमोऽपि मृदूक्तिभिस्ता—मित्यूचिवान् मोहनिमग्नचित्तः ॥ ११३ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

दृष्टं मया यत्र सुयोधनाग--स्तद्धर्मपुत्रा हितसत्यसन्धा ॥
न साम्प्रतं साम्प्रतमेव सोढुं । ममेदृशं सुन्दरि कीचकाणः ॥ ११४ ॥
सकूटसङ्गोक्तिभरैस्तमद्य । समानय त्वं रजनीविभागे ॥
क्लिष्टं त्वदीयं समरे यथाहं । निहन्मि रङ्गस्य हि मण्डपे द्राग् ॥ ११५ ॥
आश्वासिता सेति समीरजेन । तं कीचकं द्राग्मीलितं च मार्गे ॥
ततः सभायामतिकूटनेह--वाक्यैः समाकारयतिस्म रात्रौ ॥ ११६ ॥
वचोभिरेतैः स शठोऽतिहृष्ट--स्ततो निशायाः प्रथमे च यामे ॥
कुत्रासि कुत्रासि सुलोचने त्वमित्युच्चरन्मण्डपमाययौ द्राग् ॥ ११७ ॥
सुद्रौपदीवेषधरस्तु भीमः । प्रोच्चैः समालिंगनघट्टनेन ॥
निहत्य तं प्रापदहृष्टचारी । महानसं सत्वरमुद्धतात्मा ॥ ११८ ॥
मृतं विलोक्याथ च कीचकं तं । तद्बान्धवास्ते घनशोकमग्नाः ॥
आरोप्य सद्यः शिबिकां प्रयान्तो--ऽपश्यन् पुरस्ताद् द्रुपदात्मजां ताम् ॥ ११९ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jun Gun Aaradhak Trust

एतन्निमित्तं निजबन्धुघातो--ऽभवद्वदन्तस्त्विति तेऽथ तां च ॥
केशेषु धृत्वा चक्रुश्चिताग्नौ । समुत्सुकाः क्षेप्तुमतिप्रकोपात् ॥ १२० ॥
भर्तॄन् स्मरन्ती हृदये प्रकामं । मृत्योर्भिया श्रीद्रुपदात्मजा सा ॥
चितासमीपं जगृहे ततस्तैः । स्वकीयलक्ष्मीरिव देहिनो द्राग् ॥ १२१ ॥
कृतोऽप्यकस्माद्बकराक्षसारिः । समेत्य चोन्मूल्य ततो महद्द्रून् ॥
प्रकुट्टयित्वा किल कैश्च कांस्तां--श्चिक्षेप वह्नौ बलवान् बलेन ॥ १२२ ॥
दत्वा कृशानावलमाहुतीश्च । तैः कैचकैः प्राक् बकराक्षसद्विट् ॥
निरस्तविघ्नप्रकरां च कृष्णां । चकार शांतिश्रियमङ्गिनीं किम् ॥ १२३ ॥
ज्ञात्वाथ तान् सूदहतान् स्वबन्धून् । शोकात्सुदेष्णां घनविह्वलाङ्गीम् ॥
विराटराजा निजगाद पूर्व--मुल्लास्य च स्नेहवशेन कामम् ॥ १२४ ॥
चिन्तां विमुञ्चाथ हि चेतसस्ते । कुरुष्व मा मां वितथप्रतिज्ञम् ॥
विमुक्तकोपा सुभगानने सै-रंध्रीं ततो धाम्नि समानय त्वम् ॥ १२५ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

स्वरूपभाजः पतयस्तदीयाः । प्राप्तेऽथ काले स्वयमेवमेनाम् ॥
नैष्यन्ति बुद्धाजनि सुस्थितात्मा । राज्ञी क्रमात्तां स्वगृहे निनाय ॥ १२६ ॥
देशानथालोक्य सुयोधनाज्ञा—वशादद्रष्ट्वा किल पांडुपुत्रान् ॥
समेत्य पश्चाद्बहुशश्चरेन्द्रा । व्यजिज्ञपन् स्वं गुरुधार्त्तराष्ट्रम् ॥ १२७ ॥
नरेश्वर त्वद्भयसागरांत—स्ते पांडवाः कच्छपवन्निमग्नाः ॥
संतोऽप्यसन्तो भुवने वने वा—स्माभिः क्वचिद्भूवलये न लब्धाः ॥ १२८ ॥
चरोक्तमाकर्ण्य सुयोधनोऽसौ । भीष्मक्षमाभृद्विदुराननाब्जे ॥
व्यलोकयत्तावथ चाहतुस्तं । सम्यक्परिज्ञाय तदीयभावम् ॥ १२९ ॥
स्युस्ते च वै यत्र न भीतिरस्ति । न चामया यत्र न दौःस्थ्यभावः ॥
लक्ष्यन्त एते किल पांडुपुत्रा—स्तत्र स्वयं जैनविहारवर्यं ॥ १३० ॥
इतश्च ते प्राहुरथावनीश । देशेष्वशेषेषु च मत्स्यदेशः ॥
धान्यैर्धनैर्लौकसुखैश्च सर्वा—धिव्याधिमुक्तः स्वरिवाशु भाति ॥ १३१ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jun Gun Aaradhak Trust

अथाददे वाग्भरमेष दुर्यो—धनः कथं ते किल तत्र गुप्ताः ॥
ज्ञेया महाशल्यमिवान्तरङ्ग—व्यथाकरा बाह्यभयोज्झिताश्च ॥ १३२ ॥

ततः सुशर्मान्नृपतिः प्रणम्य । सुयोधनं तं निजगाद सद्यः ॥
ते पांडुपुत्राः सुतरां समृद्धे । चरन्ति नूनं नृप मत्स्यदेशे ॥ १३३ ॥

हरामहे मत्स्यनरेन्द्रपुर्या—स्तद्गोकुलं भूमिपतेऽथ तूर्णम् ।
यथा ह्यकाले स्वयमेव पांडु—नरेन्द्रपुत्राः प्रकटीभवन्ति ॥ १३४ ॥

श्रीमत्स्यदेशाधिपतिः परं स । वैर्येकतो नः स निगृह्य एव ॥
अथान्यतो गोहरणेन पांडु—नृपांगजाविष्करणं च कार्यम् ॥ १३५ ॥

सुयुक्तियुक्तं नृपतिर्विचार्य । ततः सुशर्माणमथादिदेश ॥
ततः सुशर्मा सुरभीरभीः सो—ऽहरद्विराटस्य पुरः ससैन्यः ॥ १३६ ॥

गोपाल आगत्य विराटभूपं । नमंस्तदा प्राह भयातुरात्मा ॥
जहार गा नो ह्यधुना सुशर्मा । यः कीचकेनापि पुरा जितोऽभूत् ॥ १३७ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

कुर्वंस्त्रिलोकीं बधिरां धनुष्क--टङ्कारवात्सैन्ययुतोऽथ भूपः ॥
स्वचित्तसञ्जातमहाप्रकोपा—दावेष्टयद्वैरिबलं च सद्यः ॥ १३८ ॥
परस्परामर्षवतां रणाब्धि—मन्थानकानां किल पार्थिवानाम् ॥
तेषां शरौघैर्गगनं समस्तं । संव्यानशे वैरिविनाशदक्षैः ॥ १३९ ॥
क्षणात्सहस्रांशुरिवान्धकार--श्रेणिं विराटक्षितिपोऽवधीच्च ॥
विपक्षलक्षं समवाप चास्तं । सहस्रभानुः परदुःखदुःखी ॥ १४० ॥
प्रातः स्वतादृग्सुभटौघभङ्गात् । क्रुद्धस्त्रिगर्तक्षितिपस्ततः सन् ॥
संधानयन्नात्मशरासनं द्रा--गधावत प्रोद्धतमत्स्यभूपम् ॥ १४१ ॥
अथो विमुक्तेन सुशर्मराज्ञा । प्रोद्दण्डकाण्डप्रकरेण सद्यः ॥
संग्रामसिन्धौ विधुरः प्रकामं । बभूव वै मत्स्यविशांपतीशः ॥ १४२ ॥
क्षणाभिरस्त्रं विरथं च बद्ध्वा । क्षिप्त्वा रथे मत्स्यनरेन्द्रमाशु ॥
त्रिगर्तभूमिपतिरात्मसैन्य—युतोऽचलत्कौरवराट्समीपे ॥ १४३ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

युधिष्ठिरश्रीपवनात्मजाद्याः । क्रुद्धोरताः शस्त्रभृतः समग्राः ॥
ततस्त्रिगर्तेशभटान् समस्तान् । संहारयामासुरमेयवीर्याः ॥ १४४ ॥
रेरे प्रयासि क भटाभिमानि-न्नित्यादि चोक्त्वाथ सुशर्मभूपः ॥
भीमेन बद्धः किल बन्धमुक्तं । प्रकुर्वता मत्स्यनृपं क्षणेन ॥ १४५ ॥
तदातिहृष्टः स विराटराजा । तत्रैव रात्रौ सुमहोत्सवैश्च ॥
उवास धर्मात्मभवेन पांडु--नृपात्मजाख्यातयुतः ससैन्यः ॥ १४६ ॥
अथोत्तरस्यां दिशि गाः समग्रा । मुक्ताः प्रभाते स योधनो राट् ॥
विचारमुक्तस्तु जहार हारि--विराटपुर्याः सविधिस्थिताश्च ॥ १४७ ॥
गोपः समेत्य त्वरितं ततोन्तः--पुरस्थसत्वाढ्यरमकुमारम् ॥
न्यवेदयद्गोहरणं ततोऽसौ । प्राहेति भार्याजननीपुरस्तात् ॥ १४८ ॥
रणं कथं मातरहं प्रकुर्वे--ऽधुना न मे सारथिरस्ति तादृग् ॥
एकोऽपि कोपात्कुरुजेन्द्रसैनं । निहन्मि येनेभघटामिभारिः ॥ १४९ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

निशम्य तस्योर्जितमेवमुच्चैः । सेर्ष्याथ कृष्णा तमुवाच सद्यः ॥
बृहन्नडाख्यस्तव यो भगिन्याः । कलाप्रदः सारथिरेष तेऽस्तु ॥ १५० ॥

अथानुजं प्रेष्य ततः कुमार-वरः समाकार्य बृहन्नडं च ॥
द्रागधारयामास च सारथित्वं । बहुप्रयासेन तदा प्रमोदात् ॥ १५१ ॥

पूर्वं दधद्व्यत्ययतोऽङ्गनौघं । महासयन् सत्कवचं विधृत्य ॥
क्षणादथाध्यास्त महारथं श्री—कुमारयुक्तस्त्रिदशेन्द्रसूनुः ॥ १५२ ॥

पूर्वं समभ्यस्तकलाभिरेष । निन्ये रथः कौरवसैन्यपार्श्वे ॥
पार्थेन सद्यः कुमरस्तदुग्र—मालोक्य सैन्यं सहसैव भीतः ॥ १५३ ॥

बृहन्नडं प्राह महानुभाव । पश्चाद्रथं वालय वालयेति ॥
विलोकितुं नालमहं प्रसर्प—त्सैन्यं महांभोनिधिवद्भवामि ॥ १५४ ॥

पार्थो हसित्वाह कुमारवीर । प्रौढक्षितीशान्वयभूरसि त्वम् ॥
स्वमातृभार्यासविधे तदुक्त्वा—धुना किमेतत्किल वक्षसीह ॥ १५५ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

महारणारम्भकृतां भटानां । साम्राज्यलाभाय च जीवितव्यम् ॥
मृतिर्भवेऽस्मिन् यशसे परत्र । देवांगनातिथ्यकृते भवेद्यः ॥ १५६ ॥
मृत्योर्यशःकीर्तिफलं च युध्धे । समस्तु मा मे कलहायमानम् ॥
तस्मै जगादेति गिरं कुमारः । कामं भयेनातुरचित्तवृत्तेः ॥ १५७ ॥
रथादिति प्रोच्य स भूपसूनुः । प्रदत्तझम्पः खलु गन्तुकामः ॥
प्रदत्तझम्पेन तदीयपृष्ठे । प्रोचे सुरेशांगभुवाथ तूर्णम् ॥ १५८ ॥
धीरो भवानुत्तरराजपुत्र । त्वं सारथिर्मे भव शक्रसूनोः ॥
इमानरीन् येन विजित्य कीर्तिं । संस्थापयामि त्वयि विश्वगां द्राग् ॥ १५९ ॥
शराकराकीर्णमतः स्ववाणं । शरासनं मे भयमुक्तचेताः ॥
समानय त्वं नृपपुत्रशस्य । स्कन्धांतरायेन निहन्मि तेऽरीन् ॥ १६० ॥
शरासने बाणयुतेऽथ तेना—नीते स्वरूपं स्वकलाधिकानाम् ॥
प्रोच्येन्द्रसूनुर्निगृहीतशस्त्रो-ऽचलद्विपक्षाभिमुखं रथस्थः ॥ १६१ ॥

P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

इतश्च गङ्गातनयो निरीक्ष्य । तं दिव्यशंखध्वनिभैरवं द्राग् ॥
दुर्योधनं प्राह धनञ्जयोऽयं । स्त्रीवेषधारी किल दृश्यते च ॥ १६२ ॥
प्राप्ता अमी तत्समयेऽथ नून—मागस्करं त्वां सह बन्धुभिश्च ॥
सद्यो हनिष्यन्त्यधुना ततस्त्व—मनेन सन्धेहि धनञ्जयेन ॥ १६३ ॥
नो चेन्महत्सैन्यचतुर्थभागो—पेतः स्वगोभिः सह याहि याहि ॥
रक्ष्यो हि नूनं निखिलैः प्रकारैः । स्वामी स्थिता भो वयमस्य मध्ये ॥ १६४ ॥
पितामहादेवमथं निशम्य । मन्त्रं च दुर्योधन एष भीरुः ॥
आदाय तद्गोकुलमात्मसैन्य—भागेन साकं त्वरितं चचाल ॥ १६५ ॥
तद्वीक्ष्य पार्थः कुमरं जगाद । पलायतेऽसौ मम भूरिभीत्या ॥
दुर्योधनस्तत्तुरगानिह त्वं । कुमारराट् चालय चालयाशु ॥ १६६ ॥
तथा प्रणुन्नश्च रथः पतङ्ग—रथोपमानः कुमरेण तेन ॥
संप्राप तत्कालमथारिसैन्यं । तथा सदैन्यं कपिकेतुदृष्टेः ॥ १६७ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

पार्थोऽथ दध्मौ निजशंखमाशु । तथा च तन्नादविमोहितास्ताः ॥
गावः स्वयं व्याजुघुटुः पुरं स्वं । प्रत्यूर्ध्वपुच्छाश्च यथा समस्ताः ॥ १६८ ॥
वंशे विशुध्धे भवता कलङ्को । दत्तोऽथ पूर्वं हरताऽत्र गावः ॥
प्रणश्यतातो भवताधुनेति । दुर्योधनं प्राह धनंजयः श्राक् ॥ १६९ ॥
तथाविपक्षे मिलितेऽथ मूढ किं शक्यते गन्तुमितो भयेन ॥
तत्तिष्ट सन्धेहि धनुर्निगद्ये—त्यधिज्यमाधत्त धनुश्च पार्थः ॥ १७० ॥
तदेन्द्रपुत्रस्य विसारिबाणा—सारैः समन्तात्परिपूरिते खे ॥
स्वच्छेदभीत्यापसृतेषु भानु—करेषु किं द्राग्प्रसृत तमोभिः ॥ १७१ ॥
दयार्द्रचित्तः प्रविलोक्य वीर—कोटिक्षयं श्रीमघवत्तनूजः ॥
संमोहनं नाम मुमोच शस्त्रं । स्वापप्रदं सर्वनृणां समन्तात् ॥ १७२ ॥
पितामहं द्रोणगुरुं च मुक्त्वा । परेषु निद्रावशगेषु गाढम् ॥
स्मृतोत्तरातद्वचनोऽथ पार्थः । श्रीमत्स्यभूपांगभवं जगाद ॥ १७३ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

निलानि दुर्योधनभूमिनेतुः । पीतानि मार्तण्डतनूभवस्य ॥
विचित्रवर्णानि तथेतराणा—मथाहर त्वं द्रुतमम्बराणि ॥ १७४ ॥

आदाय वासांसि तथा च तेना—नीतानि तेषां च पितामहेशाम् ॥
प्रणामपूर्वं विनिवृत्य पार्थः । प्रापत्पुरं वैरिदलं मथित्वा ॥ १७५ ॥

तत्प्राक् विराटो विजयी नरेन्द्रः । प्रमोदभाक्प्राप पुरं स्वकीयम् ॥
स्वेभ्यस्तथा पृष्टगतं रिपूणां । ज्ञात्वा सुतं किञ्चिददूयत द्राग् ॥ १७६ ॥

समाह्वयेधावदलं स्वसैन्य—मात्मीयपुत्रानुगतिस्पृहः सन् ॥
तावत्कुमारस्य चरैः समेत्य । मुदा जयोऽशंसि नृपाय सद्यः ॥ १७७ ॥

संतुष्टचित्तः स नृपः प्रमोदा—दकारयत्तन्नगरोत्सवं च ॥
चकार कंकेन समं सभायां । क्रीडां स्वयं बन्धुरसारिपाशैः ॥ १७८ ॥

तथा प्रशंसन्तमलं स्वपुत्र—जयं नृपं प्राह स धर्मसूनुः ॥
जयोऽस्य किं नो सुलभो नरेन्द्र । बृहन्नडो यस्य बभूव सार्धम् ॥ १७९ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

इतो निजस्यन्दनतोऽवतीर्य । निजाश्रये शक्रसुते प्रयाते ॥
नत्वोत्तराख्यः कुमरः सभास्थं । नरेश्वरं शीघ्रमुपाविशच्च ॥ १८० ॥
जगाद भूपाल मया रयेण । यस्माज्जयोऽयं समवापि युध्धे ॥
प्रत्यक्षतामेष्यति बन्धुयुक्त—स्त्र्यहः स्वयं सोऽपि तवोग्रवीर्य ॥ १८१ ॥
ततस्तृतीयेऽह्नि स धर्मपुत्रः । स्नानं विधायाद्भुतवेषधारी ॥
कृतार्हतार्चो बलिकर्म चक्रे । क्षुद्रामरेभ्यः स्वशिवाय सद्यः ॥ १८२ ॥
सिंहासनस्थं किल धर्मपुत्रं । स्वरूपभाजः पवनात्मजाद्याः ॥
नेमुः स्वभक्त्यावगतस्वरूपः । श्रीमद्विराटक्षितिपोऽपि च द्राग् ॥ १८३ ॥
साम्राज्यमेतद्विभवः समग्र—स्तवेतरत्सर्वमपि त्वदीयम् ॥
एवं विराटेन नरेश्वरेण । मुदं गतः प्रार्थितधर्मसूनुः ॥ १८४ ॥
मत्वोत्तराख्यां स्वसुतां विराटो—ऽभिमन्यवे पार्थसुताय योग्याम् ॥
एवं मुदा धर्मसुतं नरेन्द्रं । व्यजिज्ञपद्योजितपाणिपद्मः ॥ १८५ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

स द्वारिकाया अभिमन्युनाम—कुमारसारं द्रुतमानिनाय ॥
स्वभागिनेयेन समं ससैन्य—स्तत्रागमत्तुष्टमना मुकुन्दः ॥ १८६ ॥

श्रीमत्स्यभूमिपतिपांडवानां । हर्षप्रदं शुद्धदिने सुलग्ने ॥
प्रीत्याभिमन्यूत्तरयोश्च पाणि—ग्रहोत्सवं विष्णुरयं चकार ॥ १८७ ॥

अथाच्युतस्तुष्टमना विराटानुज्ञामथावाप्य तथात्मपुर्याम् ॥
अत्याग्रहात्सोत्सवमात्मनीनान् । कुन्त्या समं पांडुसुताभिनाय ॥ १८८ ॥

कन्याश्चतस्रः प्रवराश्च चत्वा—रः पांडवास्तत्र हि पर्यणेषुः ॥
श्रीयादवानामथ रामकृष्ण—महाग्रहात्ते पुरि तत्र तस्थुः ॥ १८९ ॥

एवं जातयशोभराः प्रतिपदं लोकोपकारे रता ।
रक्षोभीतिहरेण वायुजनुषा पार्थोल्लसद्विक्रमाः ॥
द्यूतभ्रष्टसमस्तराज्यविभवाः कृत्यादिविघ्नोज्झिताः ।
स्वां सन्धां परिपूर्य मत्स्यपपुरात्ते द्वारिकायामगुः ॥ १९० ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

इति तपागच्छाधिराजश्रीसोमसुन्दरसूरिसन्ताने वाचनाचार्यमण्डलीशिरोमणिपण्डितश्री-
साधुविजयगणिशिष्यपण्डितश्रीशुभवर्धनगणिविरचिते श्रीपांडवचरित्रे
महाकाव्ये हिडंबादिजयहिडम्बादिपाणिग्रहणार्जुनविद्यासाधन-
खेचरेन्द्रादिजयकृत्यादिविघ्ननिवर्तनगोवालनादिवर्णन-
नामा पञ्चमः सर्गः समाप्तः ॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ षष्ठः सर्गः प्रारभ्यते ॥

गर्भस्थितस्यातिशयेन यस्य । न क्वापि माता विजिता स्वपित्रा ॥
ततोऽजिताख्यो हरताज्जिनेन्द्रः । सद्भक्तिभाजामशिवानि नित्यम् ॥ १ ॥
अथो दशार्हा दश चान्यभूपाः । श्रीरामकृष्णौ पुरुषा महान्तः ॥
श्रीयादवेन्द्रा निखिला मिलित्वा । व्यमन्त्रयन् पांडुसुतैरिहैवम् ॥ २ ॥

P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

सत्यप्रतिज्ञैः कुलजैश्च सेहे—ऽरिचेष्टितं सर्वमहो भवद्भिः ॥
सम्प्राप्तकालैरधुना च वैरि—द्रुमा विनाशं द्रुतमाननीयाः ॥ ३ ॥
धर्मांगजन्माथ जगाद नाहं । स्वबांधवान् हन्मि हि राज्यहेतोः ॥
भीमोऽवदद्वैरिविवृद्धिभावं । सोढाभवं नाहमथाभिभूतेः ॥ ४ ॥
युधिष्ठिरः प्राह स भीममुख्यां—श्चेद्विद्विषोऽमी समरोत्सुका हि ॥
वध्यास्तथाप्यात्मभिरेव बोध्याः । समोक्तिभिस्ते यशसेऽथ पूर्वम् ॥ ५ ॥
दशार्हरामाच्युतयादवेन्द्रा—देशादथ स्यन्दनसंस्थितः सन् ॥
सम्प्राप वाग्मी वरहस्तिनाग—पुरं जयाख्यः किल दूतचक्री ॥ ६ ॥
गङ्गाभवश्रीधृतराष्ट्रमुख्ये—ष्वथो निषण्णेषु नृपेषु सत्सु ॥
जयः सभामेत्य सुयोधनं तं । जगाविदं स्वामिबलादभीरुः ॥ ७ ॥
श्रीद्वारिकाधीश्वरजिष्णुदूत—स्त्वहं जयाख्योऽखिलराजमान्यः ॥
तद्वाचिकं भूमिपते सकर्णः । संस्त्वं समाकर्णय मन्मुखेन ॥ ८ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

सत्यप्रतिज्ञाः खलु पांडुपुत्रा--स्ते बान्धवास्ते समयं निजोक्तम् ॥
सम्प्राप्य सम्प्रत्यनयोज्झिता हि । प्रत्यक्षभावं प्रययुर्नरेन्द्र ॥ ९ ॥
कालं स्वकीयं गमयन्त एते । यथागतास्ते किल सत्यभावम् ॥
मुदा ददानाः स्वकराज्यभागं । तथा श्रयध्वं रभसेन यूयम् ॥ १०
भूपाल भूभागकृते पुरावत् । किलाधुनोच्चैर्युवयोरपीह ॥
परस्परं पक्षविनाशहेतु--र्मास्त्वाजिरारम्भकृतिर्नितान्तम् ॥ ११ ॥
श्रीवारुणावर्तपुरं किलेन्द्र--प्रस्थं च कामीपुरहस्तिनाख्ये ॥
ग्रामानिमान् पञ्च नृप प्रदाय । स्वेभ्यः समस्तं किल भुंक्ष्व राज्यम् ॥ १२ ॥
आकर्ण्य दूतोक्तमिति प्रकोपात् । दुर्योधनः प्राह दशन्निजौष्टम् ॥
कूर्चं स्पृशन् पाणितलेन चक्षु--र्निजांसयोर्दर्पभराद्ददच्च ॥ १३ ॥
कथं लभन्ते किल हारितं स्वं । राज्यं महाद्यूतपणादमी ते ॥
प्राग्भीममुख्या मम विद्विषोऽलं । महापराधास्तु बान्धवाश्च ॥ १४ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

मद्रक्षितायां हि वसुन्धरायां । चरन्त्वमी पांडुसुता नयेन ॥
स एव तेषां वसुधाविभागः । स्यान्नापरं किञ्चिदिहार्पयेऽहम् ॥ १५ ॥
श्रीपांडुपुत्रा मयि चेदिमेऽलं । द्विषन्तु मित्रं त्वथवा जयाहो ॥
तथाप्यमीभ्यो न ददे धरिण्या । लवं क्वचिद् द्यूनपणेन लब्धम् ॥ १६ ॥
जयः पुनः प्राह नृप त्वयोक्तं । सुयुक्तियुक्तं नयमार्गगामि ॥
तथापि वाचं नृप संविधेहि । त्वं मुंच सद्गोत्रकदर्थनं च ॥ १७ ॥
हिडंबककीचकान् सकललोपशोकप्रदान् । परोपकृतये च यः पवनभूर्जघान द्रुतं ॥
सुयोधननरेश्वर त्वमिह रक्षितुं स्वं प्रभु—स्ततः कथमिभेंद्रवद् घनवनस्य शार्दूलतः ॥ १८ ॥
सदोपकारैकवता पुरात्वं । पार्थेन निर्जित्य च खेचरेंद्रात् ॥
यद्रक्षितोऽसि द्रुतमेव राजन् । तत्तेन पूज्यस्तव किं भवेन्न ॥ १९ ॥
धर्मैकसारः किल धर्मजन्मा । सुवत्सलस्त्वय्यपकारके यः ॥
सदा हितैषि किल चंदनः स्व—च्छिदं कुठारं सुरभीकरोति ॥ २० ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

पंचापि ते श्रीहरिणाधुनारि—गजावलीभीहरिणा बलिष्ठाः ॥
समीरणेनैव कृशानवो हि । धक्ष्यंति युष्मानिव काष्ठभारं ॥ २१ ॥
श्रीद्रोणभिष्मविदुरप्रमुखैर्नरेंद्रैः । प्रोचे प्रतिश्रुतिनिभं वचनं जयस्य ॥
भव्यं तदा तदनु तद्वचनैरमीभि—रस्यांतराधिकमजायत कोपवन्हिः ॥ २२ ॥
श्रीकृष्णदूतः सुतरामनेना—वधीरितोऽमर्षणमानसोलम् ॥
हता हता हा खलु धार्तराष्ट्रा । इत्युच्चरन्नेव विनिर्ययौ द्राग् ॥ २३ ॥
शीघ्रं समागत्य स दूतराजो । न्यवेदयत्कृष्णबलादिकेभ्यः ॥
मत्वा मनोऽभीष्टमतीव हृष्टा—स्ते भीममुख्या ननृतुश्च कामम् ॥ २४ ॥
महासमररसोध्धुरमनोऽनु कुलपांडवा । विचार्य च जनार्दनप्रमुखयादवेन्द्रैः समम् ॥
महासमरसज्जिकां रभसतो विधायोत्थकैः । समुद्रविजयादिभिः स्वदलभागमेवं व्यधुः ॥२५ ॥
श्रीयादवाः सत्यकिमत्स्यराज—श्रीद्रुपदद्युम्नपरश्चधृष्टाः ॥
तथा सुभद्रातनयादयश्चा—भरन्नृपाः पांडवसैन्यमध्ये ॥ २६ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

पार्थस्य पुत्रस्त्वभिमन्युनामा । घटोत्कचः श्रीपवनात्मजस्य ॥
तथा परेषामपि शुद्धवंशो–द्भवाः समेयुस्तनया इहाशु ॥ २७ ॥
चन्द्रस्तथेन्द्रो मणिचूडचन्द्रा–पीडौ च चित्रांगदखेचरश्च ॥
स्नेहेन पार्थस्य खगामिनोऽमी । समागतास्तत्र समग्रसैन्याः ॥ २८ ॥
इतश्च कर्णप्रमुखैर्नरेन्द्रः । सम्प्रेरितः श्रीगुरुधार्तराष्ट्रः ॥
आजूहवद्दूतमुखेन भूपान् । रणेच्छया स्वाभिमतान् क्षणेन ॥ २९ ॥
भूरिश्रवाख्यो भगदत्तशल्य–श्रीरङ्गभूभृच्छकुनिक्षितीशाः ॥
कृपागुरुश्रीभटिनीशताश्च–पर्णीशबाल्हीकनरेश्वराश्च ॥ ३० ॥
वृषासनश्रीकृतवर्मभूप–बलाहकेन्द्राभिधभूमिपालाः ॥
उलूकभूपप्रमुखाश्च दुर्यो–धनस्य सैन्ये ह्यमिलन्ननेकाः ॥ ३१ ॥
विज्ञाय चित्ते विदुरः स्वगोत्र–कदर्थनं तूर्णमुपागतं च ॥
वैराग्यरङ्गाचरणं जिनोक्त–मादाय कान्तारमगान्महात्मा ॥ ३२ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

निजांगजत्वं रथिजोऽपि कुन्त्या । विज्ञापितः सन्निजगाद चेच्छम् ॥
पूर्वं मया मातरिमे मदीयाः । प्राणाः प्रदत्ता हि सुयोधनाय ॥ ३३ ॥
मातस्ततस्तं परिहृत्य भूपं । भजाम्यहं चदितरं नरेन्द्रम् ॥
ततस्त्वमेवाद्य विजज्जसे हि । ममापवादो भवतीह लोके ॥ ३४ ॥
कुन्तीति कर्णस्य गिराथ कुन्तै—र्निपीडिताख्यत्किल पांडवेभ्यः ॥
सुवत्सलेऽस्मिन् जय आहते हा । माता यतः स्याद्धितकृन्नृणां हि ॥ ३५ ॥
प्रचण्डदोर्दण्डबलोद्धतोऽथ । दुर्योधनः प्रौढचमूपयुक्तः ॥
द्रुतप्रयाणैः प्रययौ प्रसिद्धं । कोपात्कुरुक्षेत्रमतिप्रमाणम् ॥ ३६ ॥
एकादशाक्षौहिणिभिर्नदीभिरिवाधिकं राजति यस्य सैन्यम् ॥
सिन्धुर्गजेन्द्राभगिरीन्द्रयुक्तं । सुवीर्ययोधोर्मिविराजमानम् ॥ ३७ ॥
दुर्योधनोऽथ प्रपितामहं श्री—गांगेयभूपं प्रणमन् प्रमोदात् ॥
सद्वीरकोटीरमथस्वसेना—पतिं चकार द्रुतमादरेण ॥ ३८ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

अक्षौहिणीभिः सह सप्तभिस्ते । श्रीपांडवाः क्षिप्रतरं चलन्तः ॥
प्रकम्पयन्तः क्षितिमात्मसैन्य—भारैः कुरुक्षेत्रमगुः सदर्पाः ॥ ३९ ॥

चमूपतित्वे बलिनं च धृष्ट—द्युम्नं नृपं श्रीद्रुपदात्मजातम् ॥
सर्वेषु धामप्रवरं प्रचक्रुः । श्रीपांडुपुत्राः सकलेष्टमाशु ॥ ४० ॥

निर्णीतसंग्रामदिने विधाय । देवार्चनं पाडवसैनिकाश्च ॥
समाद्ययुर्युद्धसमुत्सुका हि । रणांगणे वीर्यरसैः प्रणुन्नाः ॥ ४१ ॥

ते पूजयामासुरथादरेण । स्वक्षेत्रदेवं च निजायुधानि ॥
तत्रोद्यतानीव ततः प्रदातुं । स्वभर्तृषु प्रौढजयं यशश्च ॥ ४२ ॥

संग्रामतूर्याणि नदन्ति तत्र । कुर्वन्ति हेषां खलु वाजिनश्च ॥
मतङ्गजा गर्जनमेव बाढं । द्वयोरपि प्रोद्धतसैन्ययोश्च ॥ ४३ ॥

महीरुहाग्रेऽथ खगाः प्रकामं । नभोङ्गणे संव्यधुरुन्निनादम् ॥
महाभटानां रणकांक्षिकां च । प्रवर्धयन्तः किलसिंहनादम् ॥ ४४ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

सैन्यद्वयस्याथ तदा च युद्ध—तूर्याणि नेदुः सुतरां समन्तात् ॥
उद्यत्सहस्रांशुरथाश्वनाद—स्पर्धावशाद्वाजिवरा जिहेषुः ॥ ४५ ॥
रेजुर्नदन्तो घनवारणेन्द्रा । झरन्मदाम्भोभरपङ्किलेलाः ॥
वर्षासु वार्दा इव वैरिवार—यवासकश्रेणिविशोषिणश्च ॥ ४६ ॥
निःस्वानभेरीघनकाहलानां । हुडुक्कढक्कादिकवाद्यकानाम् ॥
स्वनैर्महापत्तिरथाश्वदन्ति—नादैर्जगन्नादमयं बभूव ॥ ४७ ॥
सुवर्णरत्नाद्भुतवर्मभाजः । स्फारकृपाणस्थितपाणयश्च ॥
उल्लालयन्तः फलकान् प्रसस्रुः । सर्वत्र योधा युधि जातबोधाः ॥ ४८ ॥
सुदुर्लभाश्चेलुरथो धनुर्धरा । द्राग्ध्यानयन्तः स्वशरासनं मुहुः ॥
अश्वा वरास्तत्पुरतश्च वल्गा—धरा बभूवुः समरोत्सुकाशया ॥ ४९ ॥
प्रौढस्फुरत्प्रस्वरधारिणः स—तुरङ्गमा लक्षमिताः प्रसस्रुः ॥
उत्तानशुण्डाग्रकराग्रजाग्रन्महार्गलातङ्ककरा गजाश्च ॥ ५० ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

षट्त्रिंशदुत्तेजितशस्त्रपूर्णाः । स्वस्पन्दनिष्पिष्टधरातलश्च ॥
सद्योऽभ्रमंस्तत्र महारथौघा । रणोत्सुकानेकभटाभिरामाः ॥ ५१ ॥

समुच्छलन्तिस्म पयोनिधेः स—त्पर्यासि सद्यः पृथुवेपनेन ॥
तदा प्रकामं शुषिरेषु पाद—पातादिव प्रौढचमूभरस्य ॥ ५२ ॥

समुल्लसद्वीररसप्रसारै—श्चलाचलैः सङ्गरतूर्यनादैः ॥
द्वयोस्तयोः सज्जितसैन्ययोश्चा—रेभे भटैरुद्भटशस्त्रशक्ति ॥ ५३ ॥

संघट्टभाजां रदिनां च कोपा—न्मिथो रदैः सद्रथिनां रथैश्च ॥
महाभटानां घनपादचारै-रन्योन्यमग्रैः समरोद्भवोऽभूत् ॥ ५४ ॥

उदायुधाः क्रोधभराः सघोषाः । स्वकीयवैरीषु च वर्मिणोऽपि ॥
दुष्प्राप्यरूपा जगतोऽथ जाता—स्तथा सहस्रांशुवदुज्ज्वलाश्च ॥ ५५ ॥

सन्नद्धकायास्तुरगाः स्वगत्या । समुच्छलन्तो वज्रवर्मयुक्ताः ॥
उच्चैरतर्क्यंत महाविपक्षै—रेवं सपक्षा इव भीतिभीतैः ॥ ५६ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.   Jun Gun Aaradhak Trust

नक्रन्ति शस्त्राण्यखिलानि तत्र । महागजेन्द्राश्च महीधरन्ति ॥
महातरङ्गन्ति तुरङ्गमाश्च । सत्पत्तयो जीवनमानुषन्ति ॥ ५७ ॥
रथः प्रकामं मकरन्ति तत्रो—द्वेले महासङ्गरसागरेऽस्मिन् ॥
तथा विमानानि नभःस्थितानि । यानन्ति गर्जन्ति च हुंकृतानि ॥ ५८ ॥युग्मम्॥
प्रवृद्धमन्युस्त्वभिमन्युवीरः । सुस्यन्दनस्थः किल वैरिसैन्ये ॥
विवेश चण्डांशुरिव क्षणेन । निर्नाशयन् वैरिमहातमांसि ॥ ५९ ॥
अमोघबाणप्रकरैः प्रकोपा—त्तं संहरन्तं स्वदलं विलोक्य ॥
बृहद्बलश्रीकृपभूमिपाला—वधावतां मुक्तशरौ रथस्थौ ॥ ६० ॥
बृहद्बलस्याभिमुखं जगामा—र्जुनांगजस्तस्य सहायतायाम् ॥
सन्त्रासयन् वैरिवितानमस्त्रैः । प्राप द्रुतं कैकटराट् कृपं च ॥६१ ॥
उभावभूतामिह युद्ध्यमानौ । भयङ्करौ सर्वचमूभटानाम् ॥
विजृंभमाणौ विविधैश्च शस्त्रैः । कृपाणकुन्तोग्रशराकरैश्च ॥ ६२ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

विजृंभिणः पार्थसुतस्य वायु--रिवाभितस्तत्र विमुक्तबाणैः ॥
चिच्छेद युद्धे रथकेतुमस्य । सूर्योग्रतेजाः स बृहद्बलश्च ॥ ६३ ॥
सुनिष्ठुरैः स्वीयरवैश्च गर्जन् । विदारयन् भूवलयं च चक्रैः ॥
आगादथो भीष्मरथो नरेन्द्र—श्रीधर्मसूनोः कटकं क्षणेन ॥ ६४ ॥

भीष्मप्रकोपात्तटिनीतनूजे । खे मंडपं कुर्वति दिव्यबाणैः ॥
चलाचलाभूत्रिपुराजसेना । क्षोभं प्रयाते खलु नौरिवाब्धौ ॥ ६४ ॥

क्रुद्धोऽभिमन्यू रभसेन शीर्षं । श्रीदुर्मुखस्य क्षितिनायकस्य ॥
गांगेयकेतुं च लुलाव तूर्णं—माच्छादयन् व्योम शरैरसंख्यैः ॥ ६५ ॥
क्रुद्धेऽथ भीष्मे रथिनो दशैवा--परे क्रुधा पांडवसैन्यमध्यात् ॥
उदायुधा रक्षितुमङ्गजातं । पार्थस्य युद्धे परिवव्रुराशु ॥ ६६ ॥
चीत्कारनादैश्च रथस्य भीमः । संक्षोभयन् वैरिगणांश्च युद्धे ॥
अथागमद्भीष्मनृपस्य बाणैः । संच्छिन्नकेतुस्त्वभिजातकोपः ॥ ६७ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jun Gun Aaradhak Trust

गदाप्रहारेण पितामहस्य । क्षणाद्रथं पर्वतवद्बभञ्ज ॥
भीमस्ततो भीष्मनृपः क्षणात्तं । शरैर्निरुच्छ्वासममुं चकार ॥ ६८ ॥
तथाविधं भीममसीमवीर्यं । दृष्ट्वार्जुनः कौरवसैन्यमुच्चैः ॥
द्राग् संहरन्नुग्ररथः कृतान्त—वद्भीष्मभूमीपतिमभ्यगाच्च ॥ ६९ ॥
विमुच्य भीमं प्रतितामहः प्राक् । मुमोच बाणानभिपार्थमुच्चैः ॥
तानन्तराले कपिकेतुराशु । चिच्छेद सूतं च रथध्वजं च ॥ ७० ॥
तयोर्महाघोररणं च तत्र । सुरासुराश्चर्यकरं बभूव ॥
सञ्जातहृत्संशयया परं नो । जयश्रिया कोऽपि वृतस्तदन्तः ॥ ७१ ॥
विनाशितस्यन्दनयुग्मयुग्मः । श्रीशालभूभृद् द्रुतमुत्तराय ॥
सुपर्णशक्तिं च मुमोच मायां—तरां तथाभूद्व्यसुरेष सद्यः ॥ ७२ ॥
कोपेन सेनापतिरेष धृष्ट—द्युम्नस्ततः सर्वबलेन तत्र ॥
दुर्योधनानीकमहापयोधिम् । ममन्थ मन्थानकशैलवद्धि ॥ ७३ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

ते पांडवाश्चाष्टमवासरेऽथ । न्यमन्त्रयन् सायमथो मिथो हि ॥
सेनापतिर्वैरिदलेऽतिभीष्मः । श्रीभीष्मभूपः स कथं च वध्यः ॥ ७४ ॥

हरिर्जगादेति ततः प्रतिज्ञा । भीष्मस्य चेयं भुवि विश्रुतास्ति ॥
षण्ढे निरस्त्रे च पराङ्मुखे च । स्त्रियां प्रहारं न करोमि चेति ॥ ७५ ॥

श्रीद्रौपदेयं कृतषण्ढरूपं । ततस्त्वमारोप्य रथे स्वकीये ॥
निरस्तशास्त्रं प्रहरेः प्रकामं । श्रीपार्थ भीष्मं तमशक्तितः सन् ॥ ७६ ॥

प्रपद्य सर्वं तदिति प्रभाते । सचक्रसेनासुभटाश्च सद्यः ॥
श्रीपांडुपुत्रा धृतराष्ट्रजाश्च । रणाङ्गणं प्रापुरमन्दवीर्याः ॥ ७७ ॥

नासीरसंस्थः सुरसिन्धुपुत्र—स्तथैव बाणैः करकैरिवाशु ॥
श्रीपांडुपुत्रान् शरभानिवोच्चै—स्तदोपदुद्राव पयोदवच्च ॥ ७८ ॥

षंढं समारोप्य रथे स्वकीये । पार्थोऽपि तूर्णं निशितैः शरौघैः ॥
गङ्गातनूजं रणकर्ममन्दं । तद्दर्शनेनाकृत जर्जराङ्गम् ॥ ७९ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.   Jun Gun Aaradhak Trust

कपिध्वजस्यैव हि विश्वमर्म—भिदः शरा नैव शिखण्डिनश्च ॥
इति ब्रुवन्नेव स भीष्मभूपो । जहौ निजप्राणमथाशु विद्धः ॥ ८० ॥

ततः पुरस्कृत्य च धार्तराष्ट्रा—स्ते कर्णमत्युल्वणपौरुषाढ्यम् ॥
युयुत्सवः सज्जितसर्वशस्त्रा । रणाङ्गणान्तर्ययुरादरेण ॥ ८१ ॥

तयोर्द्वयोर्दुर्जयसैन्ययोश्च । महाहवोऽभूद्भटकोटिघाती ॥
सुदुस्सहः सर्वजगज्जनानां । दुर्भेदरूपः सुतरां मिथश्च ॥ ८२ ॥

कर्णान्तिकानीतशरासनोद्य—द्गुणस्तु कर्णोऽर्णवसन्निनादः ॥
वाताभ्रवित्रस्तसमस्तवैरि—वर्गः पपात प्रथमं रणेऽस्मिन् ॥ ८३ ॥

प्रसारयेत् स्वीयकराननेकान् । विष्वग्यथा शीतमथोऽथ भानुः ॥
शरान् क्षिपन् वैरिषु तत्समोऽभू—त्तस्यात्मजत्वेन तदा स कर्णः ॥ ८४ ॥

परस्परं श्रीकपिकेतुकर्णा—वथो भटौ तुल्यभुजोग्रवीर्यौ ॥
शिलीमुखैस्तीक्ष्णकरैरिवार्कौ । प्रयुध्यतःस्म प्रलयोद्भवौ च ॥ ८५ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.

Jun Gun Aaradhak Trust

प्राक्कोपकम्प्रः पवनात्मजोऽप्य—रौत्सीत्तु दुःशासनमाशु वीरम् ॥
निपात्य तं क्षोणितले तदीयौ । भुजावुभौ द्रागुदपाटयच्च ॥ ८६ ॥

संवीक्ष्य दुःशासनदेहरक्तै—रक्तां भुवं भूरितमां वितन्वन् ॥
धामम्यथार्कः किल रक्तवर्णां । शिश्राय कष्टामिह वारुणीं ताम् ॥ ८७ ॥

प्रातस्ततः पार्थवधाभिलाषी । विधाय शल्यं निजसारथिं च ॥
गर्जन् भृशं शंखनिनाददंभा—दथासवान् युद्धभुवं स कर्णः ॥ ८८ ॥

क्ष्मायां दिशि व्योम्नि च वैरिकाल—शिलीमुखानां परितो वितानाः ॥
तयोरलक्ष्यन्त जनैः पयो—दधारा इवानन्यमहौजसोश्च ॥ ८९ ॥

गभस्तिभूमुक्तसरीसृपौघान् । धनञ्जयो गारुडसायकेन ॥
न्यवारयत्सर्वसुमन्त्रजात—प्रत्यस्त्रवारैरपराण्यपीति ॥ ९० ॥

प्राग्दत्तवाक्पन्नगराजशक्त्या । जघान कर्णं कपिकेतुराशु ॥
महार्णवाभ्यर्णगते दिनेशे । कृतामरैस्तत्र सुपुष्पवृष्टिः ॥ ९१ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

प्राप्ताः पुनः शल्यनृपं च सेना—पतिं विधाय द्रुतमाह्वयान्तः ॥
ततो निरुत्साहहृदः समागु—स्ते धार्तराष्ट्राश्च मृतावशिष्टाः ॥ ९२ ॥

शल्ये विमुञ्चत्यरिचित्तशल्ये । शरानमोघान् परितो रणांतः ॥
एकोऽभवत्तत्र युधि स्थिरात्मा । युधिष्ठिरः पुण्यगणप्रकृष्टः ॥ ९३ ॥

कोपाकुलः श्रीसहदेववीरः । क्रुद्धं पुरस्ताच्छकुनिनरेन्द्रम् ॥
रुरोध सद्यः शरमण्डलेन । प्रपूरयन् सर्वनभोऽङ्गणं च ॥ ९४ ॥

स्मरन् स्वचित्ते विदुरस्य वाचं । विनाशवैरं किल धर्मपुत्रः ॥
अमोघशक्त्या सफलप्रकोपा—ज्जघान शल्यं निजसैन्यशल्यम् ॥ ९५ ॥

स्वकर्मलज्जावशतोऽतिभीरु—रस्तं प्रयाते किल घर्मरश्मौ ॥
सुयोधनः क्षोणिपतिर्भयेन । नष्ट्वा विवेशाशु सरोन्तराले ॥ ९६ ॥

कृपक्ष्माभृत्कृतवर्मकाश्व—त्थामादयस्तत्र विलोकयन्तः ॥
पदानुसारेण समागताः श्री—दुर्योधनं यावदिमे वदन्ति ॥ ९७ ॥

© Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

तत्पृष्ठगास्तावदतीव वेगा—त्तत्रागताः पांडुनरेन्द्रपुत्राः ॥
सरस्तदावेष्ट्य किलैकयाक्षौ—हिण्या जगुर्वारितिरोहितं तम् ॥ ९८ ॥
युक्तं न ते वीरशिरोमणे श्री—दुर्योधनक्ष्माप पलायनं हि ॥
लज्जाकरं स्यादिह यत्कुलस्य । तत्संकटेऽपि क्रियते न सद्भिः ॥ ९९ ॥
किं शक्यते स्थातुमिह त्वया वा । रुष्टे सति श्रीकपिकेतुवीरे ॥
विद्याशरैः शोषयितुं समर्थो—ऽसौ वारिधिं तत्पुरतः सरः किम् ॥ १०० ॥
नालं भवेस्त्वं सकलैर्नियोध्धु—मेकेन केनापि च बन्धुना त्वम् ॥
युध्यस्व तच्चित्तसमीहितेन । युध्धेन बुध्यस्व ततः स्वयं च ॥ १०१ ॥
एवं निशम्याथ सुयोधनो द्राग् । जगौ मनस्वीधृतभूरिसत्वः ॥
गदायुधेनाहमहो नियोत्स्ये । सुदोष्मता भीमभटेन साकम् ॥ २ ॥
श्रीपांडुपुत्रै रभसात्तदङ्गी—कुर्वद्भिरेतैः सरसोऽथ तस्मात् ॥
तत्कालमाविर्भवतिस्म वारि—चारीव वेगेन जयाशया सः ॥ ३ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

परेषु सर्वेषु रणेऽत्र सभ्यी—भूय स्थितेषूद्धतदोर्बलौ तौ ॥
अधावतां योद्धुमलं गदाभ्यां । दुर्योधनश्रीपवनांगजातौ ॥ ४ ॥
तौ वञ्चयन्तावितरेतरं स्म—द्गदाप्रहारानखिलान् समन्तात् ॥
कोपारुणास्यौ द्युसदामपीमौ । दुःप्रेक्ष्यरूपौ सुतरामभूताम् ॥ ५ ॥
कोपादथोत्पातविधिप्रवीणो । निहत्य भीमो गदया पदोस्तम् ॥
दुर्योधनं क्षोणितले रयेण । न्यपातयद् वृक्षमिव प्रचण्डम् ॥ ६ ॥
वसुन्धरायां पतितस्य तस्य । भीमस्तु मौलिं निजपादघातैः ॥
अचूर्णयच्चानुचितं विलोक्य । तच्चेतसि क्रोधमवाप रामः ॥ ७ ॥
पित्रादिभीत्याथ च पांडुपुत्रान् । कोपं दधानः स्वहृदि प्रकामम् ॥
नोवाच किञ्चिन्मुखतस्तथापि । विनिर्ययौ क्वापि बलो हि खिन्नः ॥ ८ ॥
स्वसैन्यरक्षाकृतयेऽथ तेऽपि । श्रीद्रौपदेयं च शिखण्डिनं च ॥
नियुज्य कृष्णानुगताः क्षणेन । ययुर्बलं सांत्वयितुं विधिज्ञाः ॥ ९ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jun Gun Aaradhak Trust

अयोऽप्यमी श्रीकृतवर्मभूपा—श्वत्थामविप्रेन्द्रकृपाभिधानाः ॥
सुयोधनं द्रष्टुमथो हि ताव—दुपाययुर्दीनमुखा रणोर्वीम् ॥ १० ॥
तथाविधं तं च निरीक्ष्य निन्दं—तः स्वं नरेन्द्रं जगुरादरात्ते ॥
स्वामिन् प्रसीदादिश नोऽथ येना—द्यापि द्रुतं पांडुसुतान्निहन्मः ॥ ११ ॥
तेषां च तद्वाक्यमथो निशम्य । हृष्टाशयः श्रीगुरुधार्तराष्ट्रः ॥
तान् संस्पृशन् पाणितलेन तूर्णं । निसृष्टवांस्तन्निधनाय कोपात् ॥ १२ ॥
गत्वाथ शून्ये कटके किलैते । शिखण्डिभूपद्रुपदात्मजौ च ॥
चिरेण युध्ध्वा च निहत्य पांडु—पुत्रभ्रमेणापि च पांडवेयान् ॥ १३ ॥
ततः समानीय शिरांसि तेषां । सुयोधनाग्रे ह्यमुचन्नथामी ॥
विज्ञाय तानीह तदा शिशूनां । विखिन्नचित्तः पुनराह तेषाम् ॥ १४ ॥
धिक् धिक् शिशूनां हि शिरांसि किन्त्वा—नीतानि युष्माभिरहो ममाग्रे ॥
भाग्यानि तादृंशि न मे हि सन्ति । यैः पांडवानां निधनं भवेद्गोः ॥ १५ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

इत्युच्चरन्नेव स वेदनार्त्तः । सुयोधनः क्षिप्रमवाप मृत्युम् ॥
विलज्जितास्ते हि कृपादयोपि । जग्मुः क्वचिच्छोकनिमग्नचित्ताः ॥ १६ ॥
इतोऽनुकूल्यैः स्वकभक्तिवाक्यैः । श्रीरौहिणेयं किल पांडुपुत्राः ॥
प्राप्ताः स्वसैन्ये स्वसुताम् हतांश्च । मत्वातिशोकं दधुरात्मचित्ते ॥ १७ ॥
तेषां तथा श्रीधृतराष्ट्रजानां । तथा परेषां नृपपुंगवानाम् ॥
सरस्वतीशैवलिनीसमीपे । तैः प्रेतकार्याणि च चक्रिरे द्राग् ॥ १८ ॥
संतुष्टचित्तैरथ रामकृष्णा--दिभिर्दशाहीनुमतैः सबन्धुः ॥
श्रीधर्मपुत्रः स्वकहस्तिनाग--पुरेऽभिषिक्तः पुनरुत्सवेन ॥ १९ ॥

दोर्दण्डार्जितविश्ववैरिविजयान् श्रीद्रोणगङ्गाभव—
श्रीकर्णादिनृपान् विजित्य समरे श्रीकौरवाणां बलात् ॥
निर्मथ्यामितसैन्यसागरमलं जाता जयश्रीवराः ।
साम्राज्यं परितन्वति निजपुरे पश्चापि ते पांडवाः ॥ २० ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jun Gun Aaradhak Trust

इति तपागच्छाधिराजश्रीसोमसुन्दरसूरिसन्ताने सकलवाचनाचार्यचक्रमण्डलिशिरोमणि-
पण्डितश्रीसाधुविजयगणिशिष्यपरमाणुपण्डितश्रीशुभवर्धनगणिविरचिते-
पांडवचरित्रे महाकाव्ये श्रीकौरवादिक्षयश्रीपांडवजयभवनपु-
नाराज्योपवेशननामषष्ठः सर्गः समाप्तः ॥श्रीरस्तु॥

॥ अथ सप्तमः सर्गः प्रारभ्यते ॥

सम्प्राप्तसाम्राज्यसमग्रलाभाः । श्रीपांडवाः खण्डितवैरिदन्ताः ॥
अथोल्लसन्नीतिबलेन नित्यं । प्रजाः स्वकीयाः परिपालयन्ति ॥ १ ॥
अथान्यदा श्रीजिनधर्ममर्म—विद्धर्मपुत्रः सुपवित्रगात्रः ॥
जाताघभीतिर्निजबान्धवेभ्यः । सदा हितैषीति जगाद सद्यः ॥ २ ॥
पांडुः पिता नस्त्रिदशोऽथ भूत्वा—गत्यावदद् ह्योदिवसे ममेति ॥
वत्सा भवद्भिर्निजगोत्रघाता—दिकं महापापमकारि घोरम् ॥ ३ ॥

P. P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

तत्पापपूराद्भवतामनन्त—दुःखप्रपूर्णे नरके प्रपात ॥
भावी ततो मे मनसीति चिन्ता । सुता भविष्यन्त्यतिदुःखिनो धिक् ॥ ४ ॥
तद्ज्ञापनायेति समागमं च । तत्पापशान्त्यै कुरुताशु धर्मम् ॥
कृतेन येनाथ तमोहरेण । न स्यात प्रपातो नरकावटे वः ॥ ५ ॥

ततः समुत्पन्नभयेन पृष्टं । मयेति कः सोऽस्ति पितुर्विशुद्धः ॥
धर्मोऽघहन्ता किल येन न स्याद् । दुःखप्रदे नो नरके प्रपातः ॥ ६ ॥

स्नेहात्ततः प्राह च पांडुदेवः । सुता जिनोक्तः करुणाप्रधानः ॥
धर्मो जगज्जन्तुहितः समस्त—दुःखार्णवोद्धारविधौ समर्थः ॥ ७ ॥
यतीश्वरश्राद्धविभेदतः स । द्विधार्हतोक्तः खलु सौख्यहेतुः ॥
गुप्तित्रयं पञ्चमहाव्रतानि । धर्मः स साधोः समितियुतश्च ॥ ८ ॥
सम्यक् तदाराधनतो यतीना—मुत्कृष्टतः स्यात्फलमेष मोक्षः ॥
जघन्यतः स्वर्गसमग्रलक्ष्मी—फलं भवेच्छुद्धतमक्रियाणाम् ॥ ९ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

चतुस्त्रिपञ्चप्रमितात्मशिक्षा—गुणाणुरूपव्रतभेदरूपः ॥
सुश्राद्धधर्मोऽपि च देवलोक—सौख्यप्रदः स्यादपरो विशुद्धः ॥ १० ॥
ततोऽधुना पापभरापहारी । सुश्राद्धधर्मः क्रियतां भवद्भिः ॥
प्राप्ते तपस्यासमयेऽथ कार्यः । सुसाधुधर्मः किल शुद्धभावात् ॥ ११ ॥
कक्षीकृतेऽस्मिंश्च मयाथ पांडु—देवोऽगमत्तुष्टमनाः पदं स्वम् ॥
ततः कुरुध्वं जिनराजधर्मं । पित्रोदितं पापविनाशनाय ॥ १२ ॥
ज्येष्ठस्य बन्धोर्द्रुतमायतिश्री—करं हरं सर्वतमोभराणाम् ॥
निशम्य वाक्यं किल भीममुख्याः । कुर्वन्ति पुण्यं शिवसौख्यकारि ॥ १३ ॥
पश्चापि ते श्रावकशुद्धधर्म—पराः पराक्षोभ्यतरस्वभावाः ॥
विनश्वरां लोलतमां च लक्ष्मीं । मत्वाथ दाने सुमतिं च चक्रुः ॥ १४ ॥
क्षेत्रेषु सप्तस्वपि सद्विहारा । जैनाः प्रतिग्राममतिप्रमाणाः ॥
तैः कारिता लक्षमितानि जैन—बिम्बानि रूप्यादिमयानि चेह ॥ १५ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

ते लेखयन्तिस्म जिनोक्तशास्त्र—सत्पुस्तकानि स्वककर्मशुद्धयै ॥
भक्तिं प्रचक्रुश्च चतुर्विधस्य । संघस्य वस्त्राशनमुख्यभावैः ॥ १६ ॥
शुद्धाशनाद्यैर्बहुपात्रपोषं दीनोद्धृतिं च द्रविणैरगण्यैः ॥
उद्घोषणापूर्वमथ स्वकीय—देशेष्वमारिं किल कारयन्ति ॥ १७ ॥
द्यूतादिसप्तव्यसनानि लोके । ततो महद्दुर्गतिदुःखदानि ॥
निषेधयन्तिस्म जिनालयेषु । पूजादिकृत्यानि च ते च कुर्युः ॥ १८ ॥
शत्रुंजयादौ वरतीर्थमुख्ये । जिनेन्द्रयात्राकरणेन तावत् ॥
क्षयं जनानाममलाशयानां । हत्यादिपापान्यखिलानि यांति ॥ १९ ॥
गुरोर्मुखादित्यवधार्य सद्य—स्ते पांडवाः स्वं मलिनं च मत्वा ॥
यात्राकृते तत्र विशेषतश्चो—त्साहं प्रकुर्वन्ति विचारपूर्वम् ॥ २० ॥
दशार्हरामाच्युतमुख्यराज्ञा । ततः समाह्वानकृते स्वदूताः ॥
सम्प्रेषितास्तैरथ तीर्थयात्रा—कृते समागुः क्षितिपा अनेके ॥ २१ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

ततो गृहीत्वा मिलतामितश्री—संघं चतुर्भेदममन्दभावाः ॥
श्रीपुण्डरीकाचलतीर्थयात्रा—कृतेऽथ चेलुः किल पांडवास्ते ॥ २२ ॥
पुरे पुरे जैनविहारवाराः । समुद्ध्रियन्तेऽध्वनि तैरुदाराः ॥
नानाप्रकाराणि च याचकेभ्यो । दानान्यदीयन्त दयार्द्रचित्तैः ॥ २३ ॥
विशुद्धभावेन चतुर्विधस्य । संघस्य भक्तिं वसनाशनाद्यैः ॥
कुर्वन्ति ते स्नात्रमहांश्च देवा—लयेषु रूप्यादिमयेषु नित्यम् ॥ २४ ॥
गायन्ति गीतानि गणा जनानां । नृत्यन्ति पात्राणि जिनालयेषु ॥
वाद्यान्यसंख्यानि च वादयन्ति । मुदा सदा भावभृतोऽत्र संघे ॥ २५ ॥
सुखासनस्थाः किल केऽपि दिव्य—गजाश्रिताः केऽपि तुरङ्गमस्थाः ॥
पदचारिणः केऽपि जिनार्चनेषु । समुत्सुकास्तत्र चलन्ति लोकाः ॥ २६ ॥
शत्रुंजयाद्रेस्तलहट्टिकायां । संघः समागात्सुमहैः क्रमेण ॥
दृष्ट्वैनमद्रिं च जहर्ष सोऽपि । तथा यथा सर्वविदेव वेद ॥ २७ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jun Gun Aaradhak Trust

ततो दशार्हैर्बलकेशवाभ्यां । सहाभिषेकः क्रियते सुलग्ने ॥
संघाधिपत्यस्य सबांधवस्य । श्रीधर्मपुत्रस्य महामहेन ॥ २८ ॥
ततः प्रभाते विमलाचलं तं । समस्तसंघेन स संघनेता ॥
आरोहति प्राक्तनकर्मनाशं । पदे पदेऽसौ तनुते प्रकामम् ॥ २९ ॥
क्रमेण तीर्थाधिपतेर्विहार*—द्वारि प्रमोदेन जगाम संघः ॥
दृष्ट्वा जिनं केऽपि लुठन्ति भूमौ । नृत्यन्ति केचिद्घनमुच्छलन्ति ॥ ३० ॥
अघौघघाताय च सर्वसंघ—लोकः प्रकामं जिनमादिदेवम् ॥
पूर्वं समुत्पन्नमुदा सुगन्ध—पुष्पादिभिः पूजयतिस्म भक्त्या ॥ ३१ ॥
प्रातस्ततः सङ्घजनैरुपेतः । सङ्घाधिपः स्नात्रमहं व्यधात्तम् ॥
विलोकितुं यं त्रिदशाः समग्रा—स्ततो हि जानेऽनिमिषा बभूवुः ॥ ३२ ॥
आरात्रिकं मङ्गलदीपकं च । मुदा ध्वजारोपमथो विधाय ॥
दीनादिदानानि तथा प्रदायो—त्ततार शैलान् मुदिताशयः सः ॥ ३३ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

संघं समस्तं परिपोष्य भोज्य—वस्त्रादिभिः श्रीहरिराममुख्यम् ॥
सबन्धुरायोज्य करौ स धर्म—जन्मा मुदा विज्ञपयत्यदः प्राक् ॥ ३४ ॥
प्रजाः समस्ताः शृणुतास्मदीयं । वाक्यं भवद्भिर्यदि कथ्यतेऽत्र ॥
अथोध्धृतिं सम्प्रति कारयामि । तीर्थावतंसे विमलाचले तत् ॥ ३५ ॥
श्रीरामकृष्णप्रमुखैस्तु सङ्घ—लोकैः समस्तैरपि हृष्टचित्तैः ॥
तस्य प्रदत्तानुमतिस्ततोऽसौ । स्वसिद्धकार्यैः सुतरां जहर्ष ॥ ३६ ॥
स्वासंख्यवित्तव्ययतो विहारो—द्धारं ततोऽल्पैर्दिवसैर्विदध्रुः ॥
ते पांडवास्तत्र सुगन्धभावै—श्चक्रुः पुनर्लैप्यमयीं जिनार्चाम् ॥३७॥
तत्र प्रतिष्ठां वरदत्तनाम—गणेश्वरेणोत्सवपूर्वमेते ॥
वितन्वते भूरिधनव्ययेन । सुरासुराश्चर्यकरीं गरिष्ठाम् ॥ ३८ ॥
श्रीरैवताद्रावथ नेमिनाथं । चन्द्रप्रभं देवकपत्तने च ॥
श्रीसुव्रतं श्रीभृगुकच्छके च । सोपारके नाभितनूजदेवम् ॥ ३९ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jun Gun Aaradhak Trust

प्रणम्य पूजादिविधानपूर्वं । श्रीधर्मजन्मा सहसङ्घलोकः ॥
श्रीद्वारिकायां पुरि सन्निभायां । स्वर्गस्य सम्प्राप महामहेन ॥ ४० ॥ युग्मम् ॥

श्रीकामपालाच्युतमुख्यभूपैः । संघेन सार्धं किल पांडवानाम् ॥
व्यधायि नानाविधवस्त्रभूषा—दिव्याशनाद्यैरिह भूरिभक्तिः ॥ ४१ ॥

ततः कियद्भिर्दिवसैः ससङ्घः । श्रीधर्मसूनुर्घनपुण्यपुण्यः ॥
शृङ्गारिते स्वीयपुरे स बन्धु—महोत्सवैर्भूरितरैरवाप ॥ ४२ ॥

नानाविधाहारसुवर्णरत्ना—लङ्कारसारांबरवारदानैः ॥
सङ्घस्य भक्तिं विविधां विधाय । युधिष्ठिरस्तं व्यसृजत्क्रमेण ॥ ४३ ॥

यात्राकृतिप्रास्तसमस्तपापा—स्ते पांडवाः प्राप्तयशःप्रतापाः ॥
ततः प्रकुर्वन्ति सुरेन्द्रराज्य—प्राज्यं च साम्राज्यमतीव रम्यम् ॥ ४४ ॥

कुर्वत्सु साम्राज्यममीषु लोकाः । शोकोज्झिताः स्वर्गिसमा बभूवुः ॥
ग्रामास्तु सर्वे सुरलोकशोभां । सदा दधानाः सुखिनश्च जाताः ॥ ४५ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

नेतिर्न दुर्भिक्षमथ स्वराष्ट्र—भीतिस्तथा नो परचक्रभीतिः ॥
नाकालमृत्युश्च भवन्त्यमूनि । कदापि लोकेषु न येषु सत्सु ॥ ४६ ॥
स्वमण्डलेभ्यः किल यैरनीति—कुकामिनीयं परिवासितोच्चैः ॥
तथा यथा तद्रिपुराजदेशान् । शिश्राय सेर्ष्याकुलितेव सद्यः ॥ ४७ ॥
कुर्वत्सु राज्यं खलु येषु सत्सु । विमुच्य तद्देशनिवासिलोकान् ॥
गता रिपूणां खलु देशभागे । संक्षुब्धचित्ताः परमोषिणश्च ॥ ४८ ॥

संख्यातीतधनव्ययेन सुभगां यात्रां च शत्रुञ्जये । तीर्थोद्धारमथो विधाय विविधाश्चर्यप्रदैरुत्सवैः ॥
श्रीसङ्घस्य चतुर्विधस्य विविधां भक्तिं च कृत्वा पुनः । संप्राप्ताः स्वपुरे तु पांडुतनयाः कुर्वंति पुण्योत्सवं ॥

इति तपागच्छाधिराजश्रीसोमसुन्दरसूरिसन्ताने सकलवाचनाचार्यचक्रमण्डलिशिरोमणि-
पण्डितश्रीसाधुविजयगणिशिष्यपरमाणुपण्डितश्रीशुभवर्धनगणिभिर्विरचिते
पांडवचरित्रे महाकाव्ये शत्रुञ्जययात्रातीर्थोद्धारकरणादिपुण्य-
विधाननाम सप्तमः सर्गः समाप्तः॥श्रीरस्तु ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

॥ अथाष्टमः सर्गः प्रारभ्यते ॥

सहोदरैः सार्धमथान्यदा श्री—धर्माङ्गजे संसदि सन्निषण्णे ॥
परिभ्रमन् भूवलये समस्ते । श्रीनारदर्षिः सहसा जगाम ॥ १ ॥
नानाविधां भक्तिमथो विधाय । श्रीपाडुपुत्रैर्मुदिताशयैस्तैः ॥
सन्तोषमासादित एवमुच्चै—रालापितोऽसौ श्रमणावतंसः ॥ २ ॥
मुनीश के के विषया भवद्भिः । पवित्रिताः पादरजोभरेण ॥
सम्प्रापिता भूरितरं प्रमोदं । के के नरेन्द्रा निजवाग्विलासैः ॥ ३ ॥
सर्वत्र देशेषु परिभ्रमद्भि—र्भवद्भिराश्चर्यममन्दमार्य ॥
व्यलोकि किं किं भवतां च कापि । व्यथामितासौख्यकरी न वास्ति ॥ ४ ॥
मुनिर्निशम्येति जगाद हृष्ट—चेता अहो पांडुनरेन्द्रपुत्राः ॥
दृष्टा मया सद्विषया ह्यनेके । श्रियास्ति तुल्यो विषयो हि नान्यः ॥ ५ ॥
सन्त्यत्र भूमौ विविधा नरेन्द्रा । दोर्दण्डखण्डिकृतवैरिवृन्दाः ॥
धर्मश्रिया शुद्धनयश्रिया वा । युष्मत्समः कोऽपि नृपो न दृष्टः ॥ ६ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

दृष्टानि सर्वत्र कुतूहलानि । नानाविधानि भ्रमता मयेह ॥
युष्मच्चरित्रादपरं किमस्ति । मनोहरं चित्रमहो जनानाम् ॥ ७ ॥
जिनोक्तधर्मोद्यतमानसैश्च । बाह्यान्तरङ्गाणि भवद्भिरुच्चैः ॥
विघ्नान्यशेषाणि विनाशितानि । कुतोऽन्यथा नो भवतीह भूपाः ॥ ८ ॥
प्रोच्यैवमुत्थाय ततस्तदन्तः—पुरं मुनीन्द्रः सहसा जगाम ॥
विशुद्धशीलव्रतधारकाणां । यन्नारदानां स्खलनं भवेत् क्व ॥ ९ ॥
कृष्णा तमायान्तमथो विलोक्य । व्यचिन्तयच्चेतसि चेति नूनम् ॥
कुलिङ्गिनां हि प्रतिपत्तिमुच्चैः । कृता स्वधर्मं मलिनीकरोति ॥ १० ॥
ततो विचार्येति तया न कापि । विनिर्मिता सत्प्रतिपत्तिरस्य ॥
ततोऽतिरुष्टः स जगाम जैन—धर्मोज्झितानां सुलभः प्रकोपः ॥ ११ ॥
विचिन्तयत्येष महानमुष्या—श्चित्ते महानर्थकरः प्रकामम् ॥
गर्वः श्रियां भूरिपराक्रमौकः—स्ववल्लभानां च समस्ति नूनम् ॥ १२ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jun Gun Aaradhak Trust

निराकरिष्यामि ततोऽहमस्या । गर्वं समुत्प्लुत्य ततो मुनीन्द्रः ॥
स धातकीखण्डगतेऽमरादि—कङ्कापुरि श्रीभरते जगाम ॥ १३ ॥

तत्रास्ति पद्मोत्तरनामभूपः । स्त्रीलोलचेता भुजवीर्यवर्यः ॥
तपोधनोऽसौ सहसा सभायां । समागमत्तस्य नरेश्वरस्य ॥ १४ ॥

दत्वासनं स्वागतपृच्छनादि । कृत्वा च सन्तोष्य फलाशनाद्यैः ॥
तपोधनं तं परिपृच्छतिस्म । सुविस्मितः क्षोणिपतिर्मुदैवम् ॥ १५ ॥

अन्तःपुराणि भवता भ्रमता नृपाणां । नानाविधानि विधिना च विलोकितानि ॥
कस्यापि भूमिरमणस्य ममावरोध—रूपोपमं क्वचन दृष्टमिदं मुनीश ॥ १६ ॥

स्मित्वाथ किञ्चिन्मुनिराह भूप । त्वं कूपमंडूकसमोऽसि नूनम् ॥
यदीदृशोऽपि क्षितिपावरोधे । ते मानसेऽखर्वतमोऽस्ति गर्वः ॥ १७ ॥

एतस्य तुल्यं भरतस्य जम्बू—द्वीपस्थितं श्रीभरतं समस्ति ॥
श्रीपांडवाः पञ्च च हस्तिनाग—पुरे प्रचण्डाः किल सन्ति तत्र ॥ १८ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

तेषां नृपाणामवरोधमध्ये । या द्रौपदीनाम कलत्रमस्ति ॥
त्रैलोक्यनार्यः सकलास्तदीय—सादृश्यभावं परितन्वते न ॥ १९ ॥

कलिप्रियोऽसौ मुनिरेवमुक्त्वा । स्वच्छन्दचारो गगने जगाम ॥
तद्रूपमत्यद्भुतमेष राजा । श्रुत्वाभवत्काममनङ्गतप्तः ॥ २० ॥

तत्कार्यसिद्ध्यै त्रिदशं च कञ्चि—दसौ समराधयतिस्म भक्त्या ॥
दिनैः कियद्भिः स च कल्पितार्थ—स्तुष्टोऽवदत्तं च वरं वृणीथाः ॥ २१ ॥

जगाद भूमान्मुदितः प्रकामं । तां द्रौपदीमानय दिव्यरूपाम् ॥
देवोऽवदन्मूढ किमर्थमेतां । महासतीमानयसीह तूर्णम् ॥ २२ ॥

सुरासुरेन्द्रा अपि नैव यस्याः । शीलव्रतं खण्डितुमीश्वराः स्युः ॥
भूमीपते कीटकसन्निभस्त्वं । कियांस्तदग्रे त्यज तत्तदाशाम् ॥ २३ ॥

कदाग्रहं तं न यदा क्ष्माभृ—न्मुञ्चत्ययं मूढतयातिरागी ॥
वचोनिबद्धेन सुरेण तेना—नीता द्रुतं तत्र च याज्ञसेनी ॥ २४ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

समग्रनारीगणरूपगर्वा—पहारदक्षां द्रुपदात्मजां ताम् ॥
स्वं सिद्धकार्यं किल मन्यमानो । दृष्ट्वाथ राजा सुतरां जहर्ष ॥ २५ ॥

इतश्च ते पांडुसुताः प्रभाते । स्ववल्लभां तामविलोक्यगेहे ॥
ततो भृशं व्याकुलमानसा हि । देशेषु सर्वत्र विलोकयन्ति ॥ २६ ॥

ग्रामे पुरेऽरण्यमहानिकुञ्जे । शैलेषु सर्वासु नदीगुहासु ॥
सर्वत्र सा तैश्च विलोकितापि । न क्वापि दृष्टा सुरवल्लरीव ॥ २७ ॥

ततोऽतिदुःखाकुलिताशयास्ते । मिथः प्रकामं परिचिन्तयन्ति ॥
न ज्ञायते केन सुरेण विद्या—धरेण वा क्वापि हृता प्रिया नः ॥ २८ ॥

समग्रशक्तिप्रबलं यदूनां । पतिं विना श्रीद्रुपदात्मजायाः ॥
शुद्धिः समग्रा न हि भाविनी न—स्ततो व्रजामः किल तत्समीपम् ॥ २९ ॥

ततो विमृश्येति विखिन्नचित्ता—स्ते पांडवाः कृष्णमुपाययुश्च ॥
चिन्ताप्रयुक्तान् किल तान् विलोक्य । संभ्रान्तचेता हरिमेवमाह ॥ ३० ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

लोकोत्तरौजोभरधारिणां वः । सम्भाव्यते वैरिपराभवो न ॥
का नाम चिन्ता भवतां तदस्ति । ययार्त्तिरेवं खलु दृश्यतेऽद्य ॥ ३१ ॥
प्रियापहाराधिकजातलज्जा । नम्रानना: पांडुसुतास्तदग्रे ॥
कृष्णास्वरूपं कथयन्ति सम्यग्—यतः स्वभावे कथिते च सिद्धिः ॥ ३२ ॥
विज्ञाय कृष्णापहृतिस्वरूपं । तदास्यतः खिन्नमना मुकुन्दः ॥
विचिन्तयत्यात्महृदीह याव—त्तावत्समागात्किल नारदर्षिः ॥ ३३ ॥
चिन्तातुरत्वेन तदा स्वकीया—ऽविज्ञातसत्यागमनं रमेशम् ॥
तपोधनेन्द्रः स जगाद सद्य—श्चिन्तास्ति का पुण्यजनोचिता ते ॥ ३४ ॥
श्रुत्वेत्यथो विष्णुरवग्मुनीश । सर्वत्र विश्वे भ्रमतः सतस्ते ॥
क्काप्यागमद् दृष्टिपथं च कृष्णा । श्रुत्वेन्यवक् चक्रधरं शमीशः ॥ ३५ ॥
द्वीपे द्वितीये भरतस्थितायां । पुर्यां मुकुन्दामरकंकिकायाम् ॥
पद्मोत्तरान्तःपुरके व्यलोकि । कृष्णासमा कापि मया मृगाक्षी ॥ ३६ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jun Gun Aaradhak Trust

तदा मया चिन्तितमेतदेषा । श्रीपांडवानां दयिता कुतोऽत्र ॥
समागता किश्च पुनर्विमृष्टं । कृष्णा न चैषा ह्यपरा न काचित् ॥ ३७ ॥
जनार्दन त्वत्परिपृच्छनान्मे । सुनिर्णयोऽभून्मनसीति गाढम् ॥
सा द्रौपदी चैव ततस्त्वया तत् । कार्यं स्वचित्ते प्रतिभासते यत् ॥ ३८ ॥
उक्त्वेति सद्यः स च नारदर्षि—र्जगाम पक्षीव कलिप्रियः खे ॥
हरिर्जगौ पांडुसुतानिहैवं । हे बाधवा ब्रूत करिष्यते किम् ॥ ३९ ॥
द्वीपो द्वितीयः क च स द्विलक्ष—स्वर्योजनांतर्लवणाब्ध्यगम्यः ॥
वयं पुनर्भूमिचराः प्रकामं । कृत्यं ततोऽसाध्यमिदं हि जातम् ॥ ४० ॥
असाध्यमेतद्भवता विनैव । न शक्यते साधयितुं च कृत्यम् ॥
परैः समर्थैरपि यादवेन्द्र । श्रीपांडवाः प्राहुरिदं तदग्रे ॥ ४१ ॥
हरिः सगर्वः पुनराह वत्साः । स्वच्छाशयास्तिष्ठत तिष्ठताहो ॥
कार्यं गरीयस्तरमेतदेवं । कार्यं मया कष्टकरैरुपायैः ॥ ४२ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

तत्कालमुक्त्वेति हरिः समुद्रा—धिष्ठातृदेवं मनसीह कृत्वा ॥
मुक्ताशनः श्रीजिनराजपूजा—पूर्वं कुशास्तरमारुरोह ॥ ४३ ॥

ततस्तदेकाग्रतया स्वपुण्य—प्राग्भारयोगाच्च दिने तृतीये ॥
प्रत्यक्षतामेत्य समुद्रदेवः । प्राहाच्युतं तं च वरं वृणीष्व ॥ ४४ ॥

द्वीपे द्वितीयेऽमरकङ्किकायां । पुर्यां नय त्वं सह पांडुजैर्माम् ॥
पद्मोत्तरं भूमिपतिं निहत्य । यथा हि कृष्णामहमानयामि ॥ ४५ ॥

देवोऽवदन्मेऽतिशयेन षड्भी—रथैरतिक्रम्य पयोधिमेनम् ॥
तस्यां नगर्यां निजकार्यसिद्धिं । कृत्वा सबन्धुरथ शीघ्रमागाः ॥ ४६ ॥

विसर्ज्य देवं मुदितः प्रभाते । सपांडवः पारणकं विधाय ॥
द्वीपं द्वितीयं प्रति षड्रथैर्द्राग् । हरिश्चचालाचलसत्त्वशाली ॥ ४७ ॥

चलन् पयोधौ स्थूलभूवदेष । तस्यामरस्यातिशयेन सद्यः ॥
गोपीपतिः प्राप च नारदोक्त—पुर्या वने पांडुसुतैः समेतः ॥ ४८ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jun Gun Aaradhak Trust

तत्रोपवेश्याधिकहृष्टचित्तान् । श्रीपांडवानेवमथाह जिष्णुः ॥
वनेऽत्र भो तिष्ठत याज्ञसेनीं । समानये तूर्णमरिं विजित्य ॥ ४९ ॥
श्रुत्वा हरेर्वाक्यमथातिहृष्टा—स्ते पांडवाः प्राहुरिदं च बन्धो ॥
कार्याणि सर्वाण्यतिदुष्कराणि । सेत्स्यन्ति नूनं भवता सता नः ॥ ५० ॥
परं महद्भिर्निजशक्तिरुच्चैः । प्रयोजनीया निजकार्यसिद्ध्यै ॥
तस्यां गतायां निजकार्यसिद्धि—कृतेऽथ विज्ञप्यमिदं निजेभ्यः ॥ ५१ ॥
कृत्येऽत्र नस्तूर्णमथादिश त्वं । युष्मत्प्रसादाद् द्रुतमेव भावि ॥
पश्चाद्भवानेन समग्रकार्य—सिद्धौ समर्थः सुतरां समस्ति ॥ ५२ ॥
ततस्तदादेशमवाप्य पांडु—पुत्रा रथस्थाः प्रति तं प्रचेलुः ॥
तदागतिं दूतमुखाद्विमत्य । पद्मोत्तरो द्राग्बहिराययौ च ॥ ५३ ॥
आगच्छतस्तान् समराय दृष्ट्वा । तेनातिरुष्टेन नरेश्वरेण ॥
सन्दर्शितुं स्वीयबलं च किञ्चि—न्मृगेन्द्रनादो भयकृत्कृतश्च ॥ ५४ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

तेजोऽस्तहंस्तेऽस्य च काकनाशं । नष्टा यथा पांडुनरेन्द्रपुत्राः ॥
नो रक्ष रक्षेति भृशं ब्रुवन्तो । जनार्दनं शिश्रियुराशु भीताः ॥ ५५ ॥
चित्ते भयं मा कुरुतेदृशं भो । कोऽयं मदग्रे किल कीटकाभः ॥
उक्त्वेति सद्यो हरिभीष्ममूर्ति—र्हरिस्तु तत्सन्मुखमाययौ द्राग् ॥ ५६ ॥
रे रे दुराचार पराङ्गनाङ्ग—संगाभिलाषिन् क्व च यासि पापिन् ॥
नूनं कथाशेषमहं करिष्ये । त्वां साम्प्रतं सर्वसुतादियुक्तम् ॥ ५७ ॥
प्रोच्येति हक्कां किल तां मुमोच । हरिर्हरेर्नादनिभां हि पूर्वम् ॥
यया तदीयं प्रबलं च सैन्यं । ननाश सर्वं करिणां घटावत् ॥ ५८ ॥
कल्पांतकालस्य कृशानुकल्पं । दृष्ट्वा तमायान्तमभि प्ररुष्टम् ॥
पद्मोत्तरो भूरिभयादनश्यत् । कस्तादृशानां पुरतोऽथ तिष्ठेत ॥ ५९ ॥
प्रकारमध्ये त्वरितं प्रविश्य । स दापयामास पुरीप्रतोलीः ॥
शौरिस्तदा भीषणनारसिंह—रूपं विधायागमदस्य पृष्ठौ ॥ ६० ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

दत्ताः प्रतोलीः सकला विलोक्य । स्वक्रोधवह्नौ हि तमाहुतिं प्राग् ॥
स कर्तुकामः स्वपदप्रहारात् । प्रपात्य ता वै सकला मुकुन्दः ॥ ६१ ॥
प्रविश्य पुर्यां नगरीजनानां । भीतिं प्रभूतां जनयन्निकामम् ॥
रूपेण तेनाधिकभीषणेन । नरेश्वरद्वारि जगाम सद्यः ॥ ६२ ॥ युग्मम् ॥
सुभीषणाकारधरं नरं त—मायान्तमालोक्य भयाकुलात्मा ॥
अप्राप्य चान्यं स तदा शरण्यं । कृष्णां हि भूपः शरणीचकार ॥ ६३ ॥
कृष्णासमीपस्थमिमं विलोक्य । हरिर्जगादेति महापराधिन् ॥
पद्मोत्तर प्रौढमिदं कुकर्म । कृत्वा त्वयैषा शरणीकृतारे ॥ ६४ ॥
महासतीयं शरणीकृता चेत् । त्वया स्यात्सर्वनृपाधमारे ॥
महापराधेऽपि मयाधुना त्वं । मुक्तोऽसि तन्मास्म भयं विधेहि ॥ ६५ ॥
ततः समादाय स कैटभारि—स्तां द्रौपदीं पांडुनृपात्मजेभ्यः ॥
समर्पयामास ततोऽतिहृष्टा—स्ते तं नमन्तिस्म सुविस्मिताश्च ॥ ६६ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

सम्पूरयित्वा निजपाञ्चजन्यं । शंखं हरिः पांडुसुतैरुपेतः ॥
स्वकार्यसिद्ध्या घनतुष्टचित्त—स्ततोऽथ पश्चाद्वलते च यावत् ॥ ६७ ॥
तत्कम्बुनादं च निशम्य तस्य । द्वीपस्य तीर्थेशसभानिविष्टः ॥
सम्भ्रान्तचित्तः सुतरां च विष्णु—रुवाच तीर्थेशममन्दभक्तिः ॥ ६८ ॥
केनेदृशः श्रीजिन पाञ्चजन्य—नादः कृतः सर्वबलापहारी ॥
जिनेन कृष्णागमनादिवृत्तं । सर्वं तदग्रे कथितं तदैव ॥ ६९ ॥
विष्णुः पुनः प्राह :जिनेश तत्र । प्राप्तस्य मे तन्मिलनं च भावि ॥
किं तीर्थकृच्चाह तदीयकम्बु—नादेन ते तन्मिलनं न साक्षात् ॥ ७० ॥
ततः समुत्थाय हरिस्तु तूर्णं । सम्प्रस्थितोऽसौ मिलनाय तस्य ॥
पयोधिकण्ठं च जगाम यावत् । कृष्णस्तु दूरं जलधौ जगाम ॥ ७१ ॥
महाध्वजं स्यन्दनसत्कमस्य । स धातकीखण्डहरिर्विलोक्य ॥
हृष्टः स्वचित्ते स्वकपांचजन्य—शंखस्य नादं सुतरां चकार ॥ ७२ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.   Jun Gun Aaradhak Trust

स्वस्याच्युतोऽसौ मिलनाय तत्रा—गतस्य तद्द्वीपजनार्दनस्य ॥
आकर्ण्य तत्कम्बुनिनादमुच्चै—श्चक्रे स्वकम्बुप्रतिनादमाशु ॥ ७३ ॥
दिव्यानुभावेन हरिः समुद्र—मुल्लंघ्य तूर्णं सरसीमिवाल्पाम् ॥
भागरथीशैवलिनीमवाप्य । श्रीपांडवानेवमुवाच सद्यः ॥ ७४ ॥
हे बांधवा आत्मभिरागतं यद् । दुर्लङ्घ्य मुल्लंघ्य पयोधिमेनम् ॥
जानीत नूनं त्रिदशानुभावं । सत्कारणं तत्र पवित्रमेतत् ॥ ७५ ॥
अतः परं शैवलिनीमिमां रथैः । सुदुस्तरामात्मभिरेव पार्यते ॥
तरीतुमुच्चैस्तत एव सत्तरी । काचित्समानीयत एव सुन्दरा ॥ ७६ ॥
कुतोऽपि तैश्चारुतरां च तत्रा—नीतां सुनावं प्रविलोक्य सद्यः ॥
जगौ हरिः पूर्वमहो भवद्भि—स्तद्गम्यतां चारुतरीप्रयोगात् ॥ ७७ ॥
उत्तीर्य नद्यां त्रिदशापगां च । पश्चाद्भवद्भिर्मम हेतवे द्राग् ॥
सम्प्रेषणीया खलु नौरियं हि । यथा तयाहं द्रुतमेमि तत्र ॥ ७८ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

तथेति कृत्वा किल पांडुपुत्राः । पवित्रभार्यासहिताः प्रचेलुः ॥
अल्पेन कालेन सुरापगायाः । पारं च जग्मुर्मुदिताशयास्ते ॥ ७९ ॥
परस्परं तेऽपि विचारयन्ति । तत्रागताश्चेति विलोकयतेऽथ ॥
हरेर्बलं येन महाभुजाभ्या—मुत्तीर्य गङ्गां स्वयमेष्यतीह ॥ ८० ॥
न प्रेषिता तेन तरीयमेतै—रनागतायां समयेऽथ तस्याम् ॥
विचिन्तयेद्देष किमागतेयं । न पांडवानामशिवं किमासम् ॥८१ ॥
एवं भृशं व्याकुलमानसोऽयं । तरन् भुजाभ्यां स्वबलेन गङ्गाम् ॥
मध्यागतो यावदतीवखिन्नो । द्वीपस्तु स्युर्यैह विकुर्वितोऽभूत् ॥ ८२ ॥
विश्राममादाय हरिः प्रकामं । पुनस्तरीत्वा तटिनीं च शेषाम् ॥
तीरं समागात्किल यावदेषो—ऽपश्यच्च पांडोस्तनयान् शिवाढयान् ॥ ८३ ॥
हृष्टस्ततः पृच्छति बान्धवा हे । न प्रेषिता नौः किमियं भवद्भिः ॥
तेऽप्याहुरुच्चैर्भवतः परीक्षा—कृते हि बन्धो प्रहिता न चेयम् ॥ ८४ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jun Gun Aaradhak Trust

रुष्टस्तदाकर्ण्य जगौ मुकुन्द—स्तूर्णं च रे पांडुसुता नियुक्ते ॥
पश्चोत्तरस्यातिभिया प्रणष्टैः । किं मे परीक्षा न कृता भवद्भिः ॥८५॥
भंक्त्वा रथात् भूरितरप्रकोपा—द्गन्तव्यमाज्ञाबहिरेव मेऽतः ॥
युष्माकमास्यानि विलोकयामि । नोक्त्वेत्यगादात्मपुरे मुकुन्दः ॥८६॥
अथोऽतिखिन्नाः किल पांडुपुत्राः । परस्परं चेति विचारयन्ति ॥
धिगात्मभिर्द्रागविमृष्टमेतत् । कार्यं सदायत्यहितं व्यधायि ॥८७॥
तेनातिरुष्टेन ततो निजाज्ञा—बहिष्कृतैरात्मभिरेव सद्यः ॥
गमिष्यते कुत्र यतो यदाज्ञा । वर्तेत विश्वे भरतार्धमध्ये ॥८८॥
ततोऽखिलानामपि यादवानां । सुमाननीया जननी हि कुन्ती ॥
सम्प्रेष्यते पर्यवसापनाय । हरेर्यतः पूज्यवचो हि मान्यम् ॥८९॥
आकार्य तैस्तत्र ततः स्वमाता । कुन्ती निवेद्य द्रुतमात्मकार्यम् ॥
सम्प्रेषिता स्तोकदिनैरवाप । श्रीयादवाधीशसमीपमेषा ॥९०॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

विधाय तस्याः प्रतिपत्तिमुच्चै—र्नीत्यासनारोपणदिव्यभावैः ॥
पृच्छत्युपेन्द्रस्त्विह तूर्णमागाः । पितृस्वसः श्रीभवती किमर्थम् ॥ ९१ ॥

हा वत्स गोविन्द कदाप्यदृष्टथा—हितस्य ते बांधवपांडवेषु ॥
बभूव भूवासिजनैरसह्यः । कोपं कथं ह्येष जगाविदं सा ॥ ९२ ॥

प्रोचे मुकुन्दः पुनरेव मात—स्त्वदङ्गजानां मयकाऽहितानि ॥
द्विषामनेकानि पराकृतानि । वर्याचिन्त्यमीभिर्मम तद्विरूपम् ॥ ९३ ॥

ततो मदाज्ञावरिवर्ति यत्र । पितृस्वसस्तत्र कदापि देशे ॥
स्थेयं न चामीभिरनीतिदुष्ट—वल्लेः फलं नूनमवेह्यदस्त्वम् ॥ ९४ ॥

कुन्त्याह हास्यं सह बांधवेन । त्वयेदमेभिः कृतमात्ममौढ्यात् ॥
सर्वं सहत्वात्सहनीयमेत—द्यतद्धि वृद्धः सह ते लघूनाम् ॥ ९५ ॥

हरे त्वदाज्ञा भरतार्धमध्ये । सर्वत्र नूनं वरिवर्ति पूर्णा ॥
क यान्त्यमी तद्भवता ह्यमीषा—मदायि नूनं मतिकृन्निदेशः ॥ ९६ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

पांडव- ॥८५॥

तेषां मृतौ मे मृतिरेव पश्चा—त्तापस्ततस्ते सुतरां च भावी ॥
ध्यात्वेत्यमुं मुश्च ततो निदेशं । यतो विमृष्टं कुरुते महान् वा ॥ ९७ ॥
श्रुत्वेति तस्या हितकृद्वचस्त—न्मुमोच कोपं हरिरेतदुध्धर्वम् ॥
यतो महांतः सततं गुरूणां । वचःकरा एव भवन्ति लोके ॥ ९८ ॥
मातर्यदुक्तं वचनं मया त—न्न चान्यथा स्यात्किल तेन सद्यः ॥
तत्रैव तिष्ठन्तु सुतास्त्वदीयाः । कृत्वा गरिष्ठां नगरव्यवस्थाम् ॥ ९९ ॥
श्रीपार्थपौत्रस्तु परीक्षिकाख्यः । करोतु राज्यं स्वपितुः पदेन ॥
नोल्लङ्घनीया च कदापि नूनं । मातर्मदाज्ञा भवदङ्गजैस्तैः ॥ १०० ॥
कदाग्रहं तं कमलाप्रियस्य । मत्वाथ कुन्ती सुतपार्श्वमेत्य ॥
अचीकथत्सर्वमथाच्युतोक्तं । निशम्य तत्ते सुतरां च हृष्टाः ॥ १ ॥

श्रीगोविन्दबलेन पांडुतनयाः पश्चापि सद्दालकी—खण्डस्थामरकंकिकापुरि विजित्याथो हि पद्मोत्तरम् ॥
लात्वा स्वां दयितां हृतां यदुपतेरादेशतः पूःस्थितिं । कृत्वा गांगतटे सुखेन सततं तिष्ठन्त्यदुष्टाशयाः॥

चरित्रं ॥८५॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

इति तपोगच्छाधिराजश्रीसोमसुन्दरसूरिसन्ताने सकलवाचनाचार्यचक्रमण्डलीशिरोमणि-
पण्डितश्रीसाधुविजयगणिशिष्यपरमाणुपण्डितश्रीशुभवर्धनगणिविरचिते-
श्रीपांडवचरित्रे महाकाव्ये द्रौपद्यपहारकधातकीखण्डस्थामरक-
ङ्कापूःपतिपद्मोत्तरजयद्रौपदीवालनादिवर्णनोनाम
अष्टमः सर्गः समाप्तः॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ नवमः सर्गः प्रारभ्यते ॥

तत्रैव पांडुतनयाः सनयाः समीप--संस्थाननेकनृपतीन् समरे विजित्य ॥
स्वराज्यसन्निभमहर्निशमेव राज्यं । कुर्वन्ति ते सुकृतिनां सुखमेव येन ॥ १ ॥

तत्रान्यदा सदसि पञ्चसु तेषु सद्यः । संस्थेषु हृष्टहृदयेषु जराकुमारः ॥
आगत्य कौस्तुभमणिं पुरतो मुमोच । पृच्छन्ति तं सपदि वीक्ष्य मणिं सशङ्काः ॥ २ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

भ्रातः कुतो यदुपतेर्हृदयस्थलस्या—लङ्कारकारि विविधान्यनृपैरलभ्यम् ॥
रत्नं ह्यदस्तव समीपमगाद्दुरन्त—दुःखप्रदं किमु बभूव हरेश्च मृत्यु ॥ ३ ॥
श्रुत्वेत्यथो वदति सोऽपि सुरप्रयुक्त—श्रीद्वारिकावरपुरीघनदाहयोगात् ॥
भ्रष्टश्रियो यदुपतेर्बलदेवयुक्त—स्यागच्छतस्त्विह भवन्मिलनाय सद्यः ॥ ४ ॥
तस्यान्तरा वननिकुञ्जतरोरधस्तात् । सुप्तस्य शीतसलिलानयनाय रामे ॥
याते मया वनचरेण शरेण पादे । विद्धस्य मृत्युरभवद्धरिणभ्रमेण ॥ ५ ॥ युग्मम् ॥
मत्वा हरिं स्वशरविद्धमहं विषादा—पन्नः करोमि घनशोकभरं च यावत् ॥
स प्राह मा कुरु शुचं शरविद्धपाद—दृष्टेर्यतो निजवचो न वृथा भवेद्धि ॥ ६ ॥
नूनं मृतिर्मम भविष्यति वेदनाति—व्याध्यानया जिनवरेन्द्रनिवेदिता च ॥
तद्याहि सत्वरमितो बलदेवबन्धु—रत्रागतस्तव हतिं हि करिष्यति द्राग् ॥ ७ ॥
प्रोक्तं मयाथ घनतापमिदं विहाय । बन्धो क यामि मम भावि पदं क नूनम् ॥
प्राहाच्युतः सपदि कौस्तुभरत्नमेत—ल्लात्वा व्रज त्वमथ पांडवपार्श्वमाशु ॥ ८ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

तेषां स्वरूपमखिलं भवता ममेदं । मिथ्यापराधकृतिपूर्वमथो निवेद्यम् ॥
ते ह्युत्तमोत्तमतया तव चिन्तितार्थं । दास्यन्ति तद्व्रज तदीयसमीपमाशु ॥ ९ ॥
तज्जीविताावधि नृपा धनदुःखितोऽहं । तत्र स्थितस्तदनु तन्मरणे हताशः ॥
तूर्णं प्रलम्बरिपुभूरिभयेन नष्ट्वा । युष्मत्समीपमहमत्र ततः समागाम् ॥ १० ॥
श्रुत्वा हरेर्मृतिममन्दतडिन्निपात—कल्पामनल्पतरशोकभराकुला हि ॥
मूर्छां गतास्तदनुचन्दनशीतवात—योगेन सत्वरमथाससुचेतनास्ते ॥ ११ ॥
खेदं विधाय सुचिरं घनजातचित्त—वैराग्यतस्तु कथयन्ति परस्परं च ॥
धिग्धिग्भवस्थितिरियं विरसावसाना । यत्रेदृशामपि भवेदशुभा व्यवस्था ॥ १२ ॥
नूनं तदात्मभिरतः परिहार्य एषः । कामं भवः सकलदुःखभरैकहेतुः ॥
अस्मिन् भवे भवपयोधितरीसमानाः । श्रीनेमिनाथचरणाः शरणं भवन्तु ॥ १३ ॥
श्रीनेमितीर्थकृदितः किल पांडवानां । विज्ञाय जैनचरणावसरं शरण्यः ॥
प्रैषीत्प्रबोधकृतये कृतिनाममीषां । पञ्चक्षमाधरशतैः सह धर्मघोषम् ॥ १४ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.   Jun Gun Aaradhak Trust

मत्वागतं मुनिवरं तमथ प्रहृष्टा—स्ते पांडवाः स्वपरिवारयुताः प्रणन्तुम् ॥
गत्वा च ते प्रबलमोहविनाशकर्त्रीं । तद्देशनां सपदि शुश्रुवुरादरेण ॥ १५ ॥
नत्वाथ ते मुनिवरं स्वभवान् विबुद्धाः । पप्रच्छुरादरभरेण मुनीश्वरोऽसौ ॥
ज्ञानाब्धिमत्य मधुरेण वचोभरेण । प्रोचे ततः सपदि पूर्वभवांस्तदीयान् ॥ १६ ॥
पुर्याः समीपधरणीभृति बान्धवाः प्राग् । पञ्चेतरेतरमतीवविमोहभाजः ॥
जाता रतिः सुरतिशांतनुदेवनामा— नस्तूल्लसन्मतिसुभद्रक संयुताश्च ॥ १७ ॥
दारिद्र्यकर्दमभरे सुतरां निमग्ना—स्तेऽप्यन्यदा किल यशोधरसूरिवक्त्रात् ॥
धर्मं निशम्य मुदिताश्च भवे विरक्ताः । सन्तो ललुश्चरणमार्हतमादरेण ॥ १८ ॥
ते निःस्पृहा निजवपुष्यपि सत्तपोऽर्के—तीव्रातपेन गुरुभीष्मनिदाघजेन ॥
दुष्कर्ममर्मघनपल्वलमुल्बणं स्वं । शोषं विनिन्युरचिरेण भृशं प्रशांताः ॥ १९ ॥
आद्यस्तपस्तु कनकावलिनाम चक्रे मुक्तावलिं तदपरश्च ततस्तृतीयः ॥
मुक्तावलिं तदनु सिंहनिकेतनाख्यं । तीव्रं तपः किल चकार चतुर्थसाधुः ॥ २० ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

आचाम्लपूर्वकमथो किल वर्धमाना—ख्यं सत्तपोऽपि तपतिस्म सुभद्रकोऽपि ॥
पञ्चाक्षनिग्रहवशेन महाव्रतानि । पञ्चापि पञ्च किल ते परिपालयन्ति ॥ २१ ॥
स्वकर्मदाहाय सुधातुदेहं । तपोऽग्निना तेऽपि च शोषयित्वा ॥
प्रान्ते विधायानशनं च मृत्वा । तेऽनुत्तरे नाकिवरा बभूवुः ॥ २२ ॥
च्युत्वा ततः पांडुसुता भवन्त—स्ते नाकिनोऽतीवबला बभूवुः ॥
अस्मिन् भवे वो भविता शिवश्री—लाभो महान् नैश्वयतो नरेन्द्राः ॥ २३ ॥
श्रुत्वेति वैराग्यरसप्रपूर्णाः । शिवं समासन्नमथेच्छवस्ते ॥
न्यस्येह राज्ये च जराकुमारं । गुरोः समीपे जगृहुस्तपस्याम् ॥ २४ ॥
दीक्षां पुनः प्रापतुराशु कुन्ती—कृष्णे अपि छिन्नतरान्तराये ॥
नानाप्रकाराणि तपांसि चक्रुस्ते पञ्च चाभिग्रहभूषितास्ते ॥ २५ ॥
पञ्चापि शुद्धाः समितीस्त्रिगुप्ती—र्ब्रह्मव्रतं चातिविशुद्धमेते ॥
धरन्ति शिक्षां द्विविधां गुरूक्तां । चरन्ति चारित्रमतीव शुद्धम् ॥ २६ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jun Gun Aaradhak Trust

तथा विहारं नवकल्परूपं । कुर्वन्ति दुष्कर्मविपक्षभीताः ॥
सुदुर्दमान् पञ्च निजेन्द्रियांश्च । नियन्त्र्य संवेगसुरज्जुभिस्ते ॥ २७ ॥
घोरोपसर्गान् सुपरीषहांश्च । तथा सहन्तः सुतरामथामी ॥
चतुर्विधैरप्यमरैरतीवा—क्षोभ्या बभूवुश्चरणे मुनीशाः ॥ २८ ॥
श्रीनेमितीर्थेशमथोज्जयन्ते । सम्प्राप्तमाकर्ण्य च नन्तुकामाः ॥
भक्त्योल्लसन्तः पुलकं दधाना—श्चेलुर्नगं तम्प्रति पांडुपुत्राः ॥ २९ ॥
क्रमाद्धरायां विहरन्त एते । श्रीपांडुपुत्राः पुरि हस्तिकल्पे ॥
प्राप्ता जनेभ्यः खलु शुश्रुवुः श्री—नेमिप्रभोर्मोक्षगतिं गरिष्ठाम् ॥ ३० ॥
विखिन्नचित्तास्तु विचिन्तयन्ति । तेऽप्येवमस्माकमथो धिगस्तु ॥
जगन्नमस्यस्य जिनस्य जज्ञे । येषां नतिर्नो न घनप्रमादात् ॥ ३१ ॥
देहेन पश्चादपि नश्वरेण । तेनास्ति कार्यं किमतः परं नः ॥
चतुर्विधाहारमथो विहाय । कुर्मः कुकर्मक्षयमेव सद्यः ॥ ३२ ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

कृत्वोज्जयन्तं किल दक्षिणे च । सम्प्राप्य शत्रुञ्जयतीर्थमेते ॥
क्षिप्त्वाथ कर्माण्यखिलानि जग्मुः । कुन्तीयुताः सिद्धिमनन्तसौख्याम् ॥ ३३ ॥
चारित्रमाराध्य ततो विशुद्धं । सा द्रौपदी पञ्चमकल्पसौख्यम् ॥
भुक्त्वा चिरं चेह भवे नराणां । महोदयं प्राप्स्यति निश्चयेन ॥ ३४ ॥

पञ्चामी हि जराकुमारसुखतः श्रुत्वा मृतिं श्रीहरे-र्जातस्फारविरागपूर्णहृदयाः स्वप्राग्भवान् पांडवाः ॥
पृष्ट्वा मातृयुताः विमुक्तविभवाः शत्रुञ्जयाख्ये गिरौ । सिद्धाः श्रीचरणेन पञ्चमदिवं प्राप्ताथ कृष्णा सती॥३५

इति तपोगच्छाधिराजश्रीसोमसुन्दरसूरिसन्ताने वाचनाचार्यचक्रमण्डलीशिरोमणिपण्डित श्रीसाधुविजयगणिशिष्यपरमाणुपण्डितश्रीशुभवर्धनगणिविरचिते श्रीपांडवचरित्रे महाकाव्ये पांडवमोक्षगमननामा नवमः सर्गः समाप्तः ॥श्रीरस्तु॥

॥ तत्समाप्तौ च समाप्तमिदं श्रीपांडवचरित्रं महाकाव्यम् ॥

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jun Gun Aaradhak Trust

॥ अथ शुद्धिपत्रम् ॥

पत्र.	पृष्ट.	लींटी	अशुद्ध.	शुद्ध.
”	२	१०	त्वं	स्वं
५	२	५	व्यमना	व्यसना
५	२	७	घमं	धर्मं
६	२	१	दुखात्	दुःखात्
८	२	२	गरिष्टः	गरिष्ठः
९	१	४	मूमीशितुः	भूमीशितुः
९	२	६	बभूव	बभूवुः
१०	२	१०	तरण	मरण
१३	२	१२	पंकजौद्य	पंकजौघ
१४	१	७	युधिष्टिरः	युधिष्ठिरः
१५	१	२	नहनिशं	महनिशं
१५	२	६	भ्रमन्ती	भ्रमन्ति
१६	१	९	भक्रीडतः	भक्रीडतः
१६	२	१२	विश्वादुतकारि	विश्वाद्भु-
१७	१	७	कलाभूत	कलाभृत
१८	२	९	ननं	नैनं
१९	१	१	सहृदैः	सुहृदैः
१९	१	४	गरिष्टा	गरिष्ठा
१९	२	६	णणि	गणिभिर्विरचिते
२०	१	१	दुपदस्य	द्रुपदस्य
२०	१	५	चरेराययुः	चरैराययुः
२०	२	५	सुतोत्तमैस्तः	सुतोत्तमैस्तैः
२१	१	५	समुद्धः	समुद्रवः
२१	१	७	धनुःघृतौ	धनुर्घृतौ
२१	२	३	भो मो	भो भो
२१	२	६	पतिवर्ग-	पतिगर्व
२२	१	१	सुरन्दुदुभि	सुरदुन्दुभि
२२	२	११	गोपालिकाथा	गोपालिकाया
२३	१	२	तनुते	ततते
२३	२	५	कृष्णः	कृष्ण
२३	२	५	मात्ण	मात्म
२३	२	१०	करोध्व्यस्थां	करोद्व्यवस्थ
२४	१	२	सत्यसंघो	सत्यसंधो
२४	१	८	निष्कासितत:	निष्कासितः
२४	२	२	रैवत	रैवत

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.
Jun Gun Aaradhak Trust

२७	२	१	समा	समापुर्यं
२९	१	८	अमीणयत्	अप्रीणयत्
२९	१	११	पटिष्टा	पटिष्ठा
३०	१	१	अजुन	अर्जुन
३०	१	९	विदुरंण	विदुरेण
३०	२	८	संघः	संधः
३१	१	३	सदा	सदो
३२	१	१	चत्	चेत्
३२	२	४	दुपदात्मजा	द्रुपदात्मजा
३२	२	१२	अल	अलं
३७	१	५	विडम्बां	हिडम्बां
३८	२	१	पृष्ठो·	पृष्टो
३८	२	७	नून	नूनम्
३९	१	२	सुपुष्ठ	सुपुष्ट
४२	१	११	स्वे	खे
४४	१	४	सोऽतीह	सोऽस्तीह
४५	१	३	पणम्य	प्रणम्य
४८	१	९	सुतापर्तित्वात्	सुतापति०
४९	२	६	पांडवा	पाण्डवान्
५३	१	१	चतसि	चेतसि
५३	१	२	कुयत	कृत्य
५४	१	१	पल्लव	वल्लव
५४	२	३	पडुत्तर	षडुत्तर
”	२	६	तदूप	तद्रूप
”	२	८	गजाम	जगाम
”	२	११	नुचेतन	तनुचेतन
५६	२	३	कैश्चकां	कैचकां
५७	२	५	गोकुल	गोकुलं
५८	२	८	निराट	विराट
६०	२	८	प्रसृत	प्रसृतं
६१	१	६	पृष्ट	पृष्ठ
६१	२	४	वीर्य	वीर्यः
६१	२	७	पवनात्मेजाधा	पवनात्मजाधाः
६४	१	७	सकललोभ	सकललोके
६५	१	५	नरेन्द्रः	नरेन्द्रैः
७६	१	६	जहष	जहर्ष
७७	२	७	नरेःद्रा	नरेन्द्रा
८४	१	५	तरीयमतै	तरीयमेतै
८५	२	११	ककिका	कर्किका

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S. Jun Gun Aaradhak Trust

॥ समाप्तमिदं श्रीपांडवचरित्रं महाकाव्यम् ॥

पंन्यासजी महाराजश्री
कनक मुनिजी गणी.

P.P. Ac. Gunratnasuri M.S.   Jun Gun Aaradhak Trust